

רשומות לתולדות אישים וקהלות, אגרות ומסמכים
בהוצאת מכון 'זכרון' להנצחת יהדות הונגריה
בית 'חוג חתם סופר' שיכון ה'

רח' בית יוסף 11 בני ברק - דוא"ל: 3446@okmail.co.il

עלה 53

בס"ד. כ"ז כסלו תשע"ט

בגליון :

ב פנקס החברא קדישא בבוטקעוויץ (בוטקא)

תקנות הח"ק (ז) ורשימת חברי הח"ק (יא), פס"ד מרבי אהרן גרינבערגער
(כה), המצבות שבבית החיים שם (כו), תלמיד החת"ס רבי אליעזר
ראזענבלית-ביטקוויטצער (לה) - מהרב **יואל וויינשטאק**

לח ר' אשר ענזל הלוי ראזענבערג

משפחתו וצאצאיו, בית חמיו משפחת רינגוואלד, הבית החיים בנאדי-
יאץ, רבי דוד ליב ברד"ח - מהרב **שמואל צבי שפיטצער**

מב תולדות ענפים ממשפחות שטיינר - גשטטנר

ע"פ המצבות ורשומי המאטריקל - מהרב **בונם יוסף סיימון**

נב "תקנות כולל עסטרייך" משנת תרל"ד

עם חתימות רמ"ז איטינגר מלבוב, רי"ש מקאסוב, רמ"מ מוויז'ניצא,
רי"ש העליר מצפת - מהב' **עמרם בנימין וידר**

נו לפני תשעים שנה (25)

לקט ידיעות מהעתונות בשנת תרפ"ז - מהרב **שלמה יהודה הכהן שפיצר**

סב עוללות

מכתב אודות פטירת תלמיד החת"ס רא"מ דע-לימא - הרב **י. גולדהבר**
(סב) / רבי יעקב נייפעלד, ביהכנ"ס בדיאנדיאש - הרב **ד.ש. הלוי יונגרייז**
(סא) / רבי נחום הלוי היימליך, רבי יוסף זרח הורוויץ ומשפחת עסטרייכר-
זאלצער במונקאטש - הרב **ש.ב.י. סיימון** (סד) / רבי מרדכי ווינר, רבי יוסף
זרח הורוויץ, רבי מאיר גשטטנר - הב' **ע.ב. וידר**, הרב **ד.מ.י. רוס** (סה) /
רבי אהרן צבי בעק - הרב **י.א. טעסלער**, הב' **ע.ב. וידר** (סז) / ר' משה
ניכטבורג וזוגתו לבית ענטען - הרב **י. וויינשטאק** (ט) / ידיעות על רבני
וחכמי וואג-וועטש, רבי יקיר זעליגמן רוימאן, רבי מאיר הלוי דייטש, רבי
יעקב דייטש, רבי מרדכי מנחם דייטש - הרב **י. שווארץ** (ט)

הרב יואל ויינשטאק

קרית יואל

פנקס החברא קדישא בבוטקעוויץ (בוטקא)**תקנות הח"ק ורשימת חברי הח"ק, המצבות שבביה"ח שם**

כהמשך למאמר שנתפרסם ב'עלי זכרון' 52 על הרב במיהאליוויץ הג"ר יעקב יודא הכהן לאנדעסמאן, מצאנו ששמו מתנוסס כראשון בין החברים בפנקס בכתב יד של החברא קדישא דמחוז בוטקא (ביטקעוויץ), שנתגלה בס"ד לאחרונה, ומונה משנת תשי"ד במוזיאום היהודי בפראג. ונתעוררתי ע"י העורך שכדאי לפרסם את כל תוכן הפנקס.

**חתימת האב"ד הג"ר רבי יעקב יודא כ"ץ לאנדעסמאן זצ"ל
על המעטריקל של מיהאליוויץ (בלועזית) בשנת תר"ו**

הכפר בוטקא בשמה ההונגרי (Butka) המוכרת גם כבוטקעוויץ, וכהיום בסלובקית Budkovce הוא בגלילות העיר מיהאלאוויץ, והקהלה במקום שימשה כמרכז לקהלות הסמוכות כמו: סליפקאוויץ (Sliepkovce, בהונגרית Szelepka), סלאווקאוויץ (Slavkovce), דובראווקא (Dubravka), גאטאלי (Hatalov), בהונגרית Gataly), מאלצא/מאלשיץ (Malcic). בבוטקעוויץ היה גם בית החיים, ולשם הובאו לקבורה גם מכפרים הסמוכים, כדובראווקא.

החברה קדישא נתייסדה בשנת תקצ"ג ע"י חשובי קהלות דובראווקא ובוטקעוויץ, ובראשם כאמור צירפו אליהם את המרא דאתרא הרה"ג ר' יעקב יודא הכהן כ"ץ-לאנדעסמאן אב"ד מיהאליוויץ, ויסדו תקנות חשובות המופיעות בראש הפנקס. כל מי שזכה להיות חבר נכתב שמו בדף מיוחד ומצויר בציורים נאים, ומתחיל בהאנשים החשובים וזקנים קודם, מי שזכה לתואר מורינו נוסף על שמו התואר 'מו"ה' ואם לאו כתבו רק ר'. וכן הגבאים זכו לנוסח וציור נאה, אחד מהמציירים חתם את שמו באמצע הפנקס בציור מיוחד הקי' יוסף צבי גפן, הוא הי' שוי"ב בנאצענאוויטש ובאנעוויץ הסמוכה לבוטקעוויץ, בן הרה"ג ר' יעקב ברוך שוי"ב ומי"ץ

בבוטקעוויץ בן הרה"ג ר' יוסף צבי מדובראווקא שה"י ממייסדי החבורה בשנת תקצ"ג.

כאמור הראשון בבני החבורה הוא המרא דאתרא הגרי"י לאנדעסמאן, שנפטר בשנת תר"י. סמוך לזה עלה על כס הרבנות במיהאליוויץ והגלילות הגאון רבי אהרן גרינבערגער, מגדולי תלמידי החת"ס ומחבר ספרי 'דעת סופר', ששימש ברבנות טאלטשווא, גם הוא צורף לחבורת הקודש של הח"ק בבוטקעוויץ. הוא שימש שם ברבנות למעלה מארבעים, עד להסתלקותו ביום י"ח תשרי תרנ"ג. [פס"ד ממנו שנכתב בתוך הפנקס הועתק להלן]. שנה לאחריה, בשנת תרנ"ד, עלה על כס הרבנות במיהאליוויץ הגאון רבי שמעון עהרנפעלד בן בתו של החת"ס ששימש ברבנות שעניא. הח"ק כדרכה צירפה גם אותו לחבורה קדישא. הוא כיהן שם עד להסתלקותו ביום כ"ד תמוז תרצ"א. כן נמצא בין החברים הדיין במיהאליוויץ רבי משה דוד אייכנבוים.

במשך הזמן כשנפטר אחד מהחברים נוסף בדרך כלל בפנקס שורה או שתיים אודות יום פטירתו וכדומה. הפנקס שימש בעיקר לחברי קהלת בוטקעוויץ ודובראווקא הסמוכה, וגם נזכרים כמה מאנשי הישובים סליפקאוויץ, גאטאלי. שמות החברים ניתוספו במשך הזמן משנת תקצ"ג שנת ההתייסדות ועד שנות ת"ש, כשפרצה המלחמה האיומה שהחריבה את הקהלה, ותושביה עלו על המוקד הי"ד. הרישום האחרון הוא ציון פטירתו של ר' אהרן פריעד, בג' דחווה"מ פסח שנת תש"ב, כשהיתה המלחמה כבר בעיצומה, ובפרט בסלאוואקיי.

בראש דברינו העתקנו את התקנות כפי שנכתבו בתוך הפנקס עם כל הנלוו לזה. ולאחר מכן את רשימת חברי הח"ק כפי שנכתבו כל אחד כאמור בדף מיוחד [האותיות שרשמנו לפני שמם, הוא הדף בפנקס]. פרטים שניתוספו מתוך מפתח השמות הוא בתוך סוגריים כאלו: {}. ופרטים שהוספנו על האישים הנזכרים הם בתוך סוגריים מרובעות.

לשלמות הדבר העתקנו בהמשך גם נוסח המצבות מתוך הצילומים שבידינו מהבית החיים בבוטקעוויץ כדי שיהא בא זה ולימד על זה. מהמצבות המועטות שעוד נשארו כהיום שם, ונעשו מזה תמונות לפני כעשרים שנה. מצב ביה"ח כהיום צריך תיקון גדול, כי כתב לנו מר. שאנדאר באטשקאי Sandor Bacskai [שתודתו מובעת לו על צילומי המצבות שמסר באדיבותו למערכת] שביקר שם כמה פעמים, ובפעם השניה שהגיע לשם בקיץ תשע"ה, לא מצא כבר כמה מצבות שראה עוד באביב תשע"א. עכ"פ זכרון שמותם בא לפנינו כאן מהתמונות, אולי ישובב שצאצאיהם יתוודעו מאבותיהם שלא ידעו או שנשכחו ויעשו למענם, והי' זה שכרינו.

[הר"ת בראשי החרוזים : מחברת הקדושה במחוז בוטקא נוסדה בשנת תקצג]

מני קדם רבים יחכמו
 'חלק לבם עתה יאשמו'
 בן בארי החוזה חקק עלי לוח
 ראו דור אחרון התעוּדְדו קמו
 תקנו חברה עשו מרעות אנשי רוח
 הליכות עולם עתה הנהו
 קהלת יעקב מקצה ועד קצהו
 דגלמו ההתחברות מרעות נסמו
 ואיש ברעיו יהתל ויאמץ את לבבו
 שעריה בלתי בוא התאחד בתוכמו
 הפכפך דרכו גם נפשנו בחלה בו
 בחן ועופל מבצר תהי המחברת
 משוך אתה ד' חסדך לבאים בברית
 חותם תכנית תקרא לעד למשמרת
 ולא תסיר היותה עד לימי אחרית
 זבחי צדק נזבחה בבית התפארת
 בינו נא אחי אל מצב החברה ועמדתה
 והשמרו לכם לבל תכו בסנורים
 טוהר לב חלקה ענוה נחלתה
 קצין ורש יחד כאיש אחד חברים
 אשום אשם לדי כל גאוה מרים
 נעים אף יפה ההתחברות הַנָּךְ
 ולא ימצא בך שכולה גם דופי
 סר למשמעתך עוד לא יעזבך
 דמית לחבצלת בהדר ויופי
 היי לאלפי רבבה אחוה במו-פי
 בלתי הרעיון קָנן בלבנו
 שארית בהאספה תִּתֵּר הנפש
 נוחם בל נדע לשוא חיינו
 תכלית אחריתנו אך אין ואפס
 תחת זאת הקיצונו משנת אֶוֶלֶת
 קמנו ונתעוּדְדנו יחד התחבר
 צדקה ומשפט עשה בקו ופּלס
 גבר מול גבר כח וחילים יגבר
 לפ"ק

מני קדם רבים יחכמו
 'חלק לבם עתה יאשמו'
 בן בארי החוזה חקק עלי לוח
 ראו דור אחרון התעוּדְדו קמו
 תקנו חברה עשו מרעות אנשי רוח
 הליכות עולם עתה הנהו
 קהלת יעקב מקצה ועד קצהו
 דגלמו ההתחברות מרעות נסמו
 ואיש ברעיו יהתל ויאמץ את לבבו
 שעריה בלתי בוא התאחד בתוכמו
 הפכפך דרכו גם נפשנו בחלה בו
 בחן ועופל מבצר תהי המחברת
 משוך אתה ד' חסדך לבאים בברית
 חותם תכנית תקרא לעד למשמרת
 ולא תסיר היותה עד לימי אחרית
 זבחי צדק נזבחה בבית התפארת
 בינו נא אחי אל מצב החברה ועמדתה
 והשמרו לכם לבל תכו בסנורים
 טוהר לב חלקה ענוה נחלתה
 קצין ורש יחד כאיש אחד חברים
 אשום אשם לדי כל גאוה מרים
 נעים אף יפה ההתחברות הַנָּךְ
 ולא ימצא בך שכולה גם דופי
 סר למשמעתך עוד לא יעזבך
 דמית לחבצלת בהדר ויופי
 היי לאלפי רבבה אחוה במו-פי
 בלתי הרעיון קָנן בלבנו
 שארית בהאספה תִּתֵּר הנפש
 נוחם בל נדע לשוא חיינו
 תכלית אחריתנו אך אין ואפס
 תחת זאת הקיצונו משנת אֶוֶלֶת
 קמנו ונתעוּדְדנו יחד התחבר
 צדקה ומשפט עשה בקו ופּלס
 גבר מול גבר כח וחילים יגבר
 לפ"ק

"ספר בו נרשמו כל אנשי מחברת הקדושה במחוז בוטקא למקומותם בשמותם"

זה השער לדי' צדיקים יבאו בו (תהלים קיח כ) - אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה' (שם מא ב) - וצדקה תציל ממות (משלי יב, שם יא ד) - ה' יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו (תהלים מא ד) - קל נא רפא נא לה (במדבר יב ג) אגל"א (ז"ח תרומה ע ע"א)

במדרש רבה (במדבר יב יב) על מאמר במסכת אבות (פ"א מ"ב) שמעון הצדיק היה אומר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילת חסדים ארז"ל כי משנברא העולם עד מ"ת היה עולם עומד על עמוד אחד שהוא גמילת חסדים של אברהם אבינו אבל בגלות המר והנמנהר בעוה"ר נחסר מאתנו עמוד אחד הוא העבודה כי אין לנו לא זבח ולא מנחה שיכפר בעדינו רק ונשלמה פרים שפתינו (הושע יד ג) ואין שיוור רק התורה הזאת והשניה עמוד גמילת חסדים וטוב השנים כאחד ע"כ העיר ה' את רוחינו להדבק במדותינו של הקב"ה לגמול חסד של אמת והתאספנו והתקשרנו בקשר אמיץ וחזק להתחבר יחד באגודה אחת באהבה ואחווה וריעות ובלב שלום וכל כנסיה שהוא לשם שמים סופר להתקיים

(אבות פ"ד מ"א) ונגמור בינותינו ברצון טוב ובנפש חפיצה לעשות את החבורא קדושא חוברי חבר חבורות של מצוה לגמול חסדים חסד של אמת להיות עוסקים בעבודת הקודש וראשית דבר יראת ד' קבלנו עלינו ועל זרענו להיות עושים את ז' אדר בכל שנה ושנה ת"צ לכפר על שגגותינו ואל קל שבשמים תעלה תפילותינו שיקבל ברחמים וברצון שועתינו וישכון אהבה ואחווה וריעות ושלוש בארמנותינו וימהר ויקבץ נדחינו ויבולע המות נלצח ממגורותינו ויטע אהבתו ויראתו בלבינו ולברך אותנו במקלות על פדות נפשינו וביאת משיחנו ונחמות בית מקדשנו אמן

שנת גא'ו'ל'תני' ת'ק'רב [תקצ"ג] לפ"ק

למען תהי' למשמרת ולא תהי' האמת נעדרת התקנות קבועות אשר נאמרו ונשנו בעת העשויות החבורא קדישא הנהגות אשר יתנהגו לבילתי סור ממנו ימין ושמאל כאשר קימו וקבלו עליהם האנשים הנקובים בשמותם לבית אבותם אשר נעשה בהסכמת כולם ובמעמד כולם על פי האפנים המבוארים למטה.

[התקנות]**ראשון לציון**

הגבאי חבורא קדישא כשישלם שנתו כשהגיע ח"ה של פסח מוטל עליו לאסוף את כל אנשי חבורא קדישא הנרשמים בפנקס ושמה ישפטו משפט צדק כל הדברים אשר הן תלוים ועומדים הן הדברים הנוגעים בממון והן בנשיאת ראש כל מה שיעבור עליהם בשנה דאשתקד הכל כאשר לכל יוגמר הדבר בחול המועד של פסח לבל יעבור בבל תאחר.

שניות

מדברי סופרים ביום הנ"ל ישאו את ראש אחד מהם להיות לגבאי ויברר על פי רוב הדיעות והגבאי אשר יוברר לו משפט הבכורה ויהיה ראשון שבראשון אין למעלה הימנו, ואתו עמו להיות לו לעזר ולסייע רואה חשבון, וטובים השנים מן האחד ולהם לבדם משפט הגדולה, שיהיו הם ראש המדברים וכל הוצאות והכנסות על פיהם יצאו ועל פיהם יבואו.

שלישית

לתומו, כל דבר הגדול והקשה אשר יבוא עליהם וכבד הדבר מהם, אזי בידם לברור עוד אחד מבני החבורא אשר ייטוב בעיניהם, והחוט המשולש לא במהרה ינתק, ובידם לעשות כפי שכלם הזך מבלי מהרהר אחריהם.

רביעית

בקודש, האי דרשנא להאי פרדשתא, להאי גבאי שייך הסגן והמצות בבית הכנסת, ביום השמיני עצרת, וביום אחרון של פסח, וביום ער"ח ניסן שהוקבע התענית של החבורא קדישא אם יקרא ביום הכניסה, גם ביום הושענה רבה, ובליל שמחת תורה הקרואים עם כבוד התורה.

חמישית

הבני החבורא חבורת מצוה מחויבים להיות סרים למשמעתו של הגבאי אשר יהיה בימים ההם ואין להם השופט אלא השופט אשר בימיהם.

ואשרי הדור שגדולים נשמעים לקטנים ומכ"ש

ששית

לזאת יקרא חבורא של מצוה גומלי חסדים חסד של אמת מעשה אבותיהם בידיהם, ידי עני ואביון יחזיקו להיות גומלים חסד עם עניים ואביונים להיות משכיל אל דל (תהלים מא ב) ואין דל אלא חולה (נדרים מ א) להשגיח אליו בהשגחה פרטיות ישמרם השם, באם שיהי' החולה והשעה תהא צריכה לו, אזי ישלח הגבאי מאנשי בני החבורה איש אחד, והמלאטשעס ישלחו מתוכם גם איש אחד להיות יושבים אצל החולה לשמשו ולעיין עליו בעינא פקחא, ואם לא יהיה באפשרי לילך בעצמו האיש

אשר יצא עליו הגורל, אזי יתן להגבאי שני פעמים ח"י צל, והגבאי ישלח ממעות הזה ח' פגים למלאטשיס וילכו מהם שני אנשים לחולה, וככה יחזור מאיש אל אחיו חלילה, כאשר יצא מפי הגבאי אל כל אשר יבוא יומו לילך בדרך מצוה יהי' נוגה לו, לבל ימרה פיו נגד הגבאי, וכבר מובטח מפי עליון ביום רעה ימלטהו ד'.

[בשם 'מלאטשעס' היו נקראים חבורת הצעירים שרצו להצטרף להחברא קדישא, טרם שנכנסו היו צריכים לשמש מקודם כקברנים והתעסקו בעשיית צרכי הנפטר משך שנה או יותר הכל כפי התנאי, ואחרי כן היו נכנסים להחברא קדישא כשאר החברים, ראה להלן הפרטים]

השביעית

יהיה קודש לד', אם לא תשיג יד החולה להחזיק נפשו וגופו בכדי שיהיה חוזר לבריאות לצד תמותו כי דל הוא, ואין ידו משגת, החיוב על הגבאי אשר יהיה בימים ההם לספוק לו כל צרכו מקופת החבורא קדישא, וכבר אנחנו מזהרין על זה, כי ימוך אחיך ומטה ידו והחזקת בו (ויקרא כה לה), ואין מך אלא חולה, ולמראה עיניו של הגבאי ישפוט הן באכילה ושתיה והן ברפואת גופו.

שמינית

תמן תנינן (פאה פ"ח מ"ז), לן נותנין לו פרנסת לינה, על כן ישתדל הגבאי שיהי' מוכן ומזומן בידו כרים וכסתות ממעות החבורא קדישא בשביל אורחים ופרחים אשר השעה דוחקת להם ויהי' ראויים לכבדם.

תשיעית

בכל ערב ראש חודש מידי חודש בחדשו, ישלח הגבאי איש אחד מבני החבורה, או מהאמלאטשעס, או אם יהיה להם שמש אזי ישלח השמש עם הקופה של צדקה, לסבב אצל בני החבורה, וכל אחד יתן ב' צל בכל שבוע ושבוע, והמלאטשיס יתנו א' צל כל אחד ואחד, מידי שבוע בשבוע.

העשירי

יהיה קודש, נתיב הוא מששת ימי בראשית (כתובות ח ב), רבים שתו משתה ראשונה, הוא גלגל חוזר בעולם הוא להשיב הנפש אל מקור מחצבו, למקום אשר לוקחה משם, ונטולתה (כנתמנתה) [כנתניתה] (כתובות יז א), וגדולה כבוד הבריות, על כל צרה שלא תבא מחויבים כל בני החבורה הנמצאים בביתם לבטל ממלאכתם ולבוא ולגמול חסד של אמת העושים עם המתים (רש"י בראשית מז כט), ולעשות לוי' עד יורדם בקבר ולא יזוזו משם עד זבולי בתרייתא (ברכות ח א), והאיש אשר יעשה בזדון וילך וישוב לביתו ענוש יענש האיש ההוא ח"י צל לקופת החבורא קדישא, ואם יהיה ב"מ קטן מחויב הגבאי לשלוח לאיזה שירצה מן בני החבורה לעשות לו צרכיו של המת ואם לא ילך מחויב ליתן ח"י צל.

אחד עשר

על כל צרה שלא תבא מחויב מי שמתו מוטל לפניו לבוא לגבאי דחבורא קדישא אשר יהי' בימיו ולהביא לו משכ[ו]ן כפי אשר יושת עליו הגבאי, ובלתי זאת חלילה להגבאי להתחיל ולהתעסק בצרכי המת ודל לא יהדר, ומן בני החבורא אם יעדר לו ח"ו קטן ב"מ מחויב ליתן ח"י צל קבורה מעות, ומן גדול ב"מ ח"ו ח"י פ"ג, ומן הכפרים כמו שישום החבורא, ומן המצבה אשר יציב איש על קבורת אבותיו וקרוביו, אם הוא מן בני החבורה אזי מחויב ליתן לחבורא שני פעמים ח"י פ"ג, ולמלאטשעס ח"י פ"ג, ומן האיש אשר לא מן בני החבורה יתן כפי אשר ישית עליו בני החבורא, והמלאטשעס מחוייבים להעמיד ולהציב המצבה.

שנים עשר

על כל צרה שלא תבוא מחויב השמש להיות עומד על משמרת ולהיות מזמן לכל אשר יצונו הגבאי, ולאסוף כל המלאטשעס להתעסק בצרכי קבורה, דהיינו לחפור הקבר, והמלאטשעס יקבלו עבור טרחם מהאיש המוטל מתו עליו, דהיינו אם יזדמן לאחד מבני החבורא, מגדול ח"ו ח"י פ"ג, ומקטן ח"ו ח"י צ"ל, ואם שיקרא מקרה אשר לא מבני החבורה, אזי לא לקחם יותר מחמשה ז"ה, ובאם שלא יוכלו לבוא לידי השוואה עם האיש אשר מתו מוטל לפניו אזי יהיה המכריע בניהם הגבאי של החבורה קדישא ובפירש הותנו שכל זמן שיהיה באפשרי להעשות על ידי ישראל, אזי חלילה להעשות על ידי עממין.

גם על כל צרה שלא תבוא מחויב השמש של החבורא קדישא לילך אחר הקבורה להגבאי דחבורא קדישא וליקח ממנו אכילה ושתייה על סעודת הבראה להאבל ח"ו, ובזה יכופר עון שכיניו, ולא יהיה אשמים תלוי בראשם.

שלשה עשר

החבורה קדישא דפה, בעת העשויות החבורא, עלה במוסכם כלם והקדימו נעשה לנשמע, בראשית דבר יראת ד', קימו וקבלו עליהם ועל זרעם להיות עושים את יום ערב ראש חודש ניסן בכל שנה ושנה יום צום ותענית, **וכן הסדר של התענית, ביום שלפניו יסבב השמש אל כל בני החבורה קדישא שיקבלו עליהם התענית דלמחר אנשים ולא נשים, ולמחרתו אחר תפלת שחרית ילכו כל בני החבורא קדישא עם הרב אב"ד דפה על בית הקברות, ויסבבו את בית הקברות, והרב אב"ד ידרוש דברי כבושים ואחר הדרשה החזן דפה יזכור נשמות הצדיקים הטמונים שם ויהיו נודרים בעד הזכרת נשמתם לקופת הצדקה של החבורא קדישא, ובזה יניחו בשלום על משכבתם.**

ארבע עשר

להרב אב"ד ינתן שכרו בעד טרחתו מקופת החבורא קדישא חמשה ז"ה, מידי שנה בשנה, **ולחזן א' זהב, ולמנגן שלו חצי זהב.**

חמשה עשר

להחברא קדישא, יהא השמש שלהם אשר ישמש להם כל צרכיהם, והוא יקח שכרו מקופת החבורא קדישא חמשה ז"ה, ח"י צל מן יולדת הן זכר הן נקבה, ומן האיש אשר לא מבני החבורה, מן ב"מ גדול ח"ו א' זהב, ומן קטן חצי זהב.

ששה עשר

בעת האסיפת החבורא הקדושה, יהא הולכים בזה אחר הזקנה, נערים מכבדים זקנים, כאשר נקובים בשמות כסדר תולדותם, וכל אחד ישמור פיו ולשונו לדבר מדברים קשות נגד אחד מבני החבורא, וענוש יענש הכל לפי המבייש והמתבייש, וכמו כן יהיה במסיבה ג"כ אחר הזקנה וכל אחד יכיר את מקומו.

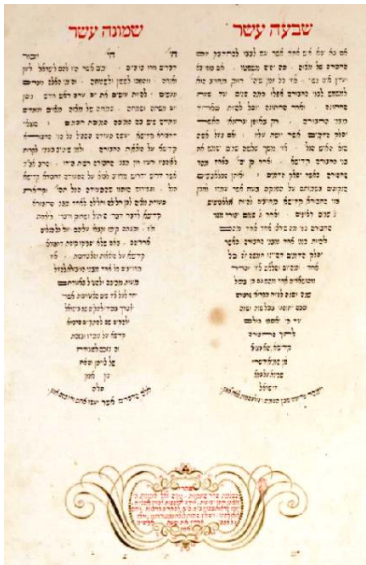
שבעה עשר

אם בא יבא איש אחד אשר עם לבבו להתדבק עם החבורה של מצוה, כה יהיה משפטו, אם בגפו יבא ועדיין אינו נשוי, אזי כל זמן שיהי רווק מחויב הוא למשמש לבני החבורה אפילו כמה שנים עד שעת החתונה, ואחר החתונה יוכל להיות כאחד מבני החבורה, רק באופן ובתנאי כאשר יסלק הדמים אשר יושת עליו, ואם בעל אשה הוא האיש הנ"ל, אזי משך שלשה שנים ישמש את בני החבורה קדישא, ואחר כן יהי כאחד מבני החבורה כאשר יסלק

הדמים, ואותן המלאטשים הנקובים בשמותם על הפנקס בעת אשר עמדו למנין בני החבורא קדישא מחויבים להיות מלאטשים ג' שנים רצופים, ואחר ג' שנים יבורר מבני החבורה כפי מה שירצו אחד אחד מהם להיות כמו אחד מבני החבורה כאשר יסלק הדמים דהיינו חמשה ז"ה כל אחד, ומהיום והלאה אזי יבורר מהנשארים אחד מהם גם כן בכל שנה ושנה להיות מקרואי החבורה, ככה יתנהגו בכל שנה ושנה עד כי יאספו כולם לתוך החבורה קדישא, יהא רעוא מן שמיא דישרי שכינת' על עמא דישראל וימהר פדיונינו מבין העמים ויבולע המות לנצח אמן.

שמונה עשר

ח"י יזכור, דברים גזרו בו ביום, ימים אשר היו להם לישראל ליגון ואנחה, ונהפכו לששון ולשמחה, והימים האלה נזכרים ונעשים, להיות עושים את **יום ערב ראש חדש ניסן יום משתה ושמחה**, שמחה של מצוה מצוים ועומדים עמודה שיש בה סמיכה סמיכת חכמים, הגבאי דחבורא קדישא יעשה סעודה בשביל כל בני

החבורא קדישא על הוצאות החבורה, ולמי שיטיב בעיניו לקרות לאוהביו ורעיו חוץ מבני החבורה רשות בידו, **והרב אב"ד אשר דרוש** ידרוש מחויב לבוא על הסעודה דחבורא קדישא הנ"ל, ובפירוש הותנו שהסעודה הנ"ל תהי' נקראת סעודת מצוה לכן חלילה וחלילה לאחד מבני החבורא קדישא לדבר דברי היתול ושחוק ודברי ליצנות ח"ו, ומעתה קימו וקבלו עליהם ועל כל הנלוים אחריהם, באם שלא יספיקו קופת דחבורא קדישא על הוצאות והצטרפות, אזי מחוייבים כל אחד מבני החבורא להזיל מעות מכיסם ולהטיל באגודתם יחד לכל צד שום הצטרפות אשר יצטרך בכדי להקים שם בישראל ולהקים שם להתקיים החבורא קדישא על עמדו ובזכות זה נזכה לסעודת של לויתן וביאת ינון אמן סלה, אלה הדברים אשר יעשו אתם וחו בהם אמן.

אחרי השלמת סדר התקנות, נודה לקל אמונות, כי מאתו חוסן ישועות, יודע ה'לבבות ו'בוחן ה'כליות, יזכנו לראות בבנין ב"ה ב"ב להקריב קרבנות, ויחיש לגאולתינו, ויבולע המות לנצח ממגורותינו, וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו, אמן.

[חברי הח"ק]

אלה האנשים הנקובים בשמותם, למטה בית אבותם, אשר יסדו ותקפו החבורא קדישא, בהתאסף ראשי עם, אתה ה' תצו ברכה על פועל ידמו, וכפול מן השמים יהי משכורתנו, ואל מכון לשבתך תביאמו ותטעמו **מחברת הקדושה הלז נוסדה בשנת ת'ק'צ'ג' לפ"ק**

א. הרב המה"ג {הגאון} מו"ה **יעקב יהודא כ"ץ** {הכהן} {לאנדעסמאן} אב"ד בקרית מהאלוויץ {נאד מיהאל}- נאסף על עמיו יום ה' ב' אדר ונקבר במבחר קברנו יום עש"ק תר"י לפ"ק

ב. מו"ה **נתנאל** ב"ר שלמה **הכהן ז"ל** {פריעד} - גוע בחודש מנחם אב כ"ד לחודש תרט"ו לפרט תנצבה - האשה הצנועה והחסידה מרת פיגה נפטרת לעת מנחת ערב שבת קודש כ"ד חשוון ונקברת מש"ק כ"ה חשוון בשנת תרכ"ח ל' גר בבוטקעוויץ, ראה עליו ביעלי זכרון' 3. בנו להלן אות נח. כנראה בתו וחתנו להלן אות סד, וראה גם אות כט ובנספח שבסוף המאמר].

ג. מו"ה **אברהם** ב"ר צבי {ז"ל} גבאי דח"ק {דחבורא קדישא}

ד. מו"ה **מאיר** ב"ר ישראל ברוך ז"ל גבאי דח"ק - פתאום חטפו המות יום שבת קודש אדח"ה פסח ונקבר מש"ק תר"י לפ"ק תנצבה

ה. מו"ה **יוסף צבי** ב"ר יעקב ז"ל [גפן-וויינשטאק]-
נשמתו עלתה על בחודש ניסן יום כ"ז תרכ"ד לפ"ק
[זקני ר' יוסף צבי היה בן ר' יעקב וויינשטאק מטרין
גדול, דר בדובראווקא ובסוף ימיו בוואליע, שם נפטר בן
ס"ג שנה ומנו"כ בפוסטע-טשעמערנע הסמוכה.
מצאצאיו נזכרים להלן אות מ, קי. בן נוסף הוא זקני
הרה"ג ר' משה דוד גפן שו"ב בהדהאז, שאלגאטאריאן,
ומו"ץ ושו"ב בפזעשאבאני, נפטר שם ט' סיון תרפ"א].

ו. ר' {מו"ה} **יצחק** ב"ר אברהם כ"ץ {הכהן} ז"ל

ז. ר' **צבי** ב"ר אברהם {ז"ל} [אבראמאויטש] - נפטר ונקבר בשם טוב ובכבוד גדול
כ"ג אייר ל"ח למב"י תרל"ה לפ"ק [הירש אבראמאויטש מבוטקעוויץ, נולד בפוזעשער,
זוגי היתה מ' חיי, נפטר כאלמן בן ע' שנה ונקבר למחרתו. בנו כנראה ר' יודא משה ב"ר צבי
אבראמאויטש שנפטר כ"ו אדר תרע"ה ומנו"כ כאן [מצבה 16]. גם נקברה כאן [מצבה 17]
מרת פערל אבראמאויטש בת ר' שמואל ראטה שנפטרה כ"ה סיון תרס"ד. בנם ר'
אברהם אבראמאויטש נזכר להלן אות קמז].

ח. מו"ה **שמעון** ב"ר מרדכי ז"ל [לייבענווירטה] - ספון
וטמון מנוחתו כבוד בארעא קדישא בהר הזיתים בשנת
תרמ"ד בחודש מנחם אב אחד עשר יום. [נולד באונגוואר
בשנת תקס"ב. זוגתו מרת סערקא ילידת בוטקעוויץ בשנת
תקס"א לאביה ר' יואל רייזמאן (ראה להלן אות לג). מחשובי

הקהלה בדובראווקא, ובמעטריקל נזכר הרבה פעמים כמוהל וכסנדק בכל הסביבה. הוא
חתום על פס"ד, ראה להלן בסוף רשימה זו. בסוף ימיו (אחר שנת תרל"ו) עלה לאה"ק, על
מצבתו בהר הזיתים נחרת: **'פה ציון ר' שמעון ב"ר מרדכי מאונגוואר נלב"ע י"א מ'**
תרמ"ד תנצבה. ובסמוך לו מצבת זוגתו שעליה נחרת: **'פ"נ האשה סערקע בת מו"ה יואל נ'**
ביום א' דר"ח חשוון שנת תר"ס לפ"ק תנצבה, וביחלקת מחוקק' מציין עפ"י פנקס הח"ק
שהיא 'אשת הישיש ר' שמעון מאונגריין'. בנם ר' מרדכי יליד תקצ"א. זוגתו מ' דינה לבית
מאשקאויטש ילידת תר"ה, ונולדו להם ילדים בדובראווקא בין השנים תרכ"ט-תרל"ו].

ט. מו"ה **משה** ב"ר צבי ז"ל - תם חייהו שב"ק כב שבט ונקבר יום א' כ"ג לחודש
תרט"ו לפרט תנצבה

י. ר' **יעקב** ב"ר צבי ז"ל - מת כ"ח אדר תר"ו לפ"ק תנצבה

יא. ר' **שמואל** ב"ר שמחה ז"ל - נפטר יום ח' בחודש כסלו שנת תרט"ו לפ"ק תנצבה

יב. ר' **אברהם** ב"ר שמעון זאב ז"ל - יצאה נשמתו ביום וי"ו עש"ק י"ב אדר ראשון
תקצ"ז לפ"ק תנצב"ה

יג. ר' **יעקב** ב"ר גרשון ז"ל - הלך לו ואיננו

יד. מו"ה **משה** ב"ר נתן יהודא ז"ל [לעפקאוויטש]
- נפטר ונקבר בש"ט כ"ב אלול תרל"ה לפ"ק
[מדובראווקא, נפטר בן פ"ד שנה, לפי המעטריקל ב-
סעפטעמבער 25, דהיינו כ"ה אלול תרל"ה. בנו 'התורני'
ר' אברהם לעפקאוויטש נפטר (מפגיעת סוס) בן ע"ה
שנה ביום י"ט אדי"ב תרע"ו ומנו"כ במאלצא (מאלשיץ)
הסמוכה, מצבתו היא היחידה ששרדה שם].

טו. ר' **מרדכי** ב"ר יוסף ז"ל - שבק לן חיים ביום
כ"ו ניסן תר"ג תנצב"ה [כנראה ר' מרדכי
יאזעפאוויטש שנפטר בבוטקעוויץ בשנת תר"ג].

טז. ר' **יעקב צבי** ב"ר משה ז"ל [מאשקאוויטש] -
נפטר יום ה' כ"ח אדר תר"ו לפ"ק תנצב"ה [דר
בסליפקאוויץ, נפטר כאלמן בן נ' שנה ביום כ"ח אדר
תר"ו. בביה"ח כאן [מצבה 34] נקבר ר' מנחם אלימלך
ב"ר יעקב צבי שנפטר ביום ג' תמוז תרנ"ד, כנראה בנו].

יז. ר' **שאל** ב"ר משה ז"ל - שבק לן חיים הלך לעולמו ביום [--]

יח. ר' **מאיר** ב"ר מרדכי - נפטר ביום ט"ז כסלו תר"ז לפ"ק תנצב"ה [דיסעמבער 2
[י"ג כסלו] נפטר מאיר **מארקאוויטש** אלמן, בן ע"ד שנים, מבוטקעוויץ. יש גם מאיר
קויפמאן שנפטר דיסעמבער 1 [י"ב כסלו] בן מ"ב שנה, שם אשתו שרה, ונקבר במאלצא.
אבל נראה שהכוונה על מאיר מארקאוויטש הנ"ל כיון שהלה דר בבוטקעוויץ ונקבר שם].

יט. ר' **ישראל** ב"ר יוסף ז"ל - נפטר כ"ב טבת ונקבר כ"ג בו תר"ט לפ"ק תנצב"ה

כ. ר' **אליהו** ב"ר אברהם כ"ץ {הכהן} ז"ל - נפטר ונקבר ביום ב' זי"ן אייר תרט"ז
לפ"ק תנצב"ה

כא. ר' **דוד** ב"ר אברהם ז"ל - נפטר כ"ד שבט תר"ז לפ"ק תנצב"ה

כב. ר' **צבי** ב"ר ישעי' {הו} ז"ל - קפד חיתו ביום [--] תנצב"ה

כג. ר' **משה** ב"ר פנחס ז"ל

כד. ר' **דוב** ב"ר יצחק ז"ל - נפרד מאתנו והלך לעולמו ביום [--] תנצב"ה

כה. ר' **מאיר** ב"ר נחום דוב ז"ל - נפטר ביום [--] תנצב"ה

כו. ר' **זאב** ב"ר יצחק ז"ל - שבק לן חיים והלך לעולמו ביום [--] תנצב"ה

כז. ר' **יעקב** ב"ר זאב ז"ל [וויינבערגער] - נפטר ש"ק כ"ז מרחשון ונקבר מש"ק
חר"ת לפ"ק תנצב"ה [בן ל"ז שנה]

כח. ר' **נחמן** ב"ר אברהם **כ"ץ** {הכהן} - נפטר ונקבר חיית תשרי תר"ך לפ"ק תנצב"ה

כט. מו"ה **אליעזר** ב"ר מאיר ז"ל - שבק לנו חיים והלך לעולמו ואסף בנשמת הצדיקים ביום ה' ביום ד' דחו"ה של פסח ונקבר למחרתו שנת תרמ"ז לפ"ק [יתכן שזה הרה"ג ר' **אליעזר ראזענבליטה** מבוטקעוויץ תלמיד מרן החת"ס. ראה עליו להלן בנספח שבסוף במאמר].

ל. מו"ה **אברהם יצחק כהנא** [לאנדעסמאן] נ"י {במ"מ רב יעקב יהודא כ"ץ} [נפטר ט' אייר תרמ"ד ומנו"כ בסאנטוב, עלי זכרון 52 עמ' כח].

לא. ר' **אפרים** ב"ר יוסף ארי' ז"ל - נפטר ונקבר י"ט אדר תרט"ו לפ"ק תנצבה

לב. ר' **יהודא** ב"ר דוד ז"ל

לג. ר' **מנחם יצחק** ב"ר יואל ז"ל גבאי דחב"ו קדישא [כנראה אביו ר' יואל **רייזמאן** מבוטקעוויץ חותנו של הרה"ח ר' שמשון לייבענווירטה [הנזכר למעלה אות ח]. בנו כנראה ר' יואל רייזמאן הנזכר להלן אות נד, וראה גם אות פט].

לד. ר' **אברהם יצחק** ב"ר מאיר ז"ל - הלך לעלמא דקשוט א' דחג הפסח תרי"ד לפ"ק תנצב"ה

לה. ר' **מאיר** ב"ר יואל **סג"ל** - נשמתו עלתה השמימה ז"ך אלול תרי"ח לפ"ק תנצב"ה

לו. ר' **נפתלי** ב"ר יקותיאל ז"ל - נפטר ונקבר ג' מרחשון תרי"ד לפ"ק תנצב"ה - [כנראה אביו ר' יקותיאל זישא ב"ר נפתלי **קליין**, להלן מצבה 24].

לז. ר' **יעקב** ב"ר יהודא ז"ל - נפטר ט"ז אדר שנת תרמ"ד לפ"ק ונקבר בו ביום תנצב"ה

לח. ר' **אהרן** {שו"ב} ב"ר ישראל **סג"ל** ז"ל - נפטר ונקבר י"ב אדר תרי"ד [או: תרי"ז] לפ"ק תנצבה

לט. מו"ה אליהו מנחם ב"ר יצחק הכהן {נ"י} [רייזמאן] גבאי דח"ק {דחבורא קדישא} {מתחת לציון:} ויקח אליהו שתיים עשרה אבנים ויבנה מזבח בשם ה' ויערך את העצים וינתח את הפר ואליהו עלה אל ראש הכרמל - עשה במשפט עושר, ובחצי ימיו טס כנשר, נשמתו עלתה שמי רומה, ונפש שכנה דומה, יום ח"י מנחם תרכ"ג ל', פקדון רוחו ונפשו כגמול, השיב לקל נורא עלילה, בדעת שלמה זכה וצלולה, ובי"ט בו נקבר בכבוד, ובכי והספד כשורה, תהא נפשו בצרור החיים צרורה. [עמאנועל' רייזמאן דר בבוטקעוויץ, נפטר בן מ' שנה].

מ. מו"ה יחיאל [מיכל סליפקאוויצער-מאשקאוויטש] ב"ר משה ז"ל [נולד לאביו ר' משה בכפר מאלצא הסמוך לסלאווקאוויץ בשנת תקע"ז. זוגתו מ' חוה (מנו"כ כאן מצבה 36) בת

הרה"ח ר' יוסף צבי גפן מדובראווקא. דר בסליפקאוויץ, נפטר בדובראווקא בן פ"ג שנה ביום כ"ב תמוז תר"ס ומנו"כ בבוטקעוויץ, כנראה שנמצאת מצבתו [38]. בנו נזכר להלן אות פח].

מא. ר' שמואל ב"ר יצחק ז"ל

מב. מו"ה ישראל עוזר ב"ר יצחק [וויינבערגר] ז"ל [תלמיד חכם מופלג, תלמיד רבי מאיר א"ש אב"ד אונוואר. גר בבוטקעוויץ, אימרעק ובאונגוואר].

מג. מו"ה יוסף נפתלי צבי ב"ר יצחק כהנא {הכהן} נ"י - נפטר ט' באב ונקבר י" באב שנת תרכ"ו לפ"ק תנצב"ה

מד. ר' יעקב יהודא ב"ר דוד [ווייס] - נפטר יום י"ח אדר תרכ"ה לפ"ק [נולד בסליפקאוויץ, ודר שם, נפטר בן מ"ה שנה ונקבר בבוטקעוויץ. כנראה בנו להלן אות צו].

מה. {ר' צבי ב"ר דוד} [ווייס, בדובראווקא. כנראה אחי הנ"ל באות הקודם].

מו. ר' צבי ב"ר שלמה

מז. ר' יעקב יונה ב"ר דוד ז"ל [אולי בתו וחתנו להלן אות קסח].

מח. ר' **חיים דובב** ב"ר אליהו נ"י - אהה! נקטף
בחצי ימיו כ"ח לחודש ניסן תרכ"ז ונקבר ביום
א' אדר"ח אייר תנצב"ה

מט. ר' **קלונימוס** ב"ר משה - נפטר ד' כסליו
שנת תרכ"ח

נ. ר' **אברהם** ב"ר ירוחם

נא. ר' **יעקב** ב"ר משה [אולי ר' יעקב
לעפקאוויטש ב"ר משה הנזכר למעלה אות יד,
ואולי בנו ר' נתן ליב הנזכר להלן אות קל].

נב. ר' **אליהו** ב"ר דוב ז"ל

נג. ר' **אברהם יוסף** בר"י {ז"ל} - שבק לן חיים ט' טבת תרכ"ב

נד. ר' **יואל** ב"ר מנחם יצחק [רייזמאן] - נפטר ונקבר בשם טוב ביום ש"ק י"א
לחודש טבת שנת תרל"ה לפ"ק [נולד ודר בכפר גאטאלי, נפטר בן מ' שנה ונקבר
בבוטקעוויץ. אביו כנראה הנזכר למעלה אות לג].

נה. מו"ה **יחזקאל** ב"ר חיים ז"ל - נפטר בשם טוב ש"ק עח"פ [=ערב חג פסח] ונקבר
ביום א' דפסח שנת תרמ"ג לפ"ק ושבק לן חיים עד ביאת הגואל בב"א תנצב"ה

נו. ר' **ישעיהו** ב"ר מנחם ז"ל

נז. ר' **צבי** ב"ר ישראל ז"ל - נפטר והלך לעולמו י"ט שבט תרכ"ב

[בתחתית הדף על פתק מודבק:] ר' **בנימין** ב"ר מאיר [ראה להלן אות סז].

נח. מו"ה **שלמה יואל** ב"ר נתנאל הכהן [פריעד]
ז"ל [אביו ואמו נזכרים למעלה אות ב. יליד
בוטקעוויץ, ודר במאלשיץ. נפטר כ"ד שבט תרמ"ד
ומנו"כ בה' מאדע, ראה 'עלי זכרון' 3. שם האריך
רד"ב וועבער להוכיח שאבי ר' שלמה יואל הוא ר'
נתנאל, וכאן מוכח כן להדיא].

[בתחתית הדף על פתק מודבק:] בעזה"י, תרנ"ז,

באסיפת החברה איינקאסירטע חובות פאן די איינגעקויפטע בני החברה, משנת תרנ"ג עד
תרנ"ו - ר' נתן לעפקאוויטש [להלן אות קלז] נתן על חוב מהערכה של שנת תרנ"ו F3 לר'
שמעון ווייס F2 [ראה להלן אות צו] בשעת האסיפה ס"ה F5 - ר' ראובן זאנענשיין [להלן
אות קמ] נתן על הערכה משנת תרנ"ו F1

נט. ר' **גוטמאן** ב"ר שמעון ז"ל - זוגתו האשה הענטשא בת ר' יואל הלוי נפטרה כ"ח
אדר ראשון תרל"ה [כנראה בנו להלן אות צז].

ס. הרב הגאון הגדול אביר הרועים שר התורה מו"ה **אהרן** ב"ר שמחה זצ"ל [גרינבערגר] יושב על כסא ממלכתו קרית נאדמיהאל. ילכו יונקותיו כזית כתבצלת יפרח הודו, עד כי יבוא שילה: [פס"ד ממנו ראה להלן בסוף רשימה זו].

סא. ר' **מנחם אברהם** ב"ר נתן - נפטר ביום ע"ר ניסן שנת תרמ"ו ונקבר בר"ח ניסן

סב. ר' **ישראל** ב"ר אליהו **כהנא** ז"ל

סג. מו"ה **אפרים** ב"ר חנוך נ"י

סד. מו"ה **אליהו** ב"ר צבי [הארטמאן] גבאי שני דח"ק - עודנה באבו לקח מעל נפטר בשם טוב י"ג טבת ונקבר בי"ד שנת תרל"ו לפ"ק תנצב"ה [נולד בה. טאלטשווא, דר בבוטקעוויץ, נפטר בן מ' שנה ונקבר שם. זוגתו מרת זיסל בת ר' נתנאל הכהן [כנראה ר' נתנאל הכהן פריעד הנזכר למעלה אות ב'] נפטרה תמוז עת"ר ומנו"כ כאן [מצבה 6]. בנו כנראה להלן אות קלו].

סה. ר' **אלכסנדר זושע** ב"ר נפתלי [מסתבר שזהה לר' יקותיאל זישא ב"ר נפתלי קליין שנפטר ו' שבט תרע"א ומנו"כ כאן [מצבה 24], ואביו כנראה הנזכר למעלה אות לו].

סו. ר' **אליעזר** ב"ר שמואל ז"ל

סז. ר' **בנימין** ב"ר מאיר ז"ל - נפטר בי"א תשרי שנת תרמ"ו [ראה למעלה אות נו].

סח. ר' **משה** ב"ר אשר ז"ל - נפטר ד' אייר תרכ"ח לפ"ק

סט. ר' **ישעי'** {הו} ב"ר מרדכי ז"ל [פריעד] - נפטר ונקבר יום כ"ז לחודש אדר ראשון תרל"ה לפ"ק [במעטריקל הפטירות: ר' ישעי' פריעד, רב, בן ע"א שנה, נולד ודר בבוטקעוויץ, נפטר כ"ג אדר ב' תרל"ה. כנראה בניו ראה להלן אות עג, צד, קטו, קכו].

ע. ר' **יוסף** ב"ר נפתלי ז"ל - נפטר ונקבר יום ט"ו שבט תרל"ד

עא. ר' **חיים** ב"ר פנחס **סג"ל** ז"ל

עב. ר' **אברהם משה** בר"א {ב"ר אלי} כ"ץ

עג. ר' **אליעזר צבי** ב"ר ישעי' נ"י **פריעד** - נפטר ונקבר בח' שבט תרס"ח לפ"ק תנצב"ה [אביו ראה למעלה אות סט] - זוג' מרת טשבע בת אסתר הלכה לעולמה ונקברה יום ב' סיון תרס"ח לפ"ק תנצב"ה [ר' אליעזר צבי נולד בשנת תקצ"א. זוגתו מ' זוגתו מרת זיסל בת ר' נתנאל הכהן פריעד הנזכר למעלה אות ב'] נפטרה תמוז עת"ר ומנו"כ כאן [מצבה 6]. בנו כנראה להלן אות קלו].

בת שבע נולדה בשנת תקצ"ה. בנם ר' מרדכי פריעד נולד בבוטקעוויץ י"א אד"ב תרכ"ב. נשא ב-י"ז אייר תר"ן בלאדמאץ בהיותו בן כ"ח שנה, את זאלי בת מיהאלי בערגער מלאדמאץ ורעזי לבית אלטמאן (מרעקארדס אוהעל). במפקד תרכ"ט, נמצא משפחת ר' אליעזר צבי בבוטקעוויץ עם ילדיהם האני (נולדה תרי"ח), לינקא (תרכ"כ), מרדכי (תרכ"ד), דוד (תרכ"ו), חיים (תרכ"ט). בן נוסף של ר' אליעזר צבי, מענדל, נולד בתרל"ד. לפני המלחמה היגר לאמעריקא ונפטר שם בן צ"ה שנה בשנת תשכ"ט].

עד. ר' **אהרן** ב"ר צבי נ"י [ר' אהרן בן ר' צבי **גרינמאן** נפטר ראש חדש ניסן תרנ"ו ומנו"כ כאן, מצבה 8].

עה. ר' **יוסף** ב"ר מנחם יהודא ז"ל

עו. ר' **צבי** ב"ר יעקב ז"ל [להלן אות קא יש שם זהה, א' מהם לכאורה נקבר בביה"ח כאן [מצבה 48], ושם משפחתו **יאקאבאוויטש**, נפטר י"א כסלו תרס"ב בן ס"ג שנה].

עז. ר' **לוי** ב"ר מנחם ז"ל - נפטר ונקבר ביום י"ב אייר שנת תרמ"ד

עה. ר' **משה** ב"ר יחזקאל נ"י

עט. ר' **אברהם** ב"ר יחזקאל נ"י

פ. ר' **אשר צבי** ב"ר מרדכי {ז"ל} [כנראה בנו להלן אות קלב].

פא. ר' **יקותיאל** ב"ר יעקב ז"ל

פב. ר' **מאיר** ב"ר צבי ז"ל - נפטר י"א אדר תרל"ד לפ"ק

פג. ידיד ה' הנגיד הגביר מו"ה **יצחק** בן מו"ה יעקב ז"ל [ווידער] - [אביו] הצדיק מו"ה יעקב ווידער נפטר בעיר הקדושה ירושלים יום ג' ניסן שנת תרי"ח לפ"ק ונקבר בהר הזיתים בעיר הקדושה. [על מצבתו נחרת: 'פ"נ, ויעקב הלך לדרכו בן ד"ע שנים, כל ימיו קבע עתים לתורה ואף שחוננו ה' ברוב עושר ונכסים לא הסתו לבו ועמד בנסיון ועזב כל אשר לו ביד בניו הי"ו ובחר לו אהלו של שם ועלה אל הר ה' ויאסף **יעקב** בן יצחק מאונגוואר אל עמו ביום

ה' ג' לחו' ניסן ש' התרי"ח לפ"ק תנצבה'. בביה"ח כאן [מצבה 21] נקברה מרת רחל פאפפער בת ר' יצחק ווידער נפטרה ז' אדר תרמ"ב בת ל"ב שנה].

פד. ר' יהודא משה ב"ר צבי

פה. ר' מרדכי יוסף ב"ר אברהם יצחק [כנראה שהוא הנקבר בביה"ח כאן [מצבה 29] ר' מרדכי יוסף בן פיגא נפטר כ"א כסלו תרע"ט. כנראה בנו הוא ר' צבי ב"ר מרדכי יוסף מארקאוויטש הנזכר להלן אות קנב].

פו. ר' יצחק ב"ר אברהם

פז. ר' אלעזר ב"ר משה

פח. מו"ה יעקב דוד במו"ה יחיאל [מאשקאוויטש, בן ר' יחיאל מיכל סליפקעוויצער הנ"ל באות מ. גר בדובראווקא. ראה מה שכתבתי אודותיו וזיווגיו ב'עלי זכרון' 19 עמ' סו. נפטר ט"ז אלול תרע"ח ומנו"כ במיהאליוויץ (ראה שם נוסח מצבתו). בנו הרה"ג ר' מנחם גרשון אב"ד טשעטשעוויץ, אבי ר' נתן אהרן מחבר ספרי 'זכרון קדושים'].

פט. מו"ה משה ב"ר מנחם יצחק נ"י [רייזמאן. אולי אביו הנזכר למעלה אות לג].

צ. ר' צבי ב"ר מאיר [וויעדער]

צא. ר' חיים משה ב"ר יעקב

צב. ר' יצחק ב"ר ירוחם [שטראסמאן, נפטר ה' טבת תרס"ו, בן ע"א שנים ומנו"כ בביה"ח כאן, מצבה 13].

צג. ר' יוסף ב"ר בנימין אליעזר

צד. מו"ה נחום במו"ה ישע"י - נפטר ביום ב' של פסח תר"ע לפ"ק [ומנו"כ בביה"ח כאן [מצבה 41]. אולי אביו ר' ישע"י פריעד, למעלה אות סט].

צה. ר' יעקב ליב ב"ר שמואל [ראה מה שכתבתי באות צט, אולי זה בנו].

צו. ר' שמעון ב"ר יעקב יהודא [כנראה ר' שמעון ווייס הנזכר למעלה אות נח. אביו כנראה הנזכר למעלה אות מד. בביה"ח כאן [מצבה 14] מנו"כ של ר' שמעון ב"ר יעקב יהודא שנפטר ה' אדר תרצ"ג].

צז. ר' שמעון יואל ב"ר גוטמאן [גוטמאן. כנראה אביו למעלה אות נט. אשתו מרת רבקה מאטל בת ר' יחזקאל ז"ל אשת ר' שמעון יואל נ"י גוטמאן נפטרה כ"ד אדר תרפ"ה ומנו"כ בביה"ח כאן [מצבה 43]. כנראה בנו ר' יחזקאל גוטמאן להלן אות קנד].

צח. ר' יעקב ב"ר אהרן ז"ל

צט. ר' שמואל ב"ר יעקב יהודא [לפי האמור למעלה באות צו, נראה שר' שמואל הוא ג"כ בן של ר' יעקב יהודא ווייס הנזכר למעלה אות מד].

ק. ר' יעקב ב"ר אלימלך גבאי שני

קא. ר' צבי ב"ר יעקב [ראה למעלה אות עו].

קב. ר' יוסף ב"ר ישראל סג"ל

קג. מו"ה **דוב** במו"ה שמואל ארי

קד. ר' **מאיר** ב"ר מנחם אברהם

קה. ר' **יעקב יהושע** ב"ר מרדכי ז"ל

קו. ר' **חיים יוזפא** ב"ר משה

קז. ר' **אליהו יצחק** ב"ר משה

קח. ר' **חיים** ב"ר אריה ז"ל

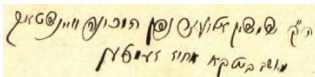
קט. מו"ה **משה דוד** [אייכנבוים] במו"ה בצלאל ז"ל
[דיין במיהאלאוויץ. נפטר י"ז אלול תרע"ה ושם מנו"כ].

קי. מו"ה **יעקב ברוך** [גפן-וויינישטאק] במו"ה יוסף צבי ז"ל - נפטר בעיה"ק ירושלים

יום ב' לחדש מנחם אב ונקבר בהר הזיתים תהא מנוחתו כבוד וינוח בשלום על משכבו. [נולד בתר"ב לאביו ר' יוסף צבי הנזכר למעלה אות ה, נשא בשנת תרכ"ג את מרת טובא בת הרה"צ ר' מנחם גרשון גרינוואלד אב"ד קערעסטור זצ"ל, נקברה בביה"ח כאן [מצבה 50]. חיבר ספר 'אותיות מחכימות' וספר 'זכר יעקב', הי' שוי"ב בכמה קהלות, ביניהם בנאדי-ציגאנד, נאטפאלווא [נאצענאוויטש] ניר-אדאני ובוטקעוויץ, שם שימש כש"ץ ומ"ץ, שוי"ב ובמקום דיין. (תשובה אליו בשו"ת פרי השדה אודות שאלתו בדבר הלכה בנוגע לעירו בוטקעוויץ: 'לאהובי מחותני המופלג בתורה ויראה עמק החרוץ וכו' כש"ת מו"ה יעקב ברוך נ"י, אבן יקר בישוב בוטקעוויץ... אשר נתייעץ עמי לאשר כי אין במקומו מקוה טהרה ומוכרחים הנשים בנהר...'. וראה בהסכמת הרב דמיהאלעוויץ הג"ר שמעון ערנפעלד על ספרו זכר

יעקב: 'החונה בישוב ביטקעוויץ תחת דגלנו'). בסוף ימיו בשנת תרס"ג עלה לירושלים עיה"ק ושם נפטר. מבניו, הרה"ח ר' אהרן מנחם גרשון שוי"ב בארדיוב אבי ר' שלמה גפן, והרה"ח ר'

חתי"י ר' שמשון אליעזר גפן

שמשון אליעזר גפן מראשי הקלויז בקליינווארדיין. בן נוסף הרה"ח ר' יוסף צבי גפן, שחלק מהציורים הנאים בפנקס זה הם מעשי ידיו (ראה גם להלן אות קכז), שוי"ב בעיר

באנעוויץ (באנאץ) הסמוכה למיהאלעוויץ, בסוף ימיו עלה לירושלים עם אביו והי' גבאי בביהכ"נ דר' לייבעלע שם התפלל אביו, נפטר בירושלים ומנו"כ בהר-הזיתים].

קיא. ר' **יעקב** במו"ה משה ז"ל

{ קיב. ר' **מרדכי** במו"ה משה ז"ל - כתוב בתוך הפנקס בטעות והוא אינו מבני החברה רק מלאטשע } [בפנקס נתלש דף זה]

קיג. ר' **צבי** במו"ה מאיר ז"ל

קיד. מו"ה **מאיר יהודא** ב"ר משה

קטו. ר' **מרדכי** ב"ר ישעי' [אולי אביו ר' ישעי' פריעד למעלה אות סט. כנראה בנו להלן אות קנז].

קטז. ר' **אברהם יצחק** ב"ר צבי

קיו. ר' **משה יעקב** ב"ר קלונימוס [שם אמו מרת ליבא. נפטר כ"ד סיון תר"ף ומנו"כ בביה"ח כאן [מצבה 40]. כנראה שהוא אבי ר' יוסף **ווייס** הנזכר להלן באות קנת. גם זוגות מרת בלומא בת ר' נתן וטשעבה שנפטרה ד' כסלו תרצ"ט מנו"כ בביה"ח כאן, מצבה 33].

קיח. ר' **יוסף** במו"ה שמואל

קיט. מו"ה **שלמה** בן מו"ה אליעזר ז"ל

קכ. ר' **זאב** ב"ר מאיר

קכא. ר' **אריה** ב"ר דוד

קכב. ר' **יעקב יהודא** ב"ר משה

קכג. ר' **נפתלי** ב"ר יעקב יהודא

קכד. ר' **שמחה כ"ץ** ב"ר צבי

קכה. ר' **לוי** ב"ר ברוך

קכו. ר' **אברהם** ב"ר ישעי' [אולי אביו הוא ר' ישעי' פריעד למעלה אות סט].

קכז. הנגיד הגביר מו"ה **שמואל** ב"מו"ה יצחק נ"י [בתוך הציור היפה נמצא חתימת ר' יוסף צבי גפן ב"ר יעקב ברוך הנזכר למעלה אות קי].

קכח. מו"ה **צבי** במו"ה יצחק מרדכי **סג"ל**

קכט. ר' **אברהם** ב"ר יהודא

קל. ר' **נתן ליב** ב"ר יעקב [אולי זה ר' נתן ליב **לעפקאוויטש** ב"ר יעקב בנו של ר' משה לעפקאוויטש ב"ר נתן יהודה הנזכר למעלה אות יד. במעטריקל נזכר שנולד לר' יעקב לעפקאוויטש מגאטאלי בן בשם נתן בשנת תר"ט].

קלא. ר' **עזריאל** ב"ר חיים סג"ל - נפטר ל"ג למב"י שנת תרס"ג

קלב. כ"ה אליהו ב"ר אברהם נפתלי {נפתלי אברהם} - פעל ועשה הטוב ושלח אלף כתרים מאמעריקא לצרכי הערומציימונג [=הגדר] לבית עלמין דפה בשנת תרפ"ב. נפטר בשנת תרפ"ח באמעריקא תנצב"ה

קלג. כ"ה זאב בן כ"ה אשר צבי [כנראה אביו למעלה אות פ].

קלד. ר' אברהם ב"ר יהודא

קלה. הרב הגאון הגדול אביר הרועים בן של קדושים מו"ה שמעון {עהרנפעלד} במו"ה דוד צבי ז"ל אב"ד דק"ק נאדי מיהאלי והגליל

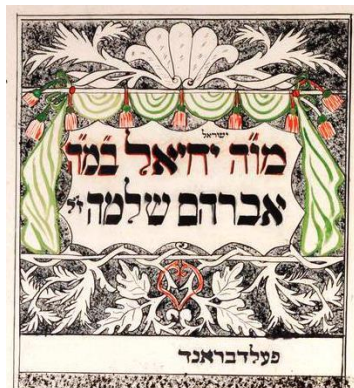
קלו. מו"ה שלמה מאיר במו"ה אליהו ז"ל הארטמאן גבאי ראשון דחבור' קדישא - בעזה"י חברינו היקר והנכבד מוכתר במעלות רמות ומדות נשגבות רב תבונות ריע

נאמן אהוב לכל כש"ת המנוח מו"ה שלמה מאיר במו"ה אליהו ז"ל, שבקלי"ח ביום ד' לחודש שבט שנת תרצ"ה לפ"ק. הוא היה מורם מעם ונבחר לעמוד בראש חבורתו החברה קדישא בתואר גבאי וה"י מנהל וראש ועמד על משמרתו ועסק בצרכי החבורה באמונה ובישרת לבו זה ארבעים שנה, וכל משך ימי חייו הי' כל מגמתו רק להרים קרן החברה ולהגדילה ולהאדירה עד שעלתה בידו להשיג מטרתו כאשר זמם וחפץ השם הצליח בידו והחברה עומדת היום לשם ולתפארת כנודע בשערים. אי לזאת הסכמנו כולנו פה אחד לכתוב זאת בספר להיות למשמרת לדורות הבאים שלא ישכחו מאתנו פעולותיו הטובים ומעלליו

הנכוחים. ומה גם שהדריך בני ביתו כל ימיו ברוח התורה ויראת שמים עד שכל רואיהם יכירום שהם זרע ברך ה'. ויהי זה שכרו אתו ופעלותו לפניו שיזכרהו לטובה אביו שבשמים וימציא לו מנוחה נכונה בארצות החיים אכ"י. היום יום ז' אדר תרצ"ט לפ"ק [אביו כנראה הנזכר למעלה אות סד].

קלו. כ"ה נתן בן כ"ה אהרן לעפקאוויטש [נזכר למעלה אות נח]

קלח. מו"ה ישראל יחיאל {שו"ב} במ"ה אברהם שלמה ז"ל פעלדבראנד [מנו"כ בביה"ח כאן] [מצבה 47], הרב הצדיק ר' ישראל יחיאל מיכל שהי' שו"ב ומו"ץ פה ושם אמו מרים, נפטר י"ב אלול ונקבר י"ג אלול תרפ"ח. מצאצאיו ראה להלן אות קסב, קסז.

קלט. ר' מנחם זאב ב"ר [-] ניימאן [אשתו מרת שרה בת ר' אליעזר וויינבערגער אשת ר' מנחם זאב ניימאן נפטרה בת ס' שנה ד' תמוז עדר"ת ומנו"כ בביה"ח כאן, מצבה 19].

קמ. ר' ראובן ב"ר ארי' הכהן זאנענשיין - נפטר

בשם טוב לאור מ"צ ש"ק שנת תרצ"ט ד' טבת לפ"ק [נזכר למעלה אות נח. מנו"כ בביה"ח כאן, ועל מצבתו [37] צוין שנפטר ג' טבת [נחרת ד' ותוקן ל-ג' ואכן מוצ"ש היה ג']. בנו להלן אות קעא].

קמא. ר' נחמן בן כ"ה יעקב יהודא רייזמאן

קמב. ר' אהרן בן כ"ה יצחק פריעד - נפטר בשם טוב ביום ב' ביום ג' דחו"ה של פסח שנת תש"ב לפ"ק [כנראה בנו להלן אות קסט].

קמג. ר' מנחם בן כ"ה צבי דוב לעפקאוויטש - נפטר ונקבר בשם טוב כ"ג לחודש כסלו שנת תרס"ב לפ"ק

קמד. ר' יעקב ב' מו"ה ישראל מאיר ווייס

קמה. ר' ישראל מנחם בן ר' אליעזר צבי פריעד

קמו. מו"ה משה בכ"ה דוד אלימלך גליק [זוגתו מרת יהודית בת ר' נחום נפטרה כ"ב שבט ת"ש ומנו"כ כאן, מצבה 53].

קמז. מו"ה אברהם ב"מ מו"ה יהודא משה אברהםאמאויטש [אביו נזכר למעלה אות ז].

קמח. ר' משה בן כ"ה שמחה ראדוצינער

קמט. ר' גרשון ב"מ מו"ה טובי' יחיאל ז"ל ווייסבערגער [בנו להלן אות קסח].

קמט/ב. מו"ה משה במו"ה צבי וויינשטיין

קנ. ר' אברהם בן כ"ה דוד ז"ל

קנא. ר' שמואל ברוך ב"ר ארי' עדעלהייט [אולי זהה לר' שמואל ברוך ב"ר יהודה(י)] שנפטר י"ט כסלו תרצ"ו ומנו"כ כאן, ליד זוגתו מרת ברכה בת ר' יעקב יהודה שנפטרה כ"ח חשון תרצ"ח, מצבה 56-57].

קנב. ר' **צבי** ב"ר מרדכי יוסף **מארקאוויטש** [כנראה אביו הנזכר למעלה אות פה. זוגתו מרת טויבא בת ר' דוד נפטרה כ"ה חשון תרצ"ז ומנו"כ כאן, מצבה 54].

קנג. מו"ה **יעקב** במו"ה נחום **מיטטעלמאן**

קנד. ר' **יחזקאל** ב"מ שמעון יואל **גוטטמאן** [כנראה אביו למעלה אות צז].

קנה. מו"ה **משה** ב"ר **צבי קראנאוויטש**

קנו. ר' **דוד** ב"ר שלמה זלמן דוב **פעדער**

קנז. ר' **אלימלך** ב"ר מרדכי **פריעד** [כנראה אביו למעלה אות קטו].

קנח. ר' **יוסף** ב"ר משה יעקב **ווייס** [כנראה אביו למעלה אות קיז].

קנט. ר' **יעקב יהודא** ב"ר מנחם **לעפקאוויטש** [כנראה אביו למעלה אות קמג].

קס. ר' **אפרים** ב"ר דוד **פאללאטשעק**

קסא. ר' **מרדכי** ב"ר **צבי באלאג**

קסב. מו"ה **משה** שו"ב במו"ה יצחק אייזיק

ראזענבערג [חתן השו"ב ר' יחיאל מיכל

פעלדבראנד הנזכר למעלה אות קלח].

קסג. ר' **אלחנן יהודא** ב"ר נפתלי **ווייס**

קסד. ר' **נפתלי הירצקא** ב"ר שמואל **הכהן**

קאהן

קסה. ר' **אברהם** ב"ר מאיר **קליין**

קסו. ר' **אליהו** ב"ר שמואל משה **ווייס**

קסז. מו"ה **נפתלי צבי** במ"ו ישראל יחיאל

פעלדבראנד [אביו למעלה אות קלח].

קסת. ר' **טובי' יחיאל** ב"ר גרשון **ווייסבערגער** [אביו למעלה אות קמט. זוגתו מרת

בשא בת ר' יעקב יונה התאלמנה צעירה לימים, נפטרה כ"א אייר תרפ"ג ומנו"כ כאן [מצבה

51]. אולי אביה הנזכר למעלה אות מז].

קסט. ר' **יוסף** ב"ר אהרן **פריעד** [כנראה אביו למעלה אות קמב].

קע. מו"ה **שמואל צבי** במו"ה שמואל צבי ז"ל הלוי **גרינבערג** - הלך לעולמו ב' תמוז

ת"ר ציט' בעיר נעוויארק

קעא. מו"ה **נפתלי** ב"ר ראובן **כ"ץ זאנענשיין** [אביו למעלה אות קמ. תלמיד רבי משה

גרינבערגר דיין ור"מ במיהאליוויץ].

קעב. כ"ה **חיים** ב"ר משה מאיר הלוי **מארטינאוויטש**

פסק דין

[בפנקס הח"ק הנ"ל נמצא כתב ביי"ד בכתב יד וחתומת הגאון רבי אהרן גרינבערגער אב"ד מיהאלעוויץ תלמיד החת"ס (נזכר למעלה אות ס) וז"ל:]

בעזה"י

ביום דלמטה קרבו לפני בני החברא קדישא דישוב בודקאוויץ והגישו תעצומותיהם לפני, אשר קבלו על ר' ... מכפר דובראווקא, באמרם כי ר' ... קלל קללות נמרצות את הגבאי דחברא קדישא, וגם הרבה מבני החברא, וגם חירף וגידף אותם על אשר בקשו ממנו שיתן ח"כ [=חילוף כתב, שטר] על סך 60F ע"יו בתורת משכון קודם קבורת אחיו, על זה פער פיו לבלי חוק בקללות וגדופים, ואמר למה להם מעות להיותם זוללים וסובאים, ועוד כמה גדופים וחרופים.

והנה הוגבה עדות ע"ז, והעידו כמה עדים בתורת אליוני"ע [=אם לא יגיד ונשא עונו] על ר' ... כאמור למעלה, גם ר' ... הודה שאמר למה להחברא מעות על זוללת וסובאת.

וע"ז יצא הפסק כאשר יבואר פה.

א. מהיום והלאה אין ר' ... עוד בתוך החברא קדישא ואין לו שום זכות ודין מהזכיות אשר יש לשאר בני החברא כי הוא חוץ מאגודת החברא קדישא מהיום והלאה, אך זה יהי רק עד אשר יתאספו בני החברא על החברא סעודה.

ב. כאשר יתאספו בני החברא על החברא סעודה ויהיו מסובין בסעודה צריך ר' ... לבא לפני בני החברא ולפייס אותם ולבקש מהם מחילה, ואז צריך ליתן מחדש כסף מקנה לבא בתוך החברא כפי אשר יושת עליו.

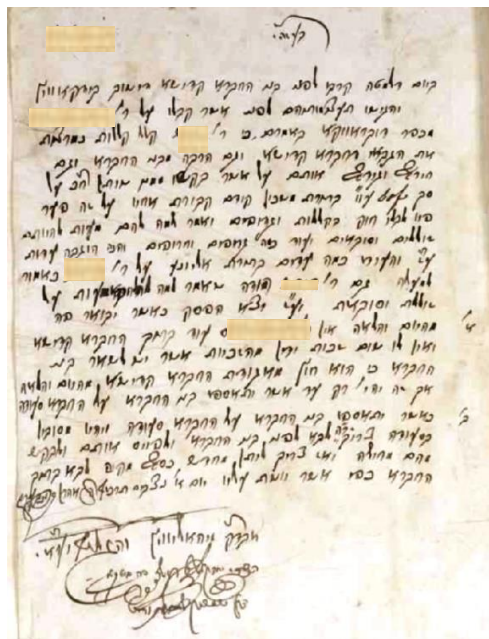
יום א' נצבים תרכ"ו ל'

הק' אהרן גרינבערג אבד"ק מיהאליוויץ והגליל יע"א

הצע"י יחזקאל ... פה בוטקא [אולי הנזכר למעלה אות נה]

הק' שמשון לעבען ווירט [נזכר למעלה אות ח]

[על העמוד של הפס"ד הנ"ל נדבק נייר קטן ורשום עליו: והנה ר' ... קיים הפסק, כאשר פסקו לו, ופיס את הגבאי והח"ק ועשה כהוגן וכראוי.]

המצבות בבית החיים בבוטקעוויץ

1 ר' ברוך ב"ר אברהם קרויס

פ' נ' / איש תם וישר / כ"ה ברוך ז"ל / בן כ"ה אברהם ז"ל / קרויס / נפטר בן נ"ז שנה / תשעה באב בשנת ת"רע"ד / לפ"ק / תנצבה.

2 מ' רחל אשת ר' שלמה ראטה

... / האשה החשובה והצנועה / עטרת בעלה ותפארת בניה מר' / רחל / בת מו"ה נתנאל פריעדמאן / אשת האלוף והקצין מו"ה / שלמה ראטה ז"ל / שהלכה לעולמה בשם טוב / ביום כ"ד ניסן / תרס"ו לפ"ק / תנצבה. [בלועזית: בת ע"ב שנים. בעלה להלן מצבה 4].

3 מ' גיטל ב"ר אשר

פ"ט / האשה גיטל / בת כ"ה אשר נפטרה / יום י"ז תמוז שנת תרל"ז / לפ"ק / תנצבה.

4 ר' שלמה ב"ר אברהם ראטה

עדה המצבה ועד הגל הזה / על השוכב תחתיו כי הוא היה / איש תם וישר דורש טוב / ועושה צדקה בכל עת / ה"ה האלוף הקצין מו"ה / שלמה / בן מו"ה אברהם ראטה / אשר גוע ונאסף אל עמיו / ח' תמוז תרנ"ב לפ"ק / תנצבה. [בלועזית: בן ס"ד שנים. זוגתו למעלה מצבה 2].

5 מ' אסתר ב"ר מנחם

פ"נ / האשה / מרת אסתר בת / כ"ה מנחם / אשת חיל ליתומים כפה פרשה / סומכיהם ומגדליהם לאם ולבנה היתה / תורה ללמוד בישובה את בנה שלחה / רבה שמחתה שהולכה שניהם לחופה / בג"ע תנוח מנוח נשמתה חמדה מצותה / נפטרה ד' תשרי ת"רפ"ו לפ"ק / ת"נצ"ב'ה'.

6 מ' זיסל אשת ר' אלי הארטמאן

פ"נ / אשת חיל יראה ד' מהוללה / מר' זיסל ע"ה / במו"ה נתנאל הכהן ז"ל / אשת ר' אלי הארטמאן / זו ידיה... סמכה לאביון / בסתר ת... נתנה / תום נתיב אורחותיה לטובה / הלכה כשרון הגונה נשמתה / נפטרה בע... תמוז עת"ר / ת"נצ"ב'ה'. [ראה למעלה אות סד].

7 מ' פיגלא

פ"נ / אשת חיל עזר בעלה פאר בניה / [פיגלא] / פרשה ידיה גמול אביוניה / ...
[המצבה נשברה וחסר ההמשך]

8 ר' אהרן ב"ר צבי גרינמאן

פ"נ / איש ירא ד' אהב תורה / מו"ה אהרן ע"ה / ב"ר צבי גרינמאן ז"ל / נפטר
בש"ט ר"ח ניסן תרנ"ו / תינצ'ב'ה'. [ראה למעלה אות עד].

9 ר' יוסף חיים ב"ר פעלבערבוים

... איש תם וישר כ"ה יוסף חיים ע"ה בן ר' שמואל פעלבערבוים ז"ל נפטר בש"ט בן
ע' שנים...

10 ... משה

... / ... משה / ... שבקא לן חיים / ... שבט שנת תרט"ז לפ"ק / ...

11 מ' מרים ב"ר אליעזר

פ"ט / מעשקות תעבה / רבת חיל / יראה ואהבה /
מנתה יומם וליל / אשה הצנועה מ' / מרים בת אליעזר
/ מתה כ"ג אלול תרט"ו / תנצבה.

12 מ' סעריל ב"ר צבי דוב הכהן

פ"נ / אשה חשובה / והגונה / כפה פרשה
לעני / וידי שלחה
לאביון / סבלה יסורים
הרבה / מרת סעריל
ב"כ / צבי דוב הכהן
ע"ה / נפטר י"ב שבט /
תרצ"ז לפ"ק /
תינצ'ב'ה'.

13 מו"ה יצחק ב"ר ירוחם שטראסמאן

פ' נ' / מהו' יצחק בן מהו' ירוחם ע"ה /
שטראסמאן / יקר רוח היה ונעלה / צפה הליכות
ביתו מאד / חשב והכין לעלות מעלה / קרנו יתרומם?
בכבוד / נפטר בן ע"א שנה / ביום ה' טבת תרס"ו לפ"ק / תנצבה. [ראה למעלה אות צב].

14 מו"ה שמעון ב"ר יעקב יהודה [ווייס:]

פיני / איש ישר ותמים זקן ושבע ימים / מו"ה שמעון בן / מו"ה יעקב יהודא ז"ל / הלך לעולמו בש"ט ה' אדר / בשנת תר"צ"ג לפ"ק / שמו מפארים ברב ישרתו / מלחמו נתן לדל עד אחריתו / עני ורש תמך עד זקנתו / ושמה בחלקו וחי באמונתו / נדב לבו לגדל היתומים בישרתו / תינצי'בה'. [ראה למעלה אות צו].

15 מ' אסתר

פי"נ / האשה / החשובה והצנועה / מ' / אסתר / בת כ"ה ... / נפטרה ... / תנצבה.

16 מו"ה יהודה משה ב"ר צבי אברהםאמאויטש

פי"נ / איש רום המעלות רב הערך / זך רוח נדוב לב ושפל ברך / תם וישר שומר מצוה ותורה / לבו מלא ביראת השם טהורה / הרבני / מו"ה / יודא משה / בן מו"ה צבי ז"ל / אברהםאמאויטש / נפטר בש"ט כ"ו אדר תר"ע"ה / לפ"ק / תינצי'בה'. [ראה למעלה אות ז].

17 מ' פערל אברהםאמאויטש

פי"נ / אשה צנועה וחשובה / פאר עטרת ראש לבניה / עניים מרודים באו ביתיה / רבת במעשים הלכה לעולמי / לנצח יזכרו לה צדקותיה / מרי פערל ע"ה / אברהםאמאויטש / ב"ר שמואל ראטה / נפטרה כ"ה סיון תרס"ד / תנצבה. [ראה למעלה אות ז].

18 מו"ה מאיר ב"ר משה סג"ל

פי"נ / מהוי מאיר סג"ל ב"ר משה ז"ל / מעגלי צדק ונתיבי יושר / אותם דרך בתום וכושר / יגע ומצא בתורת חיים / רעיוניו זכו ונקי כפים / נפטר ט' חשון / תרל"ג לפ"ק / תינצי'בה'.

19 מ' שרה אשת ר' מנחם זאב ניימאן

פיני / אשת חיל צנועה וחשובה / שבחה מספרים כל יודעיה /

רבת מעשיה זכרון / לצאצאיה / הנה שכרה אתה ופעולתיה לפני / מר' **שרה ע"ה** /
ב"ר אליעזר וויינבערגער ז"ל / אשת ר' **מנחם זאב ניימאן** / נפטרה בת ס' שנה / ד'
 תמוז עדר"ת / תנצבה. [ראה למעלה אות קלט].

20 מו"ה משה ב"ר מנחם דוד

פ"נ / מאנשים שהלכו הליכות ישרים / בחר נצח בדרך
 תמימים / מאבותיו נחל חבל מטעמים / דרך והלך
 דרכיהם / מו"ה **משה ע"ה** / בן מו"ה **מנחם דוד** / נפטר
 בש"ט ו' אלול שנת תר"פ"ה / תיניצ'יה'.

21 מ' רחל [פאפפער]

פ"ט / אשת חיל בטוב שכל מפוארה / עטרת בעלה לבנים
 אם יקרה / היא האשה המהוללה / מ' **רחל** / בת מהו'
יצחק ווינדער נר"ו / הלכה לעולמה ז' אדר תרמ"ב לפ"ק
 / תנצבה. [בלועזית: בת ל"ב שנים. על אביה של מ' רחל
 פאפפער ראה למעלה אות פג].

22 ר' יצחק דוב ב"ר פתחיהו גרינפעלד

פ"נ / איש ישר ותמים / זקן ושבע ימים / מלחמו נתן לדלים
 ואביונים / כ"ה / **יצחק דוב** / בן מו"ה **פתחיהו ע"ה** /
גרינפעלד / נפטר בש"ט בן ע"ז שנים ד' מר חשוון / בשנת
 תשי"א לפ"ק / תיניצ'יה'.

23 מ' שרה

... אשה צנועה ... **שרה**

24 ר' יקותיאל זישא ב"ר נפתלי קליין

פ"נ / איש תם וישר / כ"ה / **יקותיאל זישא** / ב"ר **נפתלי**
קליין ז"ל / נפטר בש"ט בן ע"ה שנים / ש"ק ו' שבט תרע"א
 לפ"ק / תיניצ'יה'. [מסתבר שזהה לר' אלכסנדר זושע ב"ר נפתלי
 הנזכר למעלה אות סה, ואביו כנראה הנזכר למעלה אות לו].

25 מ' פיגא ב"ר מרדכי

... / האשה המהוללה / הצנועה במעשיה / מ' **פיגא** / בת ר' **מרדכי** ... / ...

26 מ' רבקה רחל אשת ר' חיים משה לאנג

... / האשה החשובה והצנועה / מרת **רבקה רחל** בת / כ"ה **יצחק יוסף ע"ה** / ואשת
 כ"ה **חיים משה לאנג** נ"י / מק"ק קאמאניא / רוב צדקותיה ימליצו בעדה יושר /
 ראשית דרכה נחלה ביתה / בנקיון ובתם וכושר / בטח בה לב בעלה / בהיותה לו

אהובה ונאמנה / בניה גדלה בכבוד ובלמד דעה ובינה / ידיה היו פתוחות לרוחה / לסמוך דלים ולהשיב נפשות עניים / להעניקם ולהשביעם ברכה / ישאו עתה כלם עליה ילל וקינה / אהה! ביתה שממה והיא נעלמה / נפטרה לעולמה והלכה למנוחתה ...

27 ר' צבי ב"ר דוד

/ איש יקר וחשוב כ"ה / **צבי** / בן כ"ה **דוד** ז"ל הנפטר / שנת תרמ"א ביום ו' טבת / תה"י מנחותו כבוד צרורה / בצרור החיים ...

28 מו"ה דוד ב"ר שמואל זאב

פ"נ / בן איש חי רב פעלים מקבצאל / מו"ה **דוד** ע"ה / בן מו"ה **שמואל זאב** ז"ל / דרך קשתו וחגר מתנים / ועמל בתורה ויראת שמים / דבר טוב לסגל בשתי ידים / בן פ"ד שנה שבק לן חיים / **שמואל** אביו עדהו בעדיים / זה לי שנה לפני עלותו השמים / אך בתורה ועבודה יגע בכפלים / בטלית ותפלין עד אחר צהרים / נפטר בשם טוב יב' אלול / בשנת תרפ"ד לפ"ק / תינצי'ביה'.

29 ר' מרדכי יוסף [מארקאוויטש:]

פ"נ / מאנשי רחימאי דרך כדרכי ישרים / **יוסף** ללכת בדרך עץ החיים / כ"ה / **מרדכי יוסף** / בן **פיגא** / הלך לעולמים כ"א כסלו / תרע"ט לפ"ק / תינצי'ביה' [ראה למעלה אות פה].

30 מ' שרה ב"ר דוד

פ"נ / אשה החשובה ... / **שרה** / בת מו"ה **דוד** ז"ל / שלום עליך אמי מורתי / רב טובך וזכות מעשיך / הנם אתך בעולם התחיה / נפטרה א' דשלב ימי קבלי / ... בעש"ק ...

31 מ' עלקא ב"ר שלמה

פ' ט' / אשה היקרה וישרה במעשיה / צנועה והח... עטרת בעלה / אשה יראת ד' היא תתהלל / לאנחות השאירה בני ובנותי / שמה הטוב וצדקתה הופיע / מ' **עלקע** בת מהו' ר' **שלמה** / הלכה לבית עלמה ביום ב' / כ"ז לחודש חשון תרכ"א? לפ"ק / תינצי'ביה'.

32 מ' דבורה ב"ר זאב

... / האשה החשובה / דבורה / בת ... זאב ...

33 מ' בלומא אשת ר' משה יעקב ווייס

פ' נ' / האשה החשובה והיקרה / עטרת בעלה ותפארת
בניה / מרת / בלומא / בת ר' נתן ע"ה / אשת ר' משה
יעקב ע"ה / ווייס / נפטרה ד' כסלו תרצ"ט לפ"ק / בניה
גדלה לשם ולתפארה / לעניים היתה עזרה בצרה / ונצח
לא תשכח נפשה היקרה / מליצה ישרה תהי לבניה
ולבנותיה / אמת וישר היתה כל ימי חייה / תניצ'ביה' /
ושם אמה טשעבא. [ראה למעלה אות קיז].

34 ר' מנחם אלימלך ב"ר יעקב צבי [מאשקאוויטש?]

פ"נ / איש זקן ושבע ימים / הלך בדרך הישר מ' / מנחם
אלימלך / ב"מ יעקב צבי ז"ל נפטי' / ג' תמוז תרנ"ד לפ"ק
/ תנצבה. [ראה למעלה אות טז]

35 ר' צבי ב"ר שלמה

פ' נ' / איש תם וישר י"א כהר"ר / צבי / במו"ה שלמה זצ"ל / נפטר ט"ז אדר
תרמ"ה / צדקה עשה בחיתו / בר לבב ונקי כפים / יהי משכרתו כפלים / ובתחי'
יקיץ מאדמתו

36 מ' חוה [אשת ר' יחיאל מיכל מאשקאוויטש]

... / אשה חשובה ויקרה / אשת חיל עטרת בעלה / מ'
חוה / בת מו"ה יוסף צבי ז"ל
... [בת הרה"ח ר' יוסף צבי גפן
וויינשטאק ראה למעלה אות ה,
ואשת הרה"ח ר' יחיאל מיכל
מאשקאוויטש סליפקעוויצער,
ראה למעלה אות מ ולהלן מצבה
[38].

37 מו"ה ראובן ב"ר ארי' הכהן זאנענשניין

פ"נ / איש ישר ותמים / נהנה מיגיע כפיו כל הימים / מו"ה
ראובן בן / מו"ה ארי' הכהן ז"ל / זאנענשניין / הלך
לעולמו בשם טוב / ג' לחודש טבת / בשנת תרצ"ט לפ"ק /
תניצ'ביה'. [ראה למעלה אות קמ].

38 ר' יחיאל [מיכל מאשקאוויטש?]

פ"ט / ירא אלקים שפל ברך ועניו / חסיד במעשיו צדיק
במעלליו / ישיש הנכבד צדיק תמים / אמנתו וצדקתו נח
לעולמים / למד לילה ויום ...ים / ... [הראשי תיבות של
החרוזים הוא השם יחיאל. ומסתבר שזו מצבת הרה"ח ר'
יחיאל מיכל מאשקאוויטש סליפקעוויצער, ראה למעלה אות
מ', אשתו למעלה מצבה 36].

39 ר' דוד ב"ר ישראל משה

... / איש הלך בדרך תמים / ונהנה מיגיעו כל הימים /
כ"ה דוד / בן כ"ה ישראל משה ז"ל / נפטר י' אייר תר"ס לפ"ק / ...

40 ר' משה יעקב ב"ר קלונימוס [ווייס?]

פ"נ / מי שעשה הישר / יעקב הלך לדרכו דרך היקר / עסק
באמונה בצרכי ציבור / חלה הרבה שנים וביסורין מיוסר /
כ"ה משה יעקב / בן ליבא / נפטר ביום כ"ד לחודש סיון /
שנת תר"פ לפ"ק / תינצי'ביה' / ושם אביו מ' קלונימוס.
[ראה למעלה אות קיז]

41 מו"ה נחום ב"ר ישעיה [פריעד?]

... / נפש טובה ונקי כפים / חכם לב וירא שמים / והדריך
בניו בדרך ... [טובים] / מעשי ידיו
... / / מו"ה נחום / בן מו"ה
ישעיה ז"ל נפטר / יום ב' של פסח
שנת תר"ע לפ"ק / ... [ראה למעלה
אות צד].

42 מ' רחל לאה ב"ר נתן

פ"ט / אשה חשובה וצנועה /
עטרת ותפארת בניה / מ' רחל לאה / בת כ' נתן ע"ה /
הלכה לעולמה ה' תמוז / ...

43 מ' רבקה מאטל אשת מו"ה שמעון יואל גוטטמאן

פ' נ' האשה הצנועה והישרה / עטרת בעלה ותפארת בניה /
מ' רבקה מאטל / בת כ"ה יחזקאל ז"ל / אשת מו"ה
שמעון יואל נ"י / גוטטמאן / הלכה בצדקת ד' מנעוריה /
נבש"ט ובשיבה טובה כ"ד אדר תרפ"ה. [ראה למעלה אות צז].

44 מ' רחל לאה ב"ר נחמן הכהן

פ"נ / אשה החשובה והצנועה / מרת **רחל לאה** בת / מו"ה **נחמן הכהן** ז"ל / נפטרה ביום י' שבט / תריניו' לפ"ק / תנצבה.

45 מו' עזריאל ב"ר חיים סג"ל

פ"נ / איש תם וישר / **עזר** וסעד לדלים ועניים / ידיו ולבו לשמים אמונים / **אל** מנוחתו שב בדמי ימים / מו' **עזריאל** ז"ל / ב"ר **חיים סג"ל** / נ' בש"ט בן מ"ח שנה / עש"ק ל"ג בעומר תרס"ג / תנצבה.

46 ר' יעקב ב"ר צבי

... / איש [תם ו]ישר ירא... / [מו"ה] **יעקב** / בן כ"ה **צבי** ז"ל נפטר / ביום ד' שבט תרנ"ו לפ"ק / תנצבה.

47 הרה"צ ישראל יחיאל מיכל [פעלדבראנד]

פ' נ' / הרב הצדיק / מו"ה / **ישראל יחיאל מיכל** / ע"ה / בן הרב הצדיק מו"ה **אברהם שלמה** ז"ל / שהי' שוי"ב ומו"צ פה כ"ה שנים, יפעת תורתו למרחקים התנוצצה / שלהבת קדושה בנשמתו האירה / רנתו שפך בדמעות מעמק הלב / אמת ומשרים מלאו נפשו הברה / לא חדל מעבוד יוצרו יומם וליל / ידו צללה בעז בעמקי מי התורה / חן שפוך עליו אהוב לכל יודעו / ידי נלחצים תמך בשמחת לב טהורה / את עדרו נהל בתם על מבועי האמונה / לנצח יאיר שמו בלב עדתו הנאמנה / נפטר בש"ט י"ב אלול / ובא למנוחה יג' אלול תר"פ"ח לפ"ק / ושם אמו **מרים** / תניצי'יה'. [ראה למעלה אות קלח].

48 ר' צבי ב"ר יעקב יאקאבאוויטש

... / אדם יקר מאד נעלה / צדקה וחסד עשה כפלים, בניו הדריך בדרך החיים / ידיו ולבו אמונה לשמים / כ"ה **צבי** ב"ר **יעקב** ז"ל / **יאקאבאוויטש** / נפטר בש"ט בן ס"ג שנים / עש"ק י"א כסליו תרס"ב לפ"ק / תנצבה. [ראה למעלה אות עו].

49 מו"ה ישראל ב"ר צבי ארי' שטארק

פ"נ / איש תם וישר / זקן ושבע ימים / מו"ה / **ישראל** / בן מו"ה **צבי ארי' ע"ה** / **שטארק** / הלך לעולמו י' אדר ראשון / בשנת ת"ש לפ"ק / תניצי'יה'.

50 מ' טויבא [אשת מו"ה יעקב ברוך גפן-וויינשטאק]

פ"נ / אשת חיל / מ' **טויבא** / טובה והולכת יושר בדרך / אמת, בניה תורה הורתה? / רב... בכושר היתה? צנועה / דרך יראת קונה, מישרים / וצדקות היתה רצונה, מאבותיה / נחלה? חמדה? מ...ב גם רל... / ש... ו... נ... זכר / צ... לבניה ... / נפטרה טו"ב טבת תרנ"ג לפ"ק... / ת[נצ]בה [נוסח המצבה בראשי תיבות 'טויבא בת הרב הצדיק מוה"ר מנחם גרשון זצ"ל. [גרנוואלד] - ראה למעלה אות קי].

51 מ' בשא אשת מו"ה טובי' יחיאל [ווייסבערגער]

פ"נ / האשה הצנועה / מרת **בשא** / בת כ"ה **יעקב יונה** / אשת מו"ה **טובי' יחיאל** ז"ל / מתה כ"א אייר תרפ"ג לפ"ק / צעירה לימים נשארה אלמנה / היא ובניה בלי משען ומשעניה / ותאמץ (ב) [ז]רועתיה להתפרנס מיגיע כפיה / ותתחנן בצום ובתפלה כל ימי חייה / שימלא ד' את משאלות לבביה / להדריך בדרך הישר את בניה / נודע ומהללים בשערים את מעשיה / תנצבה. [ראה למעלה אות קסח].

52 מ' חיה אשת ר' יעקב פוקס

פ"נ / האשה היקרה תפארת בעלה / מרת **חיה** ע"ה / בת כ"ה **יעקב נ"י** / פוקס / נפטרה רך בשנים / י"ט לחודש מנחם אב תרפ"ו / לפ"ק / ת"נצ"ב'ה'.

53 מ' יהודית אשת מו"ה משה גליק

פ"נ / האשה הצנועה והחשובה עטרת בעלה / מרת **יהודית** / בת מו"ה **נחום** ז"ל / אשת מו"ה **משה גליק** נ"י / נפטרה בש"ט כ"ב שבט שנת ת"ש לפ"ק / יהללוה בשערים כל מכירה / היתה סעד לעני ולרש פרשה כפיה / ועינתה בצום נפשה עד אחרית ימיה / דרשה את צדיקי הדור באמונת צדקותיה / ימליצו בעדה במרום טוב מעשיה / תמיד יזכרוה לטובה כל מבקשי פניה / ת"נצ"ב'ה'. [ראה למעלה אות קמז].

54 מ' טויבא אשת ר' צבי מארקאוויטש

פ"נ / אשה חשובה ויקרה / מרת **טויבא** / בת / כ"ה **דוד** ע"ה / אשת כ"ה **צבי נ"י** / מארקאוויטש / נפטרה כ"ה מרחשון / תרצ"ז לפ"ק / טובת לבה נודע בשערים /

ועשתה צדקה וחסד כל הימים / ידיה פרשה לעניים ואביונים / ביתה הי' פתוח
לרוחה לעולמים / אנשי ביתה הללו בשערים / תיניצ'ביה'. [ראה למעלה אות קנב].

... 55

... / ... עלומיו / ... חה"מ סוכות תר"מ / תנצבה

56-57 ר' שמואל ברוך [עזעלהייט] וזוגתו מ' ברכה

[מצבה משותפת]: פ"נ / איש ישר / כ"ה / שמואל / ברוך בן / כ"ה יהודה / ע"ה נפטר
/ י"ט כסליו / תרצ"ו לפ"ק / תיניצ'ביה'. // אשה מרת / ברכה / בת כ"ה / יעקב
יהודא / ע"ה / נפטרה / כ"ח חשון / תרצ"ח לפ"ק / תיניצ'ביה'. [ראה למעלה אות
קנא].

**

נספח לאות כט

תלמיד החת"ס, רבי אליעזר ראזענבליטה זצ"ל וצאצאיו

למעלה ברשימת חברי הח"ק באות [בדף] כט מהפנקס, נרשם, "מו"ה אליעזר ב"ר
מאיר ז"ל - שבק לנו חיים והלך לעולמו ואסף **בנשמת הצדיקים** ביום ה' ביום ד'
דחו"ה של פסח ונקבר למחרתו שנת תרמ"ז לפ"ק".

לדעתנו, הכוונה לכאורה להרה"ג ר' אליעזר **ראזענבליטה** מבוטקעוויץ תלמיד מרן
החתם סופר כפי שנחרט על מצבת בנו, ראה להלן, ולכן כתבו עליו בפנקס 'בנשמת
הצדיקים'.

ר' אליעזר נולד [כנראה בוואשערהעלי הסמוך לבוטקעוויץ] בשנת תקס"ט, בבחרותו
הלך ללמוד לפרעשבורג לישיבת מרן החתם סופר, כשהגיע לפרקו נשא את מרת
'מינא' שנולדה בתק"ף בערך בבוטקעוויץ והיתה כפי הנראה בת הרב ר' נתנאל
הכהן פריעד מחשובי לפני הקהלה בבוטקעוויץ [הנזכר למעלה אות ב].

דר בבוטקעוויץ והי' אצלו תורה וגדולה במקום אחד, כי שימש גם כמורה הוראה
לתושבי הכפר, וכפי שנראה מהתשובה ששלח אליו ידידו והמרא דאתרא של הגליל,
ה"ה הג"ר אהרן גרינבערגער אב"ד מיהאלאוויץ שהי' ג"כ תלמיד החתם סופר,
[נדפס בקובץ שערי אורה שנה ה' חוברת ו' אדר תרצ"א], וזה לשונו :

"בעזה"י, י"א ניסן תרל"א לפ"ק, שלום וכ"ט ושמחת הרגל לידידי הרבני
המופלג החריף ושנון הנגיד מו"ה **ליזר ר"ב** נ"י בישוב בוטקא... וכ"ת התיר
המצות להשואל, והנה יפה דן ויפה הורה כ"ת, וכו', ומ"ש כ"ת שאחד אמר שאין
השואל נאמן וכו', דברי הבל הם כי אין לדין אלא מה שענינו ראות, והדיין
צריך להורות כפי מה ששואלין אותו, והשואל צריך לחוש לעצמו, ידידו הק'
אהרן גרינבערג אבד"ק מיהאלאוויץ והגליל יע"א".

סימן ט"ל.

שפתי ישנים

השובה בהנאון האדיר מרן אהרן גרינבערג
וצללהיה בעמ"ס "עת סופר" האביר ור"ם דה"ק
סיחאלעווישץ והגליל יצ"ו.

נפוצי יא. ניסן חלל. לפ"ק.

שלוש וז"ע ושמתה סרגל לידדי כרנני המופלג
החרף ושנן סניד מרס לזר ריב כי ישוב בופ"ק.

מכתב כ"ח סניד אודות שאלת ש"י פנל כמות
פל סניד ש"י פנל שקים בקד"ש ונחלחלה
שק א' סניד פנל סניד ולא אפו ממנו מלות.
אבל פל שקים אחרים לא נמלא שום רושם רק
אחר כי לא ג' ימים מלאו בלחך מהשקים שאפו
ממנו מלות ולא נודע סיבה כדבר אש הוא מהשקן

צאצאיו :

א) בנו ר' שלמה צבי ראזענבליטה יליד
בוטקעוויץ בשנת תר"י לערך, למד אצל

הייטב לבי
בסיגוט [ובמפקד
דשנת תרכ"ט
בבית אביו
בבוטקעוויץ

סגל או משום שטלטלו שקים כנס וסנה, וסנלניס
לקקו מהשקים בלד סקמה, וכ"ח סניד סמלות לסנול.
וסנה יסר דן ויסר סורס כ"ח. חרף דספ"מ בסי
סנ. סניד ד' פסק בלס נחטרכו סנידס בקמה
קודס פסח ורקדו סקמה ואפו מלות קודס פסח
סמלות כסרות ללחך בלן לו מלות אחרות ובלתי
סי סקדו סקמה ומכ"ס בלדון לידן שנמלא סנל
ב' ג' ימים אחר אפי וסנלניס לקקו כסקים, ואפילו
בפסח פלמו אלו חלולס בדבר סמלוי כמ"ס סניד
סי ססד. ס"ק סז. וסכא כיון שקודס לכן לא ראו
שום רושם פל שקים ואח"כ לקקו סנלניס מהשקים
סנידקי סקמה בודלוי יס לחלות בזה וגם כיון
שטלטלו שקים ממקום למקום גם בפסח אין מחזיקין
איסור ממקום למקום כמ"ס סניד שס. ולסנל
בעלמא אפשר יס ללרץ ג"כ סנידס סניד סניד בסי
סס. דמי רגלס של כסמה אין מחזיקין כמ"ס

כרמב"ם בסי מנפ"א דקוא בלל מי פירות ומפס
מי פירות עס מיס אינו מחזיק כמ"ס סניד סי
סס. כסס כרמ"ם, ומכ"ס כיון סכנר נחננז מקודס.
כמ"ס סניד סי סס. ואס כ"י לח כסמה סנידקי
בל"ה אין מקום לחוש אמ"ס אין לזכר לזס. כי
בל"ה מוחר סמטמס כ"ל. ומ"ס כ"ח סחלד אחר
שאין סנול נחמן שנמלא סניד ג' ימים אחר אפיס
וסלקקו סנלניס מהשקים, דכ"י סל סס כי אין
לדין אלא מה סנידו רואות, וסניד לזכר לסרות
כ"י מה סנולין אחר וסנול לזכר לחוש לסנל. וידו
ה"ק אהרן גרינבערג
אבד"ק סיחאלעוויץ והגליל יע"א

נכתב שהוא לומד עכשיו בסיגוט, נשא בליסקא בשנת
תרמ"ד את מרת ח"י שרה שנולדה בליסקא לר' שאמואל
קליין וליבאש לבית קעניג. נפטר
בליסקא ושם מנו"כ, על מצבתו
נחרט:

פ"נ / מוה"ר / שלמה צבי
ראזענבליטה / ע"ה / תלמידו של

בעל הייטב לב ז"ל / בנו של ר' / אליעזר ביטקוויטצער /
תלמידו של בעל חתם סופר ז"ל / נפטר בשיבה טובה / ...
כא טבת / ... / תנצבה.

גם זוגתו מנו"כ בליסקא ונוסח מצבתה: פ"נ / האשה
החשובה / אשת חיל / נודעת בשערים בטוב מעשי / סבלה
יסורין / מרת חיה שרה ע"ה / אשת מו"ה ר' שלמה צבי נ"י
/ ראזענבליטה / נפ' ונק' כ' שבט / תרפ"ט / לפ"ק / תנצבה.

(ב) בנו **'יאזשעף'** נולד בבוטקעוויץ בשנת תרי"ב, במפקד תרכ"ט בבוטקא נרשם שהוא לומד בטאקאי [אולי אצל הגאון ר' שמעון יודא פאנפעדער שנתקבל אז באמצע שנת תר"ל לרב בטאקאי, ותאריך המפקד הוא כבר בקיץ תר"ל], הוא נשא בשנת תרמ"א במאטע סאלקא את 'זאלי' בת שימון ענגעל ולעני לבית פריעד.

(ג) בתו מרת **ריזל** נולדה בבוטקעוויץ בשנת תקצ"ח, היתה בזיוו"ר אשת ר' **מענדל ניוואהנער** שנולד לאביו ר' אברהם הראש הקהל במאד בתקצ"ז, [עליו ראה בעלי זכרון ג' בארוכה], וראוי לציין כי הר"ר שלמה יואל הכהן פריעד [הנזכר למעלה אות נח] בן ר' נתנאל הנ"ל הי' גם כן חתן ר' אברהם ניוואהנער ממאד, וכפי דברינו הי' ר' שלמה יואל כנראה גיסו של ר' אליעזר ראזענבליטה, דהיינו שהשתדכו משפחת ר' נתנאל פריעד פעמיים עם ר' אברהם ניוואהנער ממאד.
אחרי חתונתם דרו במאד, ילדיהם :

(א) בתם **'לעני'** נולדה במאד בשנת תר"כ [לפי מפקד תרכ"ט. אולי זהה ל'האני' דלהלן].

(ב) בנם ר' **נתנאל ניוואהנער** נולד במאד ביום כ"ז סיון תר"ך, דר בילדותו בבוטקעוויץ, ובשנת תרמ"ו נסע לאמעריקא, דר בנוארק וביאנקערס ובניו יארק ובסוף ימיו באוקלנד במדינת קאליפארניע שם נפטר בן ס"א שנה, ביום ו' ניסן תרפ"א ומנו"כ בביה"ח 'האום אוו פיעס', זוגתו מרת שרה בת ר' משה הלוי מקליינווארדיין, נפטרה אדר"ח אדר תש"ט.

(ג) בתם **'האני'** נולדה במאד י"ט אב תרכ"ב [לפי מעטריקל הלידות].

(ד) בנם ר' **יצחק יעקב ניוואהנער** נולד במאד ביום ג' כסלו תרכ"ה, נשא בבודאפעסט ביום כ"ב תמוז תרס"ב את פאולינע בת מאריץ באטארי ויאנקא אויערבאך. נפטר בפעסט בן ע"ב שנה, ביום י"ט אלול תרצ"ו, ומנו"כ בבית החיים הארטאדאקסי דשם.

(ה) בנם **'היינריך'** נולד א' טבת תרכ"ט בבוטקעוויץ [אחרי שחזרה אמו לבית אביה], דר אח"כ עם אביו בבודאפעסט, וביום ג' תמוז תרנ"ה נשא בערלויו את סאלי בת המנוח לעפאלד [מו"ה יהודה ב"ר דוד] שווארץ [שנפטר שם י"ד אלול תרנ"ד] ורעיז בארנשטיין [מ' רחל שנפטרה שם ב' חשוון תרמ"ט]. אמו ריזל לא היתה כבר בין החיים אז.

ר' מענדל ניוואהנער נשא אח"כ זיוו"ש ודר בפעסט.

(ז) בתו **'בארבארא'** נולדה בבוטקעוויץ בשנת תרי"ד.

הרב שמואל צבי שפיטצער

קרית יואל מאנרא יצ"ו

ר' אשר ענזל הלוי ראזענבערג, משפחתו וצאצאיו ובית חמיו משפחת רינגוואלד, הבית החיים בנאדי-יאץ

במאמרי בעלי זכרון 42 על משפ' גומפערץ כתבתי בעמ' מ"ו על זקני ר' הרש ראזענבערג ז"ל מפרעשבורג והוריו. כעת בעז"ה אחר השתדלות ש"ב האברך מוה"ר ישראל אפרים וועבער הי"ו, ביקרו שליחי מוסד 'אבותינו' בביה"ח בכפר Jacobce- "יאסאווע", אשר לשעבר הי' נקרא Nagyjac-Nagyjac- "נאדי-יאץ", במחוז טאפאלטשאני, ומצאו שם מצבה שבורה מאיש בשם ר' אשר הלוי המכונה ענזל, בן ר' יצחק, ויום הפטירה י' תמוז תרמ"ג שנחרט על המצבה מכוון עם היום שמופיע במאטריקל על פטירת אביו של זקני ר' הרש יליד נאדי-יאץ וגר בנאדי-באלגיען (Nagybölgyén) הסמוכה [ואכן שם זקני ר' הרש], כך שכמעט אין ספק שזהו מצבת אבי ר' הרש שנרשם במאטריקל בשם Abraham Rosenberg כמ"ש שם. ורגלים לדבר כי ר' אשר הוא אבי ר' הרש, כי לר' הרש נולד בן בשנת תרנ"א וקרא שמו 'משה אשר' (נפטר בילדותו), וכנראה ע"ש אביו, גם לר' אליעזר ראזענבערג בנו של זקני ר' הרש הי' בן בשם 'אשר יהודא' (יהודא ע"ש ר' יהודא (לייב) געלבער ז"ל מפרעשבורג חותן ר' הרש ראזענבערג), ומעניין ששמו הלועזי במאטריקל הוא אברהם, על אף ששם הקודש שלו היה אשר המכונה ענזל.

בצענזוס של '869 [תרכ"ט] כתוב כי Abraham [אשר] ראזענבערג נולד בשנת '799 [תקנ"ט-תק"ס], אבל לפי הגיל בפטירתו המופיע במאטריקל שהי' בשנת תרמ"ג בן 87 (וכנראה נחרט על המצבה בן ששה ושמונים, או אולי ושבעים) נמצא שנולד לערך תקנ"ו בעיר נאדי-יאץ. אשתו היתה לבית רינגוואלד Mari Ringwald (ובהצענזוס 'מארי ראזענבערג' נולדה '821 [תקפ"א-תקפ"ב], לפי"ז היתה יותר מכ' שנים צעירה מבעלה, ואולי זו זוגתו בזיווי"ש. ויש להעיר כי על מצבת בנם ר' הרש ראזענבערג בפרעשבורג נחרט שם אמו 'חנה', וקצת תימה שבלועזית תיקרא מארי. אמנם כך נרשם בלידת ר' הרש). דרו בכפר נאדי-באלגיען. Abraham [אשר] נפטר כאמור בנאדי-באלגיען בן 87 שנים, ונקבר בעיר מולדתו נאדי-יאץ.

Abraham Rosenberg [אשר] נרשם במאטריקל בין השנים 1852-1866 [תרי"ב-תרכ"ו] כסנדק אצל הבר"מ של כמה ילדים מעיר מולדתו נאדי-יאץ.

צאצאיהם:

במאטריקל של נאדי-באלגיען מופיעים צאצאים אלו ל-Abraham [אשר] ראזענבערג ומארי [חנה?] רינגוואלד:

1. **הערמאן** [ר' הערש מפרעשבורג הני"ל], נולד 852/12/2 [כ"ב שבט תרי"ב], מוהל קארל ברייער, סנדק דוד ראזענבערג.

2. **איזראעל**, נולד 854/24/6 [כ"ח סיון תרי"ד], מוהל קארל ברייער, סנדק משה קאהן. נפטר בילדותו 855/12/9 [כ"ט אלול תרט"ו] ונטמן בעיר נאדי-יאץ.

3. **יאקאב**, נולד 1857/5/12 [י"ח אייר תרי"ז], מוהל קארל ברייער סנדק מארקוס דייטש - במאטריקל נאדי-באלגיען נזכר עם אשתו רעיגא גראס עם 6 צאצאים, ביניהם בן בשם לעז Arthur ובשם הקודש 'אשר ענזיל' (ע"ש זקינו) נולד 1886/28/12 [א' טבת תרמ"ז].

ובצענזוס של נאדי-באלגיען משנת תרכ"ט מופיעים צאצאים אלו :

1. **אדולף** [עפ"י שם הקודש של אדולף הוא 'אברהם' כך שעוד רא"י ששם הקודש של אביו לא הי' אברהם אלא אשר], נולד 844 [תר"ד-תר"ה].

2. **יוזעף**, נולד 846 [תר"ו-תר"ז].

3. **הערמאן** [ר' הרש הני"ל], נולד 850 [תר"י-תרי"א] (על מצבת ר' הרש נחרט שהי' בפטירתו ר"ח טבת תרס"ט בן 68 שנים, לפי"ז נולד לערך תרי"א כמו שנרשם כאן. לפי מאטריקל לידות הני"ל נולד כ"ב שבט תרי"ב. לפי רישום הנישואין שלו בשנת תרל"ח היה אז בן 30, לפי"ז נולד בתר"ח לערך. לפי רישום פטירתו בשנת תרע"ט שנפטר בגיל 72, הרי נולד לערך תר"ז).

4. **יאקאב** [הני"ל], נולד 859 [תרי"ט-כ'].

לפי זה נודע לנו על 5 צאצאים לר' אשר ענזיל.

ר' יצחק ראזענבערג

עוד יש במאטריקל של נאדי-באלגיען, יצחק ראזענבערג וזוגתו רבקה לבית לאווינגער וצאצאיהם. לפי רשימת נכדתו מרת שעהנוואלד שקבלנו מבנה הישיש ר' משה שענוואלד הי"ו מצפת, הי' ר' יצחק אחיו של זקני ר' הרש.

אבל יש להעיר כי לפי הצענזוס של נאדי-באלגיען נולד ר' יצחק בשנת 837 [תקצ"ז], אם שנת הלידה נכון, ואם שנת לידתה של מארי רינגוואלד הני"ל שמופיע במאטריקל נכונה, כנראה לא היתה אמה של ר' יצחק, כי בשנת לידתו של ר' יצחק בתקצ"ז היתה רק בת ט"ז לערך. אולי היו ר' הרש ור' יצחק רק אחים מאב ולא מאם, וכאמור לעיל שאולי מארי רינגוואלד היתה זוגתו של ר' אשר בזיווג"ש, כי היתה צעירה ממנו בהרבה שנים. (ועוד זאת רא"י, כי בלידת צאצאיו שבמאטריקל והצענזוס, כבר הי' בשנות הארבעים וחמישים).

ברשימה הני"ל של מרת שעהנוואלד עם הוספות מבנה ר' משה הי"ו נרשמו צאצאי ר' יצחק ראזענבערג ורבקה לאווינגער. (דרו בעיר מאטשאנאק (mocsonok), שם

נפטר ר' יצחק בגיל צעיר בשנת תרל"ט, זוגתו נפטרה בסארוואש בת 61 ביום י"ב שבט תרס"ז):

1. בנם **Sandor** (שמואל?) ראזענבערג מנייטרא, כנראה נפטר בלא זש"ק.
2. בתם **מירל** נולדה תרל"ג, נפטרה בשנת תשי"א בעפולה. בעלה ר' **משה** בן אלעזר **קעניג** נפטר י"ח תשרי תר"ע בסארוואש. [צאצאיהם: 1. חנה אשת ר' דוד לייב ראטה, נפטרה בשנת תשמ"ה בבאר שבע. 2. מרים אשת ר' אהרן שעהנוואלד נולדה תר"ס ונפטרה בשנת תשמ"ו בעפולה. בנם הישיש ר' משה הי"ו מצפת. 3. פערל נולדה בשנת תרס"א בסארוואש, נפטרה בשנת תשל"א בחיפה].
3. בתם **יוכבד** נולדה תרל"ד; נפטרה ה' אייר תרצ"ג בסארוואש, בעלה ר' **יעקב** ב"ר אברהם **קליין** נפטר כ"ח חשון תרצ"א בסארוואש.
4. בנם **חיים צבי**? נולד כנראה תרל"ה.
5. בנם **דוב** נולד תרל"ו, דר באונגאריש-בראד, נעקה"ש באוישוויטץ עם זוגתו לבית מייער ובנם יצחק ובתם.
6. בנם **יצחק** (נקרא ע"ש אביו) נולד תרל"ט, דר בווינען, נפטר תרצ"ו בלא זש"ק.

משפחת רינגוואלד

'מארי' [חנה?] רינגוואלד הנ"ל יש לשער כי היתה בתו של איזראעל רינגוואלד (Israel Ringwald) שנרשם במאטריקל שנפטר 853/26/1 [י"ז שבט תרי"ג] בן 75 שנה בעיר באינא (bajna כהיום bojna) הסמוכה לנאדי-באליען. היות ששנה לאחר זה נקרא בנה בשם 'איזראעל' מסתבר שהי' אביה (או זקניה). באותו דירה של איזראעל ב-bojna מספר 6 דרה רוזה רינגוואלד (Ringwald Rosa) ונפטרה ביום 853/24/9 [כ"א אלול תרי"ג], ומסתבר שזו אשתו.

משפחת רינגוואלד היו כהנים, כנראה מכל המצבות ממשפחת רינגוואלד שישנן בזשואיש זשען, גם יש שם כעשרים מצבות מהעיירה bojna וביניהם שלשה רינגוואלד, אבל אין ביניהן מצבת איזראעל וזוגתו. בנוסף המצבות שישנן הן חדשות, או אולי נקברו בעיר סמוכה.

בית החיים בנאדי-יאץ

כאמור נמצא מצבת ר' אשר המכונה ענזל ראזענבערג בביה"ח בנאדי-יאץ, וזה נוסח המצבה הניתן לפיענוח מהשברים, השאר חסר ולא מצאוהו עדיין:

נו"נ י' **תמוז תרמ"ג** לפ"ק / פ' ט' / הישיש הנכבד כ"ה / **אשר** המכונה **ענזל** / בן כ"ה **יצחק הלוי** / ע"ה / **אשר** יאוושר במנת גורלו / ... / **זל** ... / בניו גדל לתמימי דרך / כל רואיהם יכירו זרע ברך / יגע בתורה לפי תכונ[תו] / **צדיק** אהב חפץ ... / חייו ששה וש... / **קדשם**? ל... / ...

הביה"ח הוא במצב מוזנח מאוד, רוב המצבות נשברו ולא נגדר בגדר, ומצוה רבה לבנות גדר ולשפץ המצבות ושטח הביה"ח. מי שיועד אודות הנקברים שם וצאצאיהם וכדו', וכן פרטים על משפחת ראזענבערג וריגנוואלד הנזכרים, יפרסם נא דבריו בין עלי הגליון.

בין המצבות (מהבודדות שעומדות על מקומן) נמצא מצבת רבי דוד יודא ברד"ח ז"ל הראה"ק דשם, חתן הגי"ר קאפל חריף זצ"ל אב"ד ווערבא בעל חידושי יעב"ץ (נזכר בעלה 43 עמ' כ"ט).

וזה מה שנחרט עליה :

פ"נ הנגיד המפואר איש נדיב ושוע לו יד בתורה ושם בחכמה / כש"ת מו"ה / דוד ליב / ב'ר'ד'ח' ז"ל / חתן הרב הגאון העצום מו"ה קאפיל חריף ז"ל / ומתלמידי הגאון בעל שמן רוקח ז"ל / דומיה מרחפת על מבחר הקברים / וקול נהי נשמע במערכי הישרים / זלפה עיניהם על זקן ונשוא פנים / יקר חכמתו יביעו אבות ובנים / הודו והדרו היה בכל ... תורתנו / ועטרת ראשו חותנו קדוש אלוקינו / דגל מחנה היראים נשא ביד רמה / היה ראש ומנהל לעדה נאמנה / בין ברכי התורה השיב כל בניו / רבה כבוד ביתו ואל אלוה נשא פניו / דעת ותבונה סבבו כל הליכותיו / חי העולמים ישלם כל מפעלותיו / תינצ'ב'ה' / נאסף אל עמו זקן ושבע ימים ביום ב' דחדש אדר / שנת תר"ס"א' לפ"ק / ונקבר למחרתו בכבוד גדול.

הרב שמחה בונם יוסף סיימון

בני ברק

תולדות ענפים ממשפחות שטיינר - גשטטנר

ע"פ המצבות ורישומי המאטריקל

אבי משפחת גשטטנר הענפה הוא הרבני התורני הקצין רבי **יעקב יהודה** המכונה **ליב געשטעטנער** זצ"ל. נולד בשנת תקכ"ח לערך והתיישב בעיר טשארנא בשנת תקס"א. לימים הנוראים היה נוסע לצעהלים שהיתה קהלה חשובה יותר. נזכר בשו"ת חת"ס אהע"ז ח"ב סימן פ"ו: "כבר הקדמתי לכתוב להקצין ה' **ליב שארני** נ"י... והנה ביום אתמול בא לכאן תלמידי מו"ה אייזק [קעניגסבערג] במו"ה עוזר נ"י **חתנו של התורני כהר"ר ליב הנ"ל**". נפטר בן ע"ב שנה ביום ר"ח ניסן ת"ר, ומנו"כ בצעהלים.

זוגתו בזיוו"ר מרת יטל ע"ה בת הג"ר שלמה אי"ש זצ"ל משליינג בן הג"ר רבי בנימין אי"ש זצ"ל אבדק"ק לאקענבאך בן רבינו הגה"ק ר' מאיר אי"ש בעל **הפנים מאירות** זי"ע.

בזיוו"ש נשא ר' ליב את זו' מרת שרל ע"ה. היא נפטרה ביום כ"ג כסליו תר"ד, ומנו"כ בפאראד (ליד טשארנא). נוסח מצבתה: נפ' בש"ק ונק' ביום א' כ"ד כסליו תר"ד לפ"ק / פ"ט / שחקה ליום אחרון, כי צדק מגינה / רב חסדיה, המה יעמדו לימינה / למדו נשים, הצנע לכת ממנה / **שרל** אשת המונח ה"ה הר"ר **ליב / גשטעטנר** ז"ל: / תנצבה

ר' ליב זכה להעמיד תולדות משני זיווגיו, ועל יוצאי חלציו נמנים רבנים ויושבי על מדין, נגידים בעם ואנשי מעשה.

אחד מבניו מזיווג ראשון הוא הרבני הקצין המפורסם רבי שלמה געשטעטנער זצ"ל מטשארנא. נולד בשנת תקנ"ו כנראה בצעהלים.

הג"ר נתן פריידער דיין בטשארנא כותב אודותיו בשער ספרו 'צמח השדה' בזה"ל: "אני הקטן נתן פריידער מק"ק צעלים היושב כעת פה טשארנא בבית מחותני **הקצין הנכבד שוחר טוב ומבקש תורה כבוד הר"ר שלמה געשטעטנער** נרו יאיר".

ר' שלמה נפטר ט' אלול תרי"ז, ומנו"כ בפאראד. על מצבתו נחרת: פ"נ / נפטר בש"ט ש"ק ט' אלול תרי"ז לפ"ק / שירי המעלות לשלמה חמדת הימים / לזכר

עולם יהי צדיק יקר מפנינים / מעשיו יהללו בשערי
בר לב הולך תמים / החזיק לומדי תורה ויתן כסף
כאבנים / ה"ה המרום הצדיק עטרת / בניו
ותפארת משפחתו מהולל / בתשבחות, נגיד ומנהיג
כשי"ת / כ"ה שלמה ב"ה ל**יב געשטעטנער ז"ל** /
תנצבה

זוגתו מרת זיסל לבית
שלעזינגער ע"ה נולדה
בשנת תקס"ג לערך
ונפטרה כ"א שבט
תרט"ו, ומנו"כ
בפאראד. על מצבתה
נחרת: כוכבי ימי
אספו אורם נגהם נטה
ערב / ש"ק / כ"א שבט
תרט"ו לפ"ק / זר זהב
עטרת בעלה ותפארת
בנים / יקרה מפנינים
כפה פרשה לאביונים /
סמכה יד תורה ותתן
הכסף כאבנים / לזכר
עולם מעשי וצדקתה

לבני בנים / ה"ה הצדקת וצנועה רבת השם מ' / **זיסל**
אשת כ"ה שלמה גשטעטנר נ"י / תנצבה

אחד מבני ר' ליב גשטטנר מזיווגו השני הוא רבי
אהרן אלעזר אליהו גשטטנר מסיל-שארקאני
הסמוכה לטשארנא. הוא נשא את זוגתו מרת מירל
ע"ה בת אחיו ר' שלמה גשטטנר הנ"ל. נפטר ביום ג'
תמוז תרל"ט ומנו"כ בפאראד.

נוסח מצבתו: פ"נ / היקר והנכבד והנעלה במדות /
כה"ר / **אהרן אלעזר אליהו געשטעטנר** / ז"ל בן
שרל / איך תוכל הארץ לסגור במסגרת / הבן יקיר
מאלף דגול מרבבת / רוח אפינו בעפרך נסתרת /
נפלה עטרה נר טהור כבה / אך זאת זכותך מקדם

ברורה / לקבור צדיקים בעפרך הארורה / עתה בבית מלונך צדיק ינוח / זרע תמימים נדיב ויקר רוח / רב לך אדמה ובזאת דעתך תנוח / אהבה ויראה ראשית חכמתו / לבו לבית אל עד שובו לאדמתו / יספרו לעם נולד מגודל צדקתו / העניינים הבאים בביתו ובצל קורתו / וצרורה בצרור החיים תהיה נשמתו / יצאה נשמתו בטהרה יום שלישי ג' תמוז / תרל"ט לפ"ק / תנצב"ה

זוגתו מרת מירל נפטרה ביום ה' תמוז תרנ"ג ומנו"כ בפאראד. על מצבתה המיוחדת נחרת: היא אמרה החשו! / פ"ט / האשה הגדולה וכו' / מרת **מירל** / **געשטעטנער** ע"ה / נפטרה בש"ט יום ב' / ה' לחדש תמוז תרנ"ג / תנצב"ה - המצבה החדשה הזאת היא כמו הישנה שנאבדה / הוקמה ע"י ניניה שנת תשל"ה זכותה יעמד לנו ולזרעינו לעד / ש"א **זיסל**

שניים מילדי ר' אהרן אלעזר אליהו וזו' מרת מירל הם:

א. בנם ר' דוד גשטטנר מיאנאשהאזא. נולד בשנת תרנ"ב ונשא בשנת תרל"ז ביאנאשהאזא את זוגתו מרת מרים ילדת תרנ"ט, בת הרבני ר' **שמואל צבי שטיינער** משם וזוגתו מרת פייגלא לבית לעווי (ראה עליהם להלן).

ב. בנם ר' שלמה גשטטנר מסיל-שארקאני ואח"כ בטשארנא. נלב"ע ביום י"ב תשרי תר"ץ ומנו"כ בטשארנא. זוגתו מרת שרל היתה בת הג"ר **אהרן הכהן** מנאדי-מעדיער מח"ס 'זכרון אהרן' (פאקש תרע"ה) ומרת הינדל בת ר' אורי שטערן משם.

בתו(?!): **מרת פינקל שטיינער מיאנאשהאזא**

יש מקום לשער שבת נוספת של ר' ליב גשטטנר מזיוו"ש היא האשה מרת פינקל ב"ר יעקב יודא שנפטרה בצעירותה בת כ"ו שנה ביום ער"ח סיון תר"ח, ומנו"כ ביאנאשהאזא. על מצבתה צויין שהיא דור ששי להגאון מהר"ם א"ש (הפנים מאירות).

נוסח מצבתה: פ"ט / הצדקת המפורסמת מ' **פינקל** בת שוע כ"ה יעקב יודא ז"ל / פנינה יקרה נעימה קרואה לעל / ידי' שלחה בכישר

צדקה וחסד לדל / נעמה כצדקתה שושנה נחמדה / קרבת ה' ותורתו חפצה צנועה וכבודה / לדל והלך תמכה פלך במנה אפיים / מגזע קדושים דור ששי להגאון מהר"ם / א"ש / שבה לבית אבי' בנעורי' בת כ"ו שנה / שבקה חיים ער"ח סיון שנת תר"ח לפ"ק / תנצב"ה

מרת פינקל היתה נשואה לר' מוריץ (משה?) שטיינער. ראה בתקנות הח"ק דק"ק יאנושהאז (לוח 'חודש בחודשו' תשע"ו) אות מ"ד, בין האנשים שהתנדבו לבניית גדר בית החיים: ר' משה שטיינר ואשתו פינקל. מצאצאיהם ידוע על בנם ר' יעקב יהודה הנזכר להלן. יש לשער ששמו המלא הוא משה אברהם או אברהם משה, שכן היו לו צאצאים בשם זה, וראה עוד להלן.

צאצאי רבי שלמה גשטטנר מטשארנא

ר' שלמה גשטטנר מטשארנא הקים משפחה ענפה. א' מילדיו היא בתו מרת שרה לידת טשארנא תר"ב.

בעלה בזוו"ר היה ר' יעקב יהודה שטיינער ז"ל יליד יאנאשהאזא תר"ב (ברישוב פטירתו בשנת תרל"ב נכתב שהוא בן 35, אך אח"כ תוקן שם שגיל פטירתו היה 30). הם נישאו ביום ז' אלול תרכ"א בטשארנא. התגוררו בסיל-שארקאני, ואח"כ עברו לפרעשבורג שם נפטר ר' יעקב יהודה בצעירותו בן ל"ה שנה ביום א' טבת תרל"ב.

על מצבתו בפרעשבורג נחרת: ... / איש תם וישר כמו"ה / יעקב יהודה שטיינער / יעקב הלך לדרכו דרך ארצות החיים / ימיו קלו מני ארץ ויתהלכו למו כמו מים / הלך בדרך טובים בר לבב ונקי כפיים / ויט שכמו לסבול עמל וכעס מצא חופניים / דרך אמונה בחר ונשא ונתן באמת ותמים / הנה שכרו אתו ויעמוד לגורלו לקץ הימים / נפטר בש"ט א' טבת תרל"ב / ש"א פינקל / ...

אביו של ר' יעקב יודא נודע לנו לע"ע בשמו

הלועזי בלבד 'מוריץ' שזהה בדרך כלל ל'משה'. ברישוב הנישואין של ר' יעקב יודא בטשארנא נרשם שאביו מוריץ גר בווינען עם זוגתו מאריא. סביר מאוד להניח שהוא בנו של רבי ראובן שטיינער מיאנאשהאזא הנזכר להלן, כיון שבנו ר' יעקב יודא נולד ביאנושהאזא וכן היה לו בן בשם 'ראובן' כפי שנזכר להלן.

אודות אמו מרת פינקל, נראה שהיא האשה פינקל ב"ר יעקב יודא הנ"ל שמנו"כ ביאנאשהאז, וכפי שצויין לעיל סביר להניח שהיא בתו של ר' ליב גשטטנר.

צאצאיהם:

1. בנם ר' אליעזר שלמה שטיינער ז"ל, יליד סיל-שארקאני תרכ"ו. נשא בשנת תרנ"ד ביאנאשהאזא את זוגתו מרת פיגלא הי"ד ילידת תרל"ח, בת ר' דוד [ב"ר אהרן אלעזר אלי] גשטטנר וזוגתו מרת מרים לבית שטיינער מיאנאשהאזא הנזכרים לעיל. המסדר קידושין היה הרב מרדכי רייכענפעלד אב"ד דשם. ברישום הנישואין נרשם שהחתן מתגורר בסאמבאטהעלי, ואכן שם המשיך לדור גם אחרי הנישואין, עד לפטירתו ביום ד' ו' אדר ב' תרפ"ד ושם מנו"כ.

נוסח מצבתו (צילום המצבה ממר שאנדור באטשקאי): פ"נ / איש יקר רוח דחיל רחים ומוקיר רבנן הנגיד והקצין / כה"ר / אליעזר שלמה / בן מהור"ר יעקב יהודה / שטיינער ז"ל / ושם אמו שרה / אל תבכו למת ואל תנודו חי חי עודנו / לפניו צדקו יהלך ובצל שדי ינחנו / יגע ומצא בחינוך בניו בדרך התורה / עשה צדקה וחסד במדה מרובה וגדושה / זך שנים היה ראש להחבורה קדושה / רץ לגמילות חסדים של אמת באמונה / שקעה לו החמה פתאום שלא בעונתה / לדאבון כל הקהלה ולדאבון בני המשפחה / משתלמת השכירות לבסוף לאור באור החיים / השנים מעטות היו בפעלים כפלי כפליים / נפטר בשם טוב יום ד' ששה לחודש אדר

שני / ולמחרתו נקבר בהספד מר תרפ"ד לפ"ק

מצאצאיו:

א. בנו ר' שמואל צבי שטיינער ז"ל יליד תרנ"ט, נפטר כ"ד טבת תשמ"ז. זוגתו מרת טובא הי"ד (כ' תמוז תש"ד) בת רבי ירחמיאל דוב לעוובער מטאפאלטשאן (נכד הג"ר ירחמיאל דב בנעט) וזוגתו מרת ברכה בת הג"ר משה כ"ץ אב"ד נייטרא, שהיה בן הגאון המפורסם רבי מנחם כ"ץ אב"ד צעהלים וחתן הג"ר אברהם אהרן פשרהופר אב"ד פרויענקירכען.

ב. בנו ר' דוד שטיינער מוינה.

ג. בנו הב' אברהם משה שטיינער, תלמיד חביב להגה"ק מאונסדארף. נלב"ע בצעירותו בן כ"ז שנים ביום כ"ד

חשון תרפ"ט, ומנו"כ בסאמבאטהעלי.

לדברי ר' שמואל צבי שטיינר ז"ל הנ"ל [שגם לו היה בן בשם ר' אברהם משה שטיינער, נפטר ה' אד"א תשנ"ב], השם אברהם משה הוא מצד משפחת שטיינר. זו ראייה נוספת למה ששוער לעיל שזהו שם אביו של ר' יעקב יודא.

2. בנם הבחור **ראובן שטיינער** ז"ל. נולד בפרעשבורג ביום י"ח אלול תרכ"ח, ונפטר בצעירותו ביום כ"ד אדר א' תר"ן, ומנו"כ ביאנאשהאזא ליד אמו.

על מצבתו נחרת: פ"נ / הבחור הנחמד והמשכיל / **ראובן** / בן כ"ה **יעקב יהודה שטיינער** ע"ה / ושם אמו שרה / נפטר ביום א' כ"ד אדר שנת תר"ן / **ראובן** אחד מבחורי חמד היית כל ימך / שקר שנאת ותורה אהבת בכל לבבך / טוב עשית רע בזית רק נעים היו מעשיך / ימך כלית במהרה ולא אחרת בדרכך / ידעת כי העת קצרה ומהרת לעשות מלאכתך / נפשך אוה לבוא אל מקום המוכן בזבוליד / רצת ובאת שם ועתה תנוח על מקומיך / ...

3. בנם ר' **יצחק שטיינער** הי"ד, נולד בפרעשבורג ביום ז' תשרי תרכ"ט. נעקד"ה באושוויץ. זוגתו הראשונה מרת אסתר ב"ר יוסף לינק נפטרה בת ל"ט ביום י"ח אדר ב' תרע"ו, ומנו"כ ביאנאשהאזא.

4. כנראה בנו, הב' **משה אברהם שטיינער**, נפטר בן י"ז שנה ביום ט"ו אייר תרמ"א, ומנו"כ ביאנאשהאזא ליד מרת פינקל הנ"ל. אולי נקרא ע"ש זקנו(?) ר' משה שטיינר הנ"ל בעלה של פינקל.

בשנת תרל"ד לאחר פטירת בעלה, נישאה מרת שרה בזיווג שני להרבני ר' **שמואל צבי שטיינער** מיאנאשהאזא (הנזכר לעיל) שהתאלמן קודם לכן מזוגתו הראשונה מרת פיגלא.

מרת שרה נפטרה בת נ"ו שנה ביום כ"א אב תרנ"ח, ומנו"כ ביאנאשהאזא. על מצבתה נחרת: פ"ט / אשה מאוד יקרה לבעלה היתה עטרה / לכל הנשים תפארה שמה הטוב / **שרה** / אשת הקצין כ"ה / **שמואל צבי שטיינער** ע"ה / נפטרה ביום כ"א מנחם אב / שנת תרנ"ח ל' / שפוך רנה היתה תמודה בכל יום שלש פעמים / רק הקם תורה

ותעודה תאות לבה כל הימים / בנפש חפצה היא מחזקת ידי אלמנה יתום ועני / תענוגי הבל מאוד מרחקת בל אותה עדנים ושני / שקדה ללמד דרכי נשים למען דעת עשות וחדול / מפיה החכמו גם אנשים לקולה שמע קטן וגדול / עול וכזב בשנאה הדפה רק באמת וצדק בחרה / הרבות טוב וחסד רדפה לכן כשמש תזרח שרה / תנצב"ה

בעלה השני רבי **שמואל צבי שטיינער** נולד בשנת תקצ"א לערך ביאנאשהאזא ונפטר שם בן ס"א שנה בליל עש"ק ט"ז טבת תרנ"ב. נוסח מצבתו: פ"נ / איש נדיב ושוע י"א מרבים / נודע לשם ולתהלה כ"ה / **שמואל צבי שטיינער** / בן פראדל ע"ה / הלך לעולמו בליל עש"ק ט"ז טבת / שנת תרנ"ב לפ"ק / שמו קנה בחיותו בל יכחד אחר מותו / **אלפים** יהללו אותו עוד רבות בשנים / **צבי** עמו פאר קהלו בל שכן עול באהלו / במהר רוח כל פעלו נדיב ונשוא פנים / **ראו** נא יצאי ירכו חנכם על פי דרכו / **בם** נודע רוס ערכו תפארת אביהם בנים / עוד יגיע קץ הימין יקר חלקו פה השמין / הוד והדר למאמין נהרי נחלי עדנים / תנצב"ה

לידו קבורה זוגתו הראשונה מרת פיגלא לבית לעווי ילדת יאנאשהאזא, שנפטרה שם בת ל"ז שנה ביום ד' ט' ניסן תרל"ב. לכאורה המצבה הקיימת היא מצבה חדשה שהוקמה על קברה לאחר מות בעלה, שכן בנוסח המצבה הוא נזכר בברכת המתים.

נוסח מצבתה: פ"ט האשה הצנועה והחשובה / מרת **פיגלא** אשת / כ"ה **שמואל צבי שטיינער** ע"ה / הלכה לעולמה ביום ד' ט' ניסן / שנת תרל"ב לפ"ק / פאר ראש בעלה

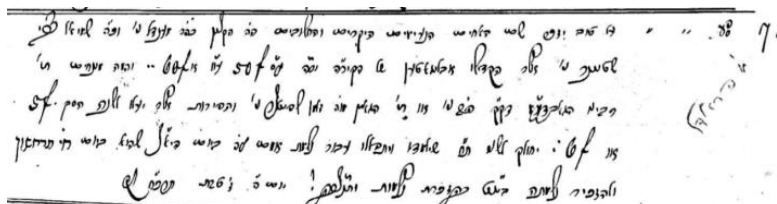

עטרת צבי בניה ילל לקחו / ישבו לארץ הרבו בכי בלי פוגה נאנחו / גלה כבודם הדרם והודם במר נפש צרחו / לא ארכו שנותיה בלי עונג ונחת ימיה ברחו / אבל רב פעליה למענם פריה עוד יפרחו / תנצב"ה

מצאצאי ר' שמואל צבי מזיווגו הראשון ידוע על חתנו ר' דוד גשטטר הנזכר לעיל, וכן על בנו ר' זיגמונד שטיינר שנשא בשנת תרמ"ג בפאפא בהיותו בן כ"ה, את זו' אילקא בת אדולף לאווענשטיין וטערעז שלעזינגער, בת י"ח שנה, ילידת פאפא, ולאחר נישואיו התגורר שם. בת נוספת התחתנה ביאנאשהאז עם שפיגלעל.

הוריו ר' ראובן שטיינער ומ' פראדל

ביאנאשהאזא נמצא גם מקום מנוחת הורי ר' שמואל צבי, ה"ה אביו ר' ראובן שטיינער וזוגתו מרת פראדל ילידת יאנאשהאזא שנפטרה בת ע"ב שנה, ביום י"ח חשוון תרכ"ז ומנו"כ לידו.

רישום האחים ר' מענדל ור' שמואל צבי שטיינר ב'קן קיימת' דכולל שומרי החומות בירושלים

ר' ראובן ופראדל נזכרים אף הם ברשימת האנשים אשר בנו את חומת בית העלמין ביאנאשהאז בשנת תר"ח, הרשומים בפנקס הח"ק דשם (ראה לעיל). בן נוסף שלהם הוא ר' מנחם מענדל שטיינער.

מנוסח מצבותיהם עלה בידי לפענח כדלהלן:

... כ"ה ראובן שטיינער
ז"ל / נפשך ... מי הוא
זה ... / חשך שמש
בצהרים ראשית און
תפארת אדם / אשר עזב
את החיים / ואב
ליתומים וסעד לאלמנה
/ ב... עליו? אומרים
מתנת מי מנה / נא אל
תסור? דמעתך על איש
אמונה / שם טוב יש
יחיה נפשך עלה רומה...
... פראדל שטיינער ע"ה
/ פה לשמאל בעלה

אשת חיל ... קבר / רבת שכל טובת טעם תמהו למתק מליה / איש לב התפלא מנא לאשה ... גבר / דרכי יושר שמרה צדק נודע כפל פעליה / לכן מנשים חסרה במחמדיה אשת חבר / עד הקיץ שוכני עפר ורוחה תשוב אליה...

צילומי המצבות והחומר על משפחת גשטטר באדיבות מכון 'לאקענבאך', בני ברק.
צילומי מצבות משפחת שטיינר באדיבות הרב טוביה שטיינר מוינה. תודה גם להרב מנחם מענדל שטיינר מירושלים ולהרב דוד דובין על חלקם.

בשולי המאמר:

בנוגע למה שנזכר במאמר שלר' שמואל צבי שטיינער היה בן בפאפא בשם זיגמונד שטיינער, כנראה זהה לר' פנחס שטיינער בן פיגלא' שנפטר י"א תמוז תרע"ה ומנו"כ בפאפא. לידו קבורה זוגתו מ' אסתר שטיינער בת ריזל' שנפטרה י"א שבט תרצ"ה. לידם קבורים גם הוריה ר' אברהם לעווענשטיין בן שרה' שנפטר י' שבט

תרע"ט ומ' ריזל לעווענשטיין בת הינדל ואשת אברהם' שנפטרה ו' אדר תרע"א. [הידיעות הנ"ל עפ"י רשימת הנקברים בבית החיים בפאפא שערך המודד הר"ר אלעזר דוד ב"ר שמואל בנימין וואלף שפיגל, שנפטר לאחרונה ביום י"ז אלול תשע"ח. ייזכר לטוב על פעילותו להצלת קברי קדמונינו, וכן הוא הגבר שערך את רשימת הנקברים בבית החיים של קהלת סערדאהעל].

והעירני הרב שב"י סיימון שאכן נכונה השערה הנ"ל שזיגמונד הוא פנחס בשם הקודש, וכפי שנכתב במאטריקל הפטירות בפאפא: 'זיגמונד שטיינר בפאפא בן הענריך שטיינר ופראנציסקא לעווי נפטר בגיל 58 ביום 22 יוני 1915 [= י"א תמוז תרע"ה], אשתו אילונה לעוונשטיין'.

כפי הנראה בן נוסף של ר' שמואל צבי הנ"ל, הוא הה"צ רבי שלמה שטיינער מפאפא שנפטר ביום ז' כסלו תרע"ה (רשמתי בזמנו עפ"י לוח כולל שומרי החומות משנת תר"צ, אינו תח"י כעת). כנראה הוא שנקבר בסאמבאטהעלי ועל מצבתו נחרט: ... / החשוב המרומם צדיק תמים / גדול בישראל רב פעלים מקבציאל /

חרף ובקי שכלו צח ונקי / מו"ה שלמה שטיינער זצ"ל / שמך גדול כאחד הענקים / לבושך הוד והדר בשחקים / מלאת ימך בעסק התורה / הרים עקרת בתבונה טהורה / בנחת רוח ובמיטב הגיון / נתת מהונך לעני ואביון / שובבים להפך לאנשי חיל / מגמתך היתה יומם גם ליל / וי יזעקו אלמנה ויתומים / אבוי ילילו אם על בנים / ליגון ואנחה מהר עזבתנו / צדקתך וחסדך מה יחסרוננו! / בנעם ה' תחזה בשמי השמים / יקר ועגג תמצא בארץ החיים / ...

גם השערה זו, העירני הרב שב"י סיימון, מתבררת שאכן היא נכונה, עפ"י מאטריקל הפטירות בסאמבאטהעלי: 'שאמואל שטיינר סוחר בסאמבאטהעלי בן הענריך שטיינר ופאני לעווי נפטר בגיל 59 ביום 21 נובמבר 917 [=י' כסלו תרע"ח]. אשתו אסתר שטרסר'. אלא ששנת הפטירה היא תרע"ח (ולא תרע"ה)

ר' שלמה הוא אבי הב' אברהם משה שטיינער שנפטר בשנת תרע"ו ומנו"כ גם הוא בסאמבאטהעלי. נוסח מצבתו: פי' / הבחור החשוב והמשכיל / כ"ה אברהם משה בן / מו"ה שלמה שטיינער נ"י / אהב בני רחמי ה' ה' משלג / מהרה לצאת נהר פלג / שאר רוח לך בעסק התורה / הדורים מעשיך באהבה ובמורא / בן עזיב היית בדמי ימך / מר תבכה משפחתך על מותך / רבים יהללו מעשיך וצדקתך / ימך הקדשת לאבי השמים / מדה גדושה תקח בארץ החיים / וימת בש"ט בן כ"ח שנה / בליל ב' דשבעות / ונקבר ביום א"ח תרע"ו לפ"ק תניצ'ב'ה'. [במאטריקל הפטירות: מור שטיינער בן שאמואל שטיינער ומאריה לבית אונגאר. התודה למר שאנדור באטשקאי שמסר לנו צילומי מצבות אלו].

כנראה ממשפחה זו (לפי שמו) גם ר' משה אברהם

שטיינער שנפטר בפאפא ביום י"ב תשרי תרפ"ד ושם מנו"כ בבית החיים האורטודוקסי, אולם לעי"ע לא ידוע איך הוא מתקשר למשפחה הנ"ל. במאטריקל הפטירות צוין: שטיינער מור אברהם, אלמן, בן שטיינער לאיוש ויעלינק שארולטה, אשתו היתה שילער רגינה, נפטר בגיל 84 ביום 22 אוקטובר 923, דהיינו שהיה יליד ת"ר לערך.

הב' עמרם בנימין וידר

בני ברק

"תקנות כולל עסטרייך" משנת תרל"ד

בשנת תרי"ב נתייסד קופת "כולל עסטרייך" עבור יושבי ארה"ק יוצאי גאליצא אונגארן מאראמראש ובוקובינא בנשיאותם של הרה"ק התורת חיים מקאסוב זי"ע והגאון רבי מרדכי זאב איטינגא זצ"ל אבדק"ק לעמבערג. בשנת תרי"ד התאחד עם 'כולל וואהלין', ונפרדו בשנת תרי"ח. בשנת תרכ"ג נפרדו אנשי אונגארן מכולל עסטרייך לכולל עצמאי תחת השם "שומרי החומות" בעידודם של רבני הונגריה ובראשם מרן הכתב סופר ורבי מנחם אי"ש זי"ע. אודות עזיבתם של אנשי אונגארן את כולל עסטרייך ראה 'מודעה רבא' מאנשי עיה"ק צפת ובו מגוללים את כל השתלשלות הדברים בקצרה, ועליו חתמו כמאה מאנשי עיה"ק צפת (פורסם בקובץ 'נחלת צבי', קובץ כ', אב תשע"א, עמ' קכ"ו-ק"ל). כולל עסטרייך כלל בתוכו שלושה כוללים עצמאיים: 'כולל וויזניצא' בנשיאות הרה"ק הצמח צדיק מוויזניצא זי"ע, 'כולל קאסוב' בנשיאות הרה"ק רבי יעקב שמשון מקאסוב זי"ע ו'כולל לבוב' בנשיאות הגאון רבי מרדכי זאב איטינגא זצ"ל ואחריו בנשיאות בנו הגאון רבי יצחק אהרן איטינגא זצ"ל. בהמשך הצטרפו גם הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע והרה"ק המעגלי צדק מדעש זי"ע להיות מנשיאי הכולל. לאחר מכן נפרדו אנשי גאליצא ואנשי זיבענברגען לקופות עצמאיות בשם 'כולל גאליצא' ו'כולל זיבענברגען'. אח"כ נפרדו גם כולל אנטניא בשם 'כולל בוקובינא'.

חומת כולל עסטרייך

עד כה פורסמו בקבצים שונים כמה מסמכים חשובים מכולל עסטרייך, כדלהלן: "תקנות לחיזוק היישוב בארה"ק" משנת תרכ"ג (קובץ "שפתי צדיקים", ח"י, טבת תשנ"ח). "הסכם ופשר בענייני הכולל" משנת תרכ"ה (ספר "תהלות חיים", ח"ב, ב"ב תשנ"ה, עמ' כ', נעתק מקובץ "כרם שלמה", ניסן תשמ"א). "על צדקת כשרון פעולת אנשי כוללת עסטרייך וגאליציען שבד' ערי הקודש" בתביעתם נגד כולל אונגארן, כולל תשובת הגר"ש העליר אב"ד צפת אל האמרי בינה אב"ד ירושלים (קונטרס "דברי משפט", ירושלים תר"ל). "כתב מינוי" משנת תרל"ה ובו ממנים אנשי צפת את אנשי ק"ק בארשא כגובים וגזברים של מעות ארה"ק בנשיאות הרה"ק הצמח צדיק זי"ע (קטלוג "יודאיקה ירושלים", חנוכה תשס"ד, עמ' 135). "קול קורא מעדת כולל עסטרייך בצפת אל אחיהם" משנת תרל"ח (קובץ "כרם החסידות", ח"ג, שבט תשמ"ו, מאמרו של הרב ישראל שיינר, עמ' רל"ה-רמ"ז). "כתב הסכם בין כולל וויזניצא וכולל לבוב בעיה"ק צפת" משנת תרמ"ד (קובץ "שפתי צדיקים", ח"ה, כסלו תשנ"ג, עמ' נ"ה). ושוב בביתאון "וויזניץ", שנה ו', גליון מס' 61-62, אלול תשס"ח-תשרי תשס"ט, עמ' 9-16).

בספר "שערי ירושלים" (לעמבערג תרל"ו, "שער ז' מזון הארץ", עמ' 79-78) מתאר המחבר רבי משה נוסבויס זצ"ל את קורות ענייני הכוללים, ועל כולל עסטרייך כותב:

"כולל חסידי עסטרייך מושב פקודתו הוא בק"ק לבוב היה הרב הגאון וכו' המנוח רבי מרדכי זאב עטינגער זללה"ה אשר היה נשיא שלש הערים כמה שנים באמת וצדק, ועתה

משתי שנים מלך בנו היקר תחתיו מילא מקומו בתורה וגדולה ה"ה הרב הגאון רבי יצחק אהרן עטינגער נ"יו, אשר שלחו משלש הערים צפת טבריא ירושלים מכתב התמנות להיות נשיא עליהם ואשר כעת נתמנה לראש אבד"ק פרעמיסלא.

"ובעת לוקחו הממשלה תחת ידו ראה כי מגרעות ניתן לכסף ואשר הכוללי אוסטרייך משלש הערים הקדושות האלו הם בשפל המצב, גם הם בעלי חובות על סך עצום כי הממונים לוו מעות לכלכל את העם בעת היוקר, אז התייעץ עם שאר נשיאי אה"ק ת"ו ה"ה הה"צ הגאון רבי חיים מסאנו שליט"א והה"צ רבי מנחם מענדילי מוויזניצא שליט"א והה"צ רבי יעקב שמשון מקאסוב שליט"א, וכולם הסכימו לדעת אחד לבל ישולח כסף מזומן לאה"ק רק יאקסין [=תמיכות] נפש איש וביתו וחלקו המגיע לו ולמטה חתימות שלש הנשיאים המבוארים, והנשיאים ישלחו כל הכסף המקובץ ממדינתם לק"ק אמשטרדם להגביר הנעלה המפורסים מו"ה רבי עקיבא לעהרין נ"י, והוא שולח לשם טראטליך לכל או"א בו מספר הכסף המגיע לו. והסוחרים קונים אותם מידם וקונים בהם סחורה כי יותר טוב להם ממשא הכסף מאחריות הדרך, ובעיר ביירוט יש קאנטארין אשר יקבלו מיד הסוחרים כל הטראטין בעד כסף וזהב, וכל יאקס הוא על שלש חדשים, כי הכסף יתחלק לארבעה חלקים, וכל שלש חדשים יבואו להם היאקסין מקודם ואחר ימים יבואו הטראטין מהרב רבי עקיבא לעהרין נ"י.

"וגם כל חשבון החובות של הנושים קיבל, ונתפשר עמהם לפרוע להם מעט מעט עד חמשה שנים, ואקוה לה' אשר אחר השלמות החובות יתוסף לכל אחד ואחד די פרנסתו. "מארץ מולדתם יקובץ למו כשמונים אלף טאהליר ומארצות אחרות כששת אלפים למסעד. ע"כ.

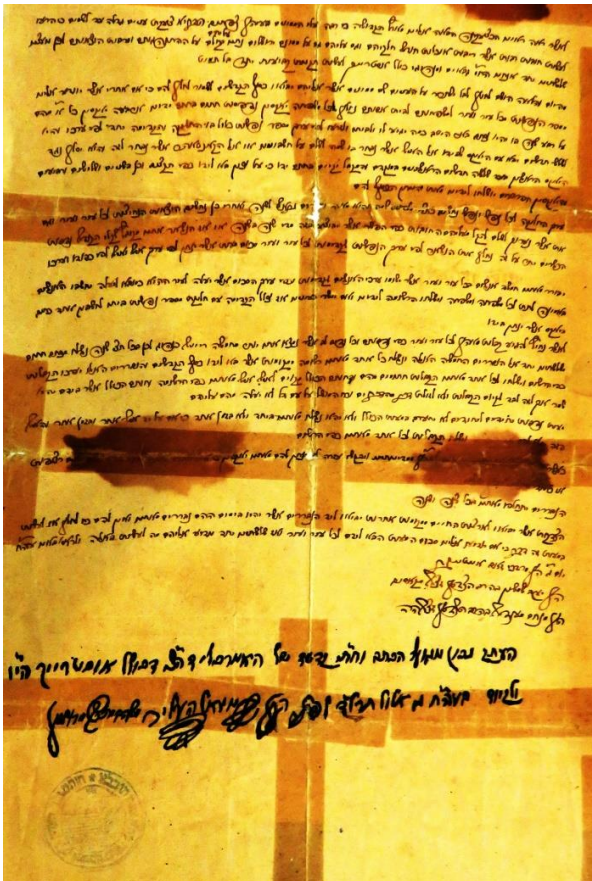
אודות שאלות שהתהוו בענייני מעות כולל עסטרייך ראה בשו"ת "בית שלמה" (חי"ד סי' צ"ט), בענין מעות ארה"ק שרצו הכולל דשם מאנשי אונגארין להתפרד מכולל אוסטרייך אי שפיר למעבד הכי. וראה עוד בשו"ת "דברי חיים" (ח"ב חחו"מ סי' ס"ח) תשובה להרה"ק ה"צמח צדיק" מוויזניצא ז"ע משנת תר"כ, בענין מעות הנשלח לארה"ק ממחוז מאראמורש אם יש איזה קדימה לאנשי ארה"ק אשר באים ממחוז הנ"ל לשבת בארה"ק מן המעות הנ"ל נגד שאר יושבי ארה"ק ממדינת קיר"ה. ושם (תשובות נוספות סי' ל"ג) תשובה להנ"ל משנת תרל"ב בענין מעות הנשלח לארה"ק שרצו להפריד בין תושבי אונגארין ואנשי פולין, ובקשה בזה שלא להפריד בין הדבקים. מכתבים ומסמכים שונים מנשיאי הכולל התפרסמו בספרי תולדותיהם של בית קאסוב-ויז'ניץ, צאנו ועוד.

*

לפנינו "תקנות כולל עסטרייך" משנת תרל"ד, מתפרסמות כאן לראשונה בחתימתם של נשיאי הכולל הגאון רבי מרדכי זאב איטינגא זצ"ל אבדק"ק לעמבערג, הרה"ק רבי יעקב שמשון מקאסוב ז"ע ואחיו הרה"ק הצמח צדיק מוויזניצא ז"ע. כתב-היד המקורי של התקנות לא מצאנו, אולם נמצא 'העתק' מהתקנות, ועליו חתומים רבה של העיר צפת הגאון רבי שמואל העליר זצ"ל והגאון רבי משה קאוולער זצ"ל דיין בעיה"ק צפת (יליד תקנ"ז, ושימש כדיין בק"ק רודניק, בן ס"ט שנה עלה לארה"ק והתיישב בצפת, וגם שם כיהן כדיין, חתום על הרבה

תקנות החלטות ופס"ד בעיה"ק צפת) המאשרים את העתק התקנות מכת"י"ק של נשיאי הכולל. העתק התקנות נמצא בארכיון "בית המאירי" בצפת, ותודתנו נתונה להם על רשות הפרסום.

*

לאשר ראה ראיו הכצעקתה הבאה אלינו מארץ הקדושה כי רבה עלי הממונים בעיה"ק צפתו"ב, הבריא צעקת עניים גדלה עד לשמים כי הרעו לעשות חובות רבות אשר ריבות אוכלות חודש חלקיהם וגם עליהם גם על ממונ[ים] ירושלים נתנו עליהם בקולם על התנהגותם ומרבות הוצאותם לכן נועצנו שלשתינו יחד אנחנו הח"מ גבאים ומנהיגי כולל אסטרייך לעשות תקנות קבועות יתד בל תמוט

מהיום והלאה הושם לחוק לבל ישתרר על העניים שם ממונים אשר אליהם יבואו כסף הקדשים לשמור לחלק להם כי אם אחרי אשר יודע אלינו מספר הנפשות מכל עיר ועיר למשפחות לבית אבותם

נחלק לכל משפחה יאקסין [=תמיכות] נדפסות תתום בחתם ידינו ארבעה יאקסין כל א' מהם על רבע שנה בו יהי נכתב בל"י"ד היטב כמה יגיע לו ולביתו ולזרעו לפי ערך מספר נפשות כלול בו החלוקה והקדימה יחד לפי ערכו והי' לשלש חדשים יבא עם היאקס שבידו אל האיש אשר נבחר בו שמה לשלם על חשבונינו או אל הקאנטאהר [=חדר החשבונות] אשר נבחר לזה והוא יסלק נגד היאקס הראשון בעד שלשה חדשים הראשונים במוקדם והמקבל יקיים בחתם ידו כי על נכון בא לידו כפי הקצוב וכן בשניים ושלישים ורביעים מהיאקסין הפרועים יושלחו לידינו מאתו הנותן הכסף להם.

ערך החלוקה לכל נפש ונפש נחשוב כאשר מלפנים שמה והוא מאה ו[עש]רים גראש [=פרוטה] לשנה ואחרי כן נחשוב הוצאות הנחיצות לכל עיר ועיר וגם את אשר נערוך לשלם להקל מעליהם החובות כפי הפשר אשר יבוצע בזה מדי שנה בשנה או אז הנשאר אתנו מקובץ שקלי הקודש נדבות הכשרים יתר על זה נחלק את הנשאר לפי ערך הנפשות שקדימות לכל עיר ועיר סכום מעות אשר ינתן לפי ערך איש ואיש לפי כבודו וערכו

יבורר מאתנו חמשה אנשים בכל עיר ועיר אשר ישומו ערכי האנשים שקדימות וכפי ערך הסכום אשר יעלה לעיר ההוא כמובא למעלה יחשבו האנשים באמונה לתת לכל משפחה ומשפחה וישלחו הרשימה לידינו ואם יישר בעיניי אף נכלל הקדימה עם חלוקת מספר נפשות ביתו לחשבון אחד כתוב ביאקס אשר ינתן בידו

לאשר נחוץ להגיע קבלות מאה"ק לכל עיר ועיר כפי נדבותם וכל נדיב לב אשר נמצא אתו יותר מחמשה רייניש כנהוג לכל בכל חצי שנה נשלח בכתב חתום שלשתינו יחד או הנבררים החמשה האלה ונשלח כל אחד מאתנו רשימה ממקומות אשר בא לידו כסף הקדשים והנבררים האלו יערכו הקבלות כפי הרשום וישלחו לכל אחד מאתנו הקבלות חתומים מהם ובחותם הכולל מקוים לאיש איש מאתנו כפי הרשימה וחותרם הכולל אשר בידם יהי שמר אך לזה לבד לקיום הקבלות ולא לזולת דבר מהדברים וכח המושל על עם דל לא יעלה מהם עליהם

מעות נדבות יחידים ליחידים לא יתערב במעות הכולל ולא יהא נשלח מאתנו ביחד ולא בזמן אחד כי אם על יד איש אחר ובזמן אחר והאיש הזה ישלם להם וישלח הקבלות לכל אחד מאתנו כפי הרשום

כאשר לאה"ק ממדינותינו ויבקשו עזרה לא ינתן להם מאתנו יאקסין כי אם [ש]נים רצופות אז כאחד ... אה"ק ...

הנבררים יתחלפו מאתנו בכל שנה ושנה

הצדקות אשר יביאו לארצות החיים ממקומות אחרות יביאו ליד הנבררים אשר יהיו בימים ההם נבררים מאתנו ואין להם כח לחלק או לעשות במעות זה דבר כי אם יודיעו אנשינו סכום המעות הבא לידם לכל עיר ועיר ואז שלשתינו יחד נודיע אליהם מה לעשות באלה ולראי באנו עה"ח יום ג'

הק' מרדכי זאב איטינגער

הק' יעקב שמשון בהרב הצדיק זצ"ל מקאסיב

הק' מנחם מענדיל בהרב הצדיק זצלה"ה

העתק נכון מגוף הכתב וחת"י קדשם של האמרכלים הצ' דכולל אוסטרייך הי"ו ולקיום בעה"ח ג' אלול תרל"ד לפ"ק

הק' שמואל העליר הק' משה במהר"ש מרודניק

הרב שלמה יהודה הכהן שפיצר
מערכת 'עלי זכרון' בני ברק

לפני תשעים שנה (25)

תקציר ידיעות על מאורעות, קהלות ואישים מלפני כ-90 שנה, מתוך העתונות היהודית בשנת תרפ"ז: Egyenloseg (אחדות, בודאפעסט) (להלן בקיצור: Juedische Presse; (Egy. (ידישע פרעסע, וינה-פרעסבורג) (להלן בקיצור: Der Israelit; (J.P. (דער איזראעליט, מיינץ) (להלן בקיצור: Isr.; Zsido; Ujsag (עתון היהודי. 'ידישע צייטונג', בודאפעסט) (להלן בקיצור: Zs.Uj.)

לייפציג - ב-כ' אד"א נפטר הרב משה שטערן מצעהלים. הספידו הרב הראשי ד"ר קרליבך. בנו שטערן אדולף מזכיר קהילת אבאויסאנטו. (Egy. ח' אד"ב תרפ"ז עמ' 18)

סענעץ - בכ"ה אד"א התקיימה ב'חברת בחורים' שמחה של מצוה לרגל הסיום של מסכת פסחים. הרב הראשי עמנואל [מנחם מנדל] ברעזניץ דרש והלהיב את הקהל ובמיוחד את הצעירים גם כאשר דרש שוב בסעודת מצוה. (J.P. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 84)

סטופאבה (שטאמפי) - הרב הראשי מ[שה] ש[מואל] הערצוג מודיע שבית החרושת למצות של שוורץ והעללער במאלאצקה אינו עומד תחת השגחתו. (J.P. גליון 9 ל' אד"א תרפ"ז עמ' 70)

בודאפעסט - נפטר בבית החולים היהודי כאן [ביום ו' אד"א תרפ"ז] בגיל 76 הת"ח [ר' צבי] שלזינגר, אביו של מזכיר הקהילה בשאלגוטאריאן דניאל שלזינגר. הספידו גיסו הרב ויקטור [פישל] זוסמאן, הרב הראשי פיליפ [שרגא פייש] פולאק מוואץ (סטטוס קוו), הרב מיהאלי [יחיאל מיכל] הרשקוביץ בשם חברת ת"ת, וכן בן המנוח. (Zs. Uj. גליון 9 ל' אד"א תרפ"ז עמ' 5)

בתוספת למה שפורסם בגליון הקודם (ראה עלי זכרון גליון 52 עמ' ס) אודות ההכשרים למיניהם לשוקולד ועוד, הפנה את תשומת לבנו מר נוישטאדט דוד שיש לתת את הדעת גם על בעיית החמץ בפסח במוצרים הללו. (Zs. Uj. גליון 9 ל' אד"א תרפ"ז עמ' 5)

בא' דר"ח [אד"ב] הובאה לקבורה הגב' יוספה [פערל] לבית פרידמן [בת ר' אהרן פרידמן מבעקעטש] אלמנת התלמיד חכם מבודאפעסט ר' [צבי] הרש בלום שנפטר ביום זה לפני 14 שנה. היתה אשת חיל והלכה לעולמה בגיל 83. היתה [גיסתו] של הרב אלעזר לעוו מאונגואר. השתתפו בהלוויה ראשי הקהל וה'חברה קדישא' וכן בנה המנהל ויראג גיולא. (Zs. Uj. גליון 10 ז' אד"ב תרפ"ז עמ' 10; Egy. ח' אד"ב תרפ"ז עמ' 18)

מורה הדת הרב יענו [יהודה ארי'] קליין פירסם בלשון הקודש ובתירגום הונגרית את הלכות הפסח מה'קיצור שולחן ערוך'. (Zs. Uj. גליון 10 ז' אד"ב תרפ"ז עמ' 12 ; Egy. ב' אד"ב תרפ"ז עמ' 17)

דבר אל השוחטים!

יגא כרוז בקהלתנו הגדולה קיץ מעשש
רמלאות משרת שוחטים ובודקים. ובאשר שאנו
דורשים לסקירות אלו

**שוחטים מומחים בני חורה
וראי ד' מרבים**

הגני קורא לשוחטים כאלה אשר יש להם
בקיאות גדולה ואומנות יד-בראי. בשחזרה
ובדיקה כצורך לבית המטבחיים בעיר גדולה
ויש בידם בקלות מנדולי הרבנים המפורסמים.
וגם רעונות על-הליכים בקדש. שלא נפו
מעולם סדרך חתורה ובקבלת אבותיו אפילו
זו כיש, שישלחו את מכתב בקשתם עם
כתובים בהעתקה נאמנה אל הקהל חתור
הכתוב:

A Pesti izr. hitközség szertartási
ügyosztálya
Budapest, VII, Sip-ucca 12.

וגם לסקירות

שוחטים עופות ומשגיחים

שיצא עליהן כרוז מבקשים אנתנו אנשים נאמנים
בני חורה וראי ד' מרבים. שהם מומחים בעבודת
הניקור ובקואים בדינים וראוי לסמון עליהם.
גם אלא ישלחו את מכתב בקשתם אל הקהילה
חתור הכתוב הגיל עם כתבי הקבלות ותעודות
על הליכים בקדש מנדולי הרבנים המפורסמים
בהעתקה נאמנה. וכל המבקשים אי מסקירות
הגיל ידועו מזה גם אותי בודים.

Dr. FISCHER BENJAMIN,
Budapest, VII, Holló-u. 4

בצלאל בההיג' צבי זיל פישטר
דירב דיקס מעשש יציו.

בנוגע למכרוז של הקהילה הניאולוגית כאן על
שוחטים וכו', הודעה מהרב בצלאל פישטר 'הרב דק"ק
פעשט' (רומבך - שטאטוסקווא) "שאנו דורשים
שוחטים מומחים בני חורה ויראי ה' מרבים... שלא
נטו מעולם מדרך התורה... אפילו זיו כלשהו!" ראה
צילום הרצ"ב. (Zs. Uj. גליון 9 ל' אד"א תרפ"ז עמ'
13)

אולגה בת דושינסקי מארקוס [משה מרדכי] חבר
הלשכה האורטודוקסית אחיו של רבה של חוסט [ר'
יוסף צבי דושינסקי], התארסה עם קצבורג הרמאן בן
הרב של אוזד [ר' ירחמיאל הכהן קצבורג]. נכחו ודרשו
גם הרבנים זוסמן [פישל] ושטייף [יונתן] ונשיא הש"ס-
חברה קליין מארקוס [מאיר שרגא פייש הכהן]. (Zs.
Uj. גליון 10 ז' אד"ב תרפ"ז עמ' 12 ; Egy. ח' אד"ב
תרפ"ז עמ' 15)

בחצר בית הכנסת קאזינצי נערכה ב-ב' אד"ב החופה
של פארקאש [זאב צבי בן אהרן] רוזנפלד וקלרי
[קילא] בת ברנט [יששכר דוב] קנפפלר הנציג הנבחר
של הלשכה האורטודוקסית. בסעודה שנערכה באולם

הקהילה דרשו הרבנים זוסמן [פישל], שטייף [יונתן], [שלום] וויינברגר, וכן הרב
[אקב] [יוסף] גרוס מאויבן. נערכה גם מגבית לחברת 'הזהר'. (Zs. Uj. גליון 10 ז'
אד"ב תרפ"ז עמ' 12)

ב-י"א אד"ב תתקיים בפרנקפורט חתונת אובודאי פרוידגר דוד בנו של אובודאי
פריודיגר ליפוט [ישעי יהודה ליב] מראשי הקהילה כאן עם הלנה אוגוסטה בת ד"ר
זאנדהיימר אלברט. (Egy. ח' אד"ב תרפ"ז עמ' 15 ; Zs. U. י"ד אד"ב תרפ"ז עמ'
12 : את החופה סידר הרב ויקטור [פישל] זוסמן שהגיע במיוחד מבודאפעסט)

הכנס השנתי של הח"ק נערך בו' אד"ב. ניתן דו"ח על הפעילות ועל המצב הכספי,
וכן נערכו בחירות. בערב במסגרת הסעודה של החברה נשאו דרשות הרב הראשי של
מאקו משה פורהאנד, הרב ויקטור [פישל] זוסמן והרב הראשי של אוסלאני [חיים
צבי] רייך בנו של הרב קופל רייך. (Egy. ט"ו אד"ב תרפ"ז עמ' 15 ; Zs. U. גליון 11
י"ד אדר תרפ"ז ; J.P. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 3-82)

בודרוג-קערסטור - בתוספת למה שפורסם בגליון הקודם (ראה עלי זכרון גליון 52 עמ' 5ד) על אודות ההספדים שנישאו בעת הלווית רבי אברומלה שטיינר, יש להוסיף את הרבנים מייזליש [דוד דוב] [אויעהעלי של הקהילה היספרדית], קראוס [פתחי] (ואגאש), מושקוביץ [חיים שלמה זלמן] (טוקאי), פרידמן [חיים אורי] (קערעסטור), שאול רוזנברג (אויפהערטור) ופולאק [מנחם הלוי] (סערענץ). (Zs. Uj. גליון 9 ל' אד"א תרפ"ז עמ' 9)

במסגרת יום השנה של פטירת הרב הראשי המנוח משה גינז נערך סיום על מסכת עירובין. את ההדרן נשא הרב החדש שלוינגר הרמאן [חיים אלטר]. דרשו גם האוער שאלומון [שלמה זלמן] וזילברמן מור. (Zs. Uj. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 12)

פישטאני - ב-כ"ח אד"א בנהולו של הרב הראשי [קלמן] וועבער נשיא הלשכה האורטודוכסית בסלובקיה, נבחרה ועדת הרבנים והבעלי בתים של הלשכה האורטודוכסית. הרבנים החברים בה: [עקיבא] שרייבר (פרשבורג), [אברהם שלום] הלבפשטאם (סטרופקוב), [שאול] בראך (קאשאו), [יוסף מאיר] טיגרמאן (ערשעקאוויר) ו[אברהם אהרן] כ"ץ (ניטרה). חברים מ"מ: שפיצר לאופולד [אשר לעמיל] (סעפעש-פופראד) ובוקסבוים יהושע (גאלאנטא). (Zs. Uj. גליון 10 ז' אד"ב תרפ"ז עמ' 10 ; Egy. ט"ו אד"ב תרפ"ז עמ' 15 ; J.P. גליון ז' אד"ב תרפ"ז עמ' 75-6 בהרחבה, וגם יתר חברי הלשכה הנבחרת)

קלז'וואר (קלויזנבורג) - לקהילה היספרדית נבחר לרב הרב [יקותיאל יהודה] זלמן [ליב] הלבפשטאם מבית צאנו, חתנו של הרבי המנוח ממארמארוש [ר' חיים צבי טייטלבוים]. (Zs. Uj. גליון 9 ל' אד"א תרפ"ז עמ' 9)

נבחר לדיין בקהילה הרב אליעזר פריד שפעל באוואש-פלשאפאלו [ניגרעשט]. (Zs. Uj. גליון 9 ל' אד"א תרפ"ז עמ' 9)

רבי אהרן מרדכי
ליברמן

זמפלן-ריצ'ע - כרב ראשי נבחר הרב אהרן [מרדכי] ליברמן שפעל בבילקע. (Zs. Uj. גליון 9 ל' אד"א תרפ"ז עמ' 9)

טאפולצ'אני - ביום א' פ' ויקרא [ב' אד"ב] נערך ע"י חברת 'עץ חיים' סיום ששה סדרי משנה ביחד עם חגיגה לשנת ה-25 לכהונתו של המגיד שיעור מרדכי זרקובער. אורח הכבוד היה הרב מטירנאו [שמואל דוד הלוי אונגר] שגם דרש בסעודה המצוה. הוא לא שכח לציין את פעלו של הר' משה בערנפעלד שנפטר לא מזמן, ודירבן את בניו שימשיכו להחזיק את שני המוסדות שאביהם יסד: 'עץ חיים' ו'מחזיקי תורה'. כן דרש דברי תורה הרב"ד המקומי [משה שמעון צבי הלוי] האברפעלד. (J.P. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 84)

קאטו [גיטל] ברנפלד בת אדולף [אברהם] מטאפולציני התארכה עם געזא [גרשון] אולמאן מאוראדעה-מארה [גראסוורדיין, ב"ר אברהם יצחק]. (J.P. גליון 12 כ"א אד"ב תרפ"ז עמ' 93)

צ'ורנא - חברת 'מהדרי הש"ס' של הגליל התחתון ערכו בב' אד"ב את הכינוס השנתי בהשתתפות 150 חברים. לאחר נאומיהם של ראשי החברה נערך הסיום של הש"ס וחילקו את המסכתות לחברים. בערב במסגרת סעודת המצווה דרשו הרבנים הראשיים קאהן [זאב וואלף] [צ'ורנא] זילברשטיין [אהרן] [בעלעד], סופר [אברהם יעקב] [טעט], רובינשטיין [נתן יוסף] [יאנושהאזא], ושטיינר [יצחק] [גימורע] וכן הרבנים איינהורן [אברהם] [סומבאטהעלי]. גולדמאן [יו"ט ליפמן] [צעהלים], קליין [דוב בער] [צ'ורנא], דירנפעלד [אברהם] [פאפא] ושמעון בלוסקנהיים. (Zs. Uj. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 10)

נאג'פאלאד - ביום ראשון בערב [אור לג' אד"ב] נפטר רבה של היישוב נאג'פאלאד (רוסינסקו) מרדכי רייניץ באופן פתאומי בגיל 55. היה תלמיד של רבני סאטמאר [ר' יהודה גרינוולד] ופרשבורג [ר' שמחה בונם סופר]. (Zs. Uj. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 10)

טולצ'בה - בג' אד"ב נערך בישיבה המקומית סיום על מסכת סנהדרין. הרב החדש של פאפא שמואל גוטליב דרש לבחורים ועודד אותם. כמו כן דרשו הרב שמואל גליק וכן שני בני הרב, גוטליב בנו ושאנדור ואחרים. (Egy. ח' אד"ב תרפ"ז עמ' 18 ; Zs.U. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 9)

פעץ' (פינפקירכען) - נוסדה תנועה שמגמתה לייסד בבוא העת קהילה אורטודוכסית במקום. (Zs. Uj. גליון 10 ז' אד"ב תרפ"ז עמ' 9)

פרעסבורג - מודעה. לרגל כינוס שנת העשור של בוגרי המחזור של שנת תרע"ז של ישיבת פ"ב שיערך בל"ג בעומר הבע"ל בפ"ב, יש להירשם אצל וועלץ איגנאץ באורדאה-נאג'וואראד [גראסוורדיין]. (Zs. Uj. גליון 10 ז' אד"ב תרפ"ז עמ' 15)

ב-י"א אד"ב נערך ע"י סגל הרבנים, נשיא הקהילה וגבאים וכן בעלי בתים בני תורה תחת ניהולו של הרב הראשי [עקיבא] שרייבר הבחינה של השיעור הראשי על סוגיות במסכתות כתובות וקידושין. הרב הראשי הראה את שביעות רצונו מהיקף הידע של התלמידים. כמו כן נערך גם מבחן של ה-נעבען שיעור על מסכת נדרים בב' אד"ב שניתן ע"י ר' [אברהם] שמואל [בנימין] שרייבר. (J.P. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 84)

קאלוב - המוני חסידים הגיעו בז' אדר לציונו של הרבי [רי"א טויב], מי ברגל ומי ברכב וברכבות ואוטובוסים. ביניהם רבנים רבים מהונגריה, רומניה צ'כוסלובקיה. בתוכם היה גם הרב הראשי של מונקאץ' [חיים אלעזר שפירא] שרצה לשבות בשבת

בקרב חסידיו בקישווארדא (קליינוורדיין), אך השלטונות מנעו את כניסתו לשם. הדבר עורר את זעם חסידיו. (J.P. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 83)

קישווארדא (קליינוורדיין) - הרב הראשי של מונקאץ' שפירא [חיים אלעזר] הגיע כמו מידי שנה לרגל ז' אדר לקאלוב. משם הגיע בערב לנירעג'האזא והמון חסידים קבלו את פניו. הוא נענה לבקשת חסידיו הרבים במחוז, ונשאר לשבת ב- נאג'האלאס עם כמה מאות חסידים וכן רבנים מ-נירעג'האזא, צ'אפ, ציגאנד, דומבראד, ראדוואני, בוקוניי ובערצעל. מקישווארדא הגיעו לשם 120 איש מחסידיו ונאמניו. (Zs. Uj. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 8)

בלמאז-איווארוש - במסגרת מסיבת ז' אדר נערכו הבחירות לח"ק. דרש גם הרב הראשי פריד מעינהערט [יחיאל מיכל הכהן]. (Zs. Uj. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 10)

פגיווערנעק - לרגל ז' אדר דרש רב המ"מ ליברמן אדולף. (Zs. Uj. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 12)

בעקעשצ'אבא - בסעודת ז' אדר דרשו הרבנים האורחים: גרוס [יאקב] [יוסף] מאופן, [פולק יוסף אשר הלוי] מווערפעלעט ו[גרוס מאיר] שארקאד וכן הרב הלפרין. (Zs. Uj. גליון 12 כ"א אד"ב תרפ"ז עמ' 10)

קישקאראש - לרגל ז' אדר נערך סיום משניות בהשתתפות נציגים מהקהילות קעצעל, פיליפסאלאש, קאלוצ'א וקונסענטמיקלוש. את ההדרן נשא הרב הראשי לבלוביץ' ברנאט [דוב]. (Zs. Uj. גליון 12 כ"א אד"ב תרפ"ז עמ' 11)

מעזוצ'אט - ביום ראשון האחרון חגגו בקהילה את יום פטירת משה רבינו. הרב הראשי אלטמן פביאן [שרגא צבי] דרש ברוב עם לרגל ז' אדר. (Egy. כ"ב אד"ב תרפ"ז עמ' 14)

שאלא - לרגל יום הולדת נשיא המדינה מאסאריק דרש הרב הראשי מ[רדכי הכהן] שטראסער. בהמשך חגגו גם את הז' אדר ברוב עם. (J.P. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 84)

ניו יורק - קהילת 'אגודת אחים' בחרה את הרב עקיבא [בנימין] גולדברגר לרב. הוא ליד סערענץ' ותלמיד ישיבת פרשבורג. (Egy. ח' אד"ב תרפ"ז עמ' 14)

נירעג'האזא - רבה הראשי של הקהילה באויפעהערטו שאול רוזנברג פירסם מכתב ברכה ארוך ומפורט אל הרב פרידמן וילמוש [שמואל בנימין] בנירעג'האזא על אודות עזרתו רבת ההיקף שתמך במאות הפליטים שהגיעו בימי המלחמה וכן בנפגעים רבים מרומניה שהגיעו לאיזור ובהשבת זכויותיהם. (Egy. ח' אד"ב תרפ"ז עמ' 16)

פאסטו - הרב הראשי של מונקאץ [חיים] אלעזר שפירא שהה ב-י"ב אד"ב בשאלגוטאריאן לרגל ברית שערך תלמידו לשעבר. באותו יום אחה"צ הגיע לפאסטו לבקר את הרב הראשי [יעקב משה] דויטש נציג רבני הדור הצעיר. (Egy. כ"ב אד"ב תרפ"ז עמ' 12)

וואץ (ווייצע) - בליל שישי נערך סיום על מסכת שבועות ב'חברת ש"ס תורת חסד'. נוכחו וגם דרשו בעת הסיום ובסעודת המצווה הרב הראשי החדש של יארמוט אהרן דוד דויטש, הרב דוד [יהודה] זילברשטיין והדרשן הת"ח הנודע דוד [צבי הכהן] קצבורג. (Zs. Uj. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 9)

עקב מצבם הקשה של תלמידי הישיבה המקומית הנמנים על גרי הצדק מהכפר בוזוד-אופאלו נקרא הציבור לתמוך בהם. (Egy. ב' אד"ב תרפ"ז עמ' 18)

שופרון - מטילדה [דושנא, בת ר' יו"ט ליפמן] מאנדל משופרון התארכה עם שאלומון [שלמה מאיר ב"ר אלעזר עקיבא] פאשקוס מצ'ורנא. (Zs. Uj. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 12)

סערדאהעלי - לפני חודשים אחדים נוסדה ביוזמת שאלומון [שלמה מאיר] פאשקוס 'חברת משניות' מתוך מטרה לסיים הש"ס משניות מדי חודש בחדשו. לאחרונה סיימו בפעם השלישית, ולרגל הסיום דרשו הרבנים [אשר] אנשיל כ"ץ, יהודא שוורץ ומרק גרינבוים. (J.P. גליון 11 י"ד אד"ב תרפ"ז עמ' 84)

בוניהאד - הקהילה במקום עומדת להקים ישיבה תוך הרחבת התלמוד תורה תחת ניהולו של הרב הראשי אהרן פרעסבורגר. (Zs. Uj. גליון 12 כ"א אד"ב תרפ"ז עמ' 10)

ג'ור - הלם - נפטרה בגיל 40 לאה אשת דונאט שמואל סגן נשיא חברת תומכי ישיבות. היתה בת הרב דוד פרידמן רבה של צעהלים וגיסתם של הרב הראשי בג'ור [בן ציון] סנידרס ושל הדיין [משה] קליין מנאג'וואראד [גרסוורדיין] ושל הדיין [יששכר שלמה] טייכטאהל מפושטעני. השאירה אחריה 8 יתומים. (Zs. Uj. גליון 12 כ"א אד"ב תרפ"ז עמ' 11)

וינה - לאה בת הרב יוסף באומגרטרן מוינה התארכה עם דוד בן ש. שטיינהוף משופרון. החתונה תהיה ביום ב' כ"ד אד"ב בשיף-שול וינה. (J.P. גליון 12 כ"א אד"ב תרפ"ז עמ' 93)

נ'ירטאש - מכרז לשוחט בקהילה. בין שאר התנאים שיחבוש שטריימל. (Egy. כ"ב אד"ב תרפ"ז עמ' 18)

עוללות

מכתב אודות פטירת רבי אברהם משה דע-לימא, תלמיד החת"ס

בעקבות מחקרי על תולדות היישוב הישן בירושלים איקלע לידי "העתק מכתב שהגיע יום ב"ך חשון תרנ"ח לעיה"ק ירושלם ת"וו" מראשי הפקוא"מ באמשטרדם, ובו מודיעים על פטירת "ראש ועדנו ה"ה הרב מו"ה רפאל אברהם משה דעלימא... אור ליום ה' כ"ה לחדש תשרי העבר, יום סילוקו של אותו צדיק ה"ה רבו הגאון בעל חתם סופר זצלה"ה". לתולדותיו של רבי אברהם משה ראה משי"כ בארוכה הרב יואל וויינשטאק ב'עלי זכרון' 44 עמ' ט והלאה.

>שם מובא שנפטר ביום כ"ד תשרי יום לפני היאהרצייט של רבו החת"ס, כנראה שתאריך זה מחושב עפ"י התאריך הלוועזי שכן נפטר כאמור אור ליום חמישי. ואכן גם בידיעה על הפטירה מהעתון 'איזראעליט' מיום כ"ה תשרי שצוטט שם: "אתמול בערב נפטר", דהיינו שנפטר ביום כ"ה תשרי יום היאהרצייט של רבו החת"ס. <
וז"ל המכתב:

אמשטרדם, יום ג' זי"ן מרחשון תרנ"ח לפ"ק

העמודים והאדנים יושבי ארץ האיתנים, אשר בית יעקב עליהם נשענים, ה"ה מע' כבוד ידידי עליון וידידי נפשנו הרבנים השנונים החכמים והנבונים בהלכה ואגדה מזויינים נודעים לתהלה בשערים המצויינים עושים למלאכת שמים כונים כקש"ת חכמי ורבי משגיחי ומנהלי **כוללי הספרדים והאשכנזים** הי"ו

יוסיף ה' על שנותיהם שנים ובימיהם ימחה ה' דמעה מעל כל פנים, אחרי פריסת שלו' תורתם כמשפט זאת אומרת ההכרח לא יגונה להודיע את רומעכ"ת נ"י כי לקח אלד"ים את ראש ועדנו ה"ה הרב מו"ה רפאל אברהם משה דעלימא ואיננו, ואור ליום ה' כ"ה לחדש תשרי העבר, יום סילוקו של אותו צדיק ה"ה רבו הגאון בעל **חתם סופר** זצלה"ה, השיב פקדונו לאלד"י הרוחות לכל בשר, ואף כי בן שבעים ושמונה שנה היה במותו, קשה עלינו פרידתו, כי עם כל שקידתו על דלתות התורה והעבודה, הקדיש עתותיו לטובת יושבי ארץ חמדה, והי' נמצא גם לנו לטכס עצה עמנו גם לעושי מלאכתנו, מלאכת הקדש בתבונות כפיו לנחותם ואת הדרך ילכו בה להורותם, ואם כי רוח בטננו תציקנו להתהלך ברחבה להשיח צערינו לפני רומעכ"ת נ"י על האבדה אשר אבדנו, רצונו של הרב המ[נח] נ"ע שלא להספידו סגר עלינו המדב"ר, וישם מחסום לפינו.

תהי נפש אדוננו צרורה בצרור החיים ויעמוד לגורלו לקץ הימין, וה' יגדור פרצה זו מעל רומכ"ת נ"י ומעלינו ומעל כל עמו ישראל ברחמים, ואנחנו בעזה"י על משמרתנו נעמוד לשחר תועלת היושבים בקדש כאז כן עתה, ועינינו לשמים כי חפץ

עניי ארץ הצבי בידינו יצלח ונזכה לעשות חיל בעדם עד כי ישיב ה' שבות עמו על הארץ אשר נתן לו לרשתה.

ואחרי נמלא מקום הרב המנוח נ"ע נודיע את רומעכ"ת נ"י במי בחרנו לשבת בראש ועדנו, ובינתיים יריצו נא מכתביהם אלינו אל יד חברנו מע' הגביר הרבני מו"ה משה הלוי גאלדשמיטסאן נ"י כפי האדרעססע הרשום למטה.

ושלוי תורתם יגדל ובציון יצו ה' למו את הברכה חיים עד העולם כנה"ר והנשאה וכנא"ה הדש"ת באה"ר המצפים לחסדי ה' וישועתו.

פקידי ואמרכלי ערי הקדש ת"ו אמשטרדם יע"א

ה"ה יודא ארי' לעהרן יצ"ו

חד מחבריא

יעקב נפתלי הלוי פאן רימא ס"ט

הסופר

אדרסיסו : M. J. Goldschmidtson - Amsterdam

יחיאל גולדהבר - ירושלים

רבי יעקב נייפעלד דומ"ץ דיאנדיאש, ביהכנ"ס בדיאנדיאש

הנני שולח כמה השלמות קטנות. (נלקח מספרי שד"ה הלויים בכתובים) על רבי יעקב נייפעלד, שתולדותיו נתפרסמו ב'עלי זכרון' 52 עמ' נא. הוא נולד ביום י"ז אייר תרס"ב. אשתו מרת רבקה בת רבי אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד דיאנדיאש נולדה ביום ז' ניסן תרס"ג. נישואיהם התקיימו ביום כ"ד אדר תר"צ.

עוד הארה קטנה. התמונה של 'בית הכנסת בדיאנדיאש' שם בעמ' נב, זה לא של הביהכ"נ אלא של הטעמפל [של קהלת סטאטוסקווא]. רצ"ב צילום בית הכנסת של הקהלה האורטודוקסית בדיאנדיאש. >צילום נוסף ישנו ב'קהילות הונגריה' עמ' 98.<

בית הכנסת האורטודוקסי בדיאנדיאש

דוד שלמה הלוי

יונגרייז - ברוקלין

ר"נ הלוי היימליך, רי"ז הורוויץ

רבי נחום הלוי היימליך

בנוגע למי"ש בעלי זכרון' 52 עמ' ע"ד אודות הגי"ר משה היימליך מבערעגסאז, אוסיף עוד איזה פרט לגבי בנו רבי נחום הלוי היימליך אביו של הרה"ג מנחם יוסף הלוי היימליך הי"ד דומ"ץ במישקולץ המכונה ר' מענדל קאראדער. ר' נחום נשא בדערעטשקע ביום 22 נובמבר 887 את זוגתו מרת שרל בת הרה"ח ר' יונה שטרנברג משם. לפי רישום הנישואין: החתן נאטאהן היימליך יליד בערעגסאז בן 20 ומתגורר שם, הוריו משה היימליך **ממלא מקום רב** [דיין] ואסתי היימליך מבערעגסאז. הכלה זאלי שטערנבערגער ילידת דיטשא ס. מארטון בת 17, הוריה יונאס שטרנברגר ופעפי נפתלי מדערעטשקע. השושבינים או המדווחים: פערענץ קאהן ושאלאמון ווייס מדערעטשקע. המסדר קידושין: הרב יוסף [ליב] סופר [אב"ד דערעטשקע]. >ר' נחום נפטר ביום ז' ניסן תר"צ ומנו"כ בבית החיים האורטודוקסי בפעסט. בפנקס הח"ק צוין עליו: תי"ח גדול, מופלג בחסידות, צדיק תמים.

בנוגע לחותנו ר' יונה שטרנברג הנ"ל, מצאתי רישום נישואין של בנו ר' ישראל בדערעטשקע ביום ה' כסליו תרס"א. שם נרשם גם בלה"ק שם החתן הב' ישראל ושם הוריו מו"ה יונה ז"ל ומרת פערל ע"ה. לפי הרישום הוא היה אז בן 24, נולד ב- נאדי שאיאל? [nagy sajol] וגר בדערעטשקע. הכלה יוטא [יעטטי] בת ר' משה שלינגער ילידת מארגארעטין וגרה בדערעטשקע. גם אביה גר בדערעטשקע. המסדר קידושין: הרב אב"ד מו"ה יוסף יהודי [ליב] סופר.

רבי יוסף זרח הורוויץ ומשפחת עסטרייכער-זאלצער במונקאטש

בנוגע לר' יוסף זרח הורוויץ ממונקאטש הנזכר שם, חשוב להוסיף ולציין שזוגתו מרת אסתר בת הגי"ר יוסף זלמן עסטרייכער ממונקאטש נפטרה שנה לפניו בהיותה בת 71, ביום 24 דצמבר 882 [י"ד טבת תרמ"ג], ואילו ברישום פטירתו כתוב שהוא בעלה של פראדל עסטרייכער, ולפי"ז הוא נשא בזיווי"ש אשה אף היא ממשפחת עסטרייכער, אולי אחות זוגתו הראשונה. הרב העורך העיר, שאולי היא מרת פראדל בת גיסו ר' מרדכי עסטרייכער, שהיתה זיווגו השני של הגי"ר דוד הכהן זאלצער דיין במונקאטש, שהיה גם הוא חתן הגי"ר יוסף זלמן עסטרייכער בזיווגו הראשון.

אגב, יש לציין דבר מעניין, שמרת חנה פערל זוגתו הראשונה של הגי"ר דוד זאלצער נפטרה במונקאטש ביום 12 אפריל 886 [ז' ניסן תרמ"ו] בגיל 42, ולפי"ז נמצא שהיה פער גילאים עצום בינה לבין אחותה אשת ר' יוסף זרח הורוויץ. וכפי הנראה יש לשער שהיו לרבי יוסף זלמן עסטרייכער ב' זיווגים, ונולדו לו ילדים בזקנותו מזוגתו השנייה. >בשנת תקע"ה היה חתנו של ר' יוסף ארנשטיין, כפי המובא ב'תנא דבי אליהו' על משלי מהגר"א (פראג תקע"ה) ברשימת החותמים לדמי קדימה

במונקאטש: הנגיד ר' יוסף ארענשטיין וחתנו הרבני המופלג מוה' יוסף זלמן אוסטרייכר.

ביום 28 נובמבר 886 [א' כסליו תרמ"ז] נשא רבי דוד זאלצער את זוגתו השנייה מרת פראדל עסטרייכער בת ר' מרדכי עסטרייכער בן רבי יוסף זלמן הנ"ל. לפי רישום הנישואין: דוד זאלצער בן 45 ילד ד. סערדהעלי בן מיכאל ורחל זאלצער משם, נשא את פראדל עסטרייכער ממונקאטש בת 35, הוריה מרדכי עסטרייכער ואסתר [ב"ר צבי הירש] זאלצבערגער גרים בירושלים, הנישואין התקיימו ביישוב קלאצאנא...?, המסדר קידושין היה הג"ר יצחק אייזיק ווייס ראב"ד מונקאטש, וא' השושבינים הוא סענדער עסטרייכער [בנו של ר' מרדכי הנ"ל].

שמחה בונם יוסף סיימון - בני ברק

ר"מ ווענער, רי"ז הורוויץ, ר"מ געשטענער

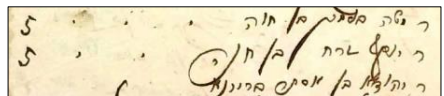
רבי מרדכי ווענער מפרעשבורג

בי'עלי זכרון' מס' 52 עמ' ס"א הופיע ידיעה על פטירתו של רבי **מרדכי ווענער** זצ"ל מפרעשבורג [תלמיד הי'כתב סופר']. זה נוסח מצבתו בבית החיים בפרעשבורג [מוזכר בה גם מה שמובא שם שהתענה 'שני וחמישי' במשך עשרות בשנים]: "פ"נ / איש קדש עבר מעלינו / גברא יקרא חסידא ופרישא / חכם ועניו יראת ה' על פניו ואשמורות / קדמו עיניו ענה נפשו יומים בשבוע / ובעד רבים שפך שיחו גדול בתלמידא רבא / גדל וייף וששה סדרי משנה שגורים בפיו / מו"ה **מרדכי** בן **חנה** / **ווענער** זצ"ל / מחבר ספר "מאמר מרדכי" / מגזע תיו"ט ז"ל / מיטב הכרם אבן פנה זקן בחבורה / רזין גלין ליה והצנע לכת בשורה / דורש טוב למכיריו ויועצם בעת צדה / כלילא דורדא סבותא מלאה אורה / יש שכר לפעולתו ובראשו עטרה / נאסף אל עמו ביום א' ר"ח אדר א' / שנת תר"פ"ז לפ"ק / תנצב"ה".

רבי יוסף זרח הורוויץ ממונקאטש

שם בעמ' ע"ד נכתב אודות רבי יוסף זרח הורוויץ ששם אביו לא נודע. מצאתי את שם אמו ברשימת תורמים של מונקאטש לכולל אוסטרייך משנת תרל"ג: ר' יוסף זרח בן חנה'.

רבי מאיר געשטענער מפרעשבורג

בי'עלי זכרון' שם בעמ' ל"ב כותב הרב רוס שמצא ברישומי טשאראנא לידת תאומות לרבי מאיר געשטענער 'ויתכן שמרת שרל היתה אחת מהנה'. יש להאיר שברישום

אכן מופיע הבת 'שאל'י שזה שרל שנולדה ביום 8 מרץ 859 למאריץ געשטעטנער ורעגינא קאהן מטשארנא. בת נוספת לרבי מאיר געשטעטנער ורעגינא קאהן בשם 'שושנה' כנראה זיסל נולדה ביום 6 דצמבר 855 בטשארנא.

שם בעמ' ל"ג הביא רישום נישואין של רבי מאיר געשטעטנער בפרעשבורג. ברישום נכתב שאביו שאלאמאן ואמו שרה. יש לסייג קצת את דבריו בעמ' ל"ב שהיה בנו של רבי שלמה ב"ר ליב געשטעטנער, כי ברישומים של טשארנא מופיע רבי שלמה געשטעטנער עם השם 'שאמואל' ולא 'שאלאמאן', ואילו אחיו רבי שלום געשטעטנער מופיע בשם 'שאלאמאן'. כמו"כ מרת זיסל אשת רבי שלמה מופיע עם השם 'שושנה' ולא 'שרה'. לכן יש עדיין לעיין מי היה אביו של רבי מאיר. אבל לפ"מ שהיה לרבי מאיר גם בת בשם זיסל אולי הוא אכן בנו של רבי שלמה.

עמרם בנימין וידר - בני ברק

תגובת הכותב: מה שכתבתי רק בדרך אפשר שיתכן שמרת שרל היתה אחת מהתאומות שנולדו ב-859 למספרם היא, כי לפי חשבון השנים הרשום בפטירתה היתה בת 36 ב-897 למספרם, ולפי"ז נולדה ב-860-861, ואכן מסתבר כדבריו שזו היא סאל"י אחת מן התאומות.

ומה שכתבתי שר' מאיר געשטעטנער היה בנו של ר' שלמה וזיסל, כן רשום במגילת יוחסין ממשפחת געשטעטנער שרשם דוד המכונה דאווי"ד געשטעטנער מלאנדאן, שהיה בן בנו של ר' שלמה - בן אחיו של ר' מאיר - במגילת יוחסין שלו, שמונה את ר' מאיר בין בני זקינו ר' שלמה ולא בין בני אחיו ר' שלום [אצלו נרשם רק בן אחד של ר' שלום בשם מארקו"ס, שהוא בדרך כלל כינוי למרדכי, ור' מאיר מכונה בכל רישומי המעטריקאל שבידינו, יותר מ-15! פעמים, או בשם מאריט"ץ או בשם מאיר]. לר' מאיר נולד בן בפרעשבורג מזיווגו השני [מזיווגו הראשון לא היו לו בנים כי אם בנות] ביום ב' אלול תרל"ה ויקרא שמו בישראל "שלמה" כשם אביו. ומה שהעיר בנוגע לרישום חתונת ר' מאיר, שוברו בצדו כי חתונת ר' מאיר בזיווגו הראשון עם בת ר' מיכל קאן בשנת תרי"ב נרשם במעטריקאל של שני הערים הן בפרעשבורג והן בטשארנא, בפרעשבורג אכן רשום שם אביו שאלאמאן ואילו בטשארנא רשום שאמוע"ל. וברישום חתונתו בזיווג שני בפרעשבורג בשנת תרל"ה נרשם ששם אביו שאמוע"ל ושם אמו סידאני"י, כינוי המתאים לזיסל. [להעיר שגם אמו של ר' מרדכי קעסלער נכדתו של ר' מאיר געשטעטנער נקראת שמה בישראל זיסל].

ומדי דברי בנוגע להיחוס של משפחת געשטעטנער, הנני מתנצל על מה שנרשם באילן היוחסין שהבאתי שם בעמ' כ"ז, ששם אביו של ר' ליב געשטעטנער ע"ה היה יצחק, דבר שלא עלה אצלי בכור המבחן, ובעת שנמסרו השמות לאחד מבני

המשפחה לערוך את האילן, נכנס שם זה, יתכן והי' בטעות, ויתכן שזה עפ"י מקורות שכאמור לא באו עדיין בכור המבחן לע"ע.

דוד מאיר ישראל רוס - ברוקלין

רבי אהרן צבי בעק דומ"ץ אונטר-אפשא

בנוגע למה שכתב הב' ע"ב וידר ב'עלי זכרון' 52 עמ' ע', אודות ש"ב רבי אהרן צבי בעק (חתן במשפחת פעלברבוים), שהיה ידידו של הרה"ק בעל 'עצי חיים' מסיגעט ונמנה על **חסידינו**.

ליתר דיוק. קהלת אונטער-אפשא השתייכה לגלילות הרבנות של סיגעט (אך לאחר מלחמת עולם הראשונה עבר הגבול ביניהם). כאשר היה פעם ה'עצי חיים' בדרך, נפגש עם הרב אהרן צבי בעק (מתלמידי ה'ערוגת הבושם') ונתפעל ממנו ביותר, ובכך החליט למנותו לכהן כדיין באונטער-אפשא.

היה אהוב ביותר על בני קהלתו, וגם אצל חסידי ויזניץ שהיו חלק גדול מבני הכפר. ואכן יש הסכמה מהרה"ק ה'אהבת ישראל' מויזניץ על ספרו 'מצח אהרן' עם תוארים חשובים: "הרה"ג החסיד המנוח... אני הכרתי היטב בחיים חיותו כי הי' מלא וגדוש בתורה ובחסידות". בכל אופן, לא ידוע לי שהיה **מחסידי** סיגעט, אך בוודאי יתכן שהיה בידידות עם ה'עצי חיים' לאחר התמנותו כדיין בגלילותו.

יהודה ארי' טעסלער - אנטווערפן

תגובת הכותב: מה שכתבתי שהיה חסידו של ה'עצי חיים' הסתמכתי על מה שכתב רי"י כהן ב'ספר מארמארוש' עמ' 363: "עד תום מלחמת העולם הראשונה היתה שייכת אונטר-אפשא לגליל הרבני של סיגעט. רבני סיגט היו מבקרים בעיירה כמה פעמים בשנה, ולמרות שרוב יהודי העיירה היו כאמור חסידי וויז'ניץ, היתה השפעת רבני סיגט, שהיו כידוע גם אדמורי"ם לחסידים רבים, גדולה בעיירה. בשנת תרע"ט לאחר שאונטר-אפשא נותקה מסיגט וגבול מדיני חצץ בין שתי הערים, מסר רבה של סיגט בעל עצי חיים את רבנות אונטר-אפשא **לחסידו** וידידו ר' אהרן צבי ב"ר אברהם בעק", וכ"כ גם בספרו 'חכמי הונגריה' עמ' 486.

עמרם בנימין וידר - בני ברק

בשולי הדברים: כידוע שימש רבי אהרן צבי בדיינות הקהילה בהארינטש (סמוכה לחוסט) לפני שנתמנה באונטער-אפשא. ומתקופה זו תשובות אליו בשו"ת 'עצי חיים' חלק יו"ד סי' ב' (**ידידי**... דומ"ץ בק' הארינטש); וכן בחלק אה"ע סי' ז' (דומ"ץ בהארינטש) בפרשת במדבר תר"פ, הרי ששימש עדיין שם בשנת תר"פ. ואילו שם בחלק אה"ע סי' טז תשובה אליו לאחר שכבר עבר לאונטר-אפשא (ידידי... דומ"ץ באונטער-אפשא) בפרשת ויצא תרפ"ג.

יש להוסיף שמעת תקופת מגוריו ליד חמיו בחוסט, תשובות אליו בשו"ת לבושי מרדכי מהדורה תנינא חיו"ד סי' פט (אהובי... האברך... אהרן צבי ביקק(!) נ"י בק"ק חוסט), ובמהדורה רביעאה (ליקוטי תשובות) סי' קיא (ידידי... האברך... מהו' אהרן צבי בעק נ"י בק"ק חוסט) בשנת תרע"ו. במהדורה החדשה של שו"ת לבו"מ במפתח שמות האישים חילקו בטעות את השואל בשני התשובות לשני אישים.

ר' משה ניכטבורג וזוג' מ' ציפרא לבית ענטען בקערעסטור

ב'עלי זכרון' 47 הארכנו על משפחת ענטען בב' קערעסטור, ושם בעמ' ס"ט הזכרנו את מרת ציפרא לבית ענטען אשת ר' משה ניכטבורג שנפטרה בב' קערעסטור ב-24 דצמ' תרמ"ד בת מ"ב שנה, מבלי שידענו בת מי היא. כעת מצאנו את מצבתה בב' קערעסטור, ומתברר שהיא בתו של ר' חזקי' מנחם מאניש ענטען, שעליו וצאצאיו נכתב שם בעמ' ס"ו והלאה.

וז"נ מצבתה (תשו"ח להרב יואל יעקב מייזליש יו"ר מכון ימ"י קדם): פ"נ / האשה חשובה / וצנועה / מנשים באהל / מרת **ציפרא** בת / מו"ה חזקי' מנחם מאניש ז"ל / לגמול חסד הי' כל מגמתה / ולעשות טוב עם הבריות / בכל נפשה, שבקה חיים / ובש"ט עלתה נשמתה כ"ז / לחדש ניסן שנת תרמ"ד לפ"ק / תנצבה.

מ' ציפרא נולדה בב' קערעסטור ביום י"ט אדר תקצ"ח. נישאה שם ביום כ"ה כסלו תרכ"ה לר' משה ב"ר נתן ניכטבורג יליד קלויזנבורג [בשנת תקצ"ו] (כך לפי רישום הנישואין, ואילו אצל רישום לידות ילדיו נרשם שמוצאו מאוהעל).

נזכר במכתב מרבי נפתלי הכהן שווארץ אב"ד ה' מאד משנת תרמ"ה (אילה שלוחה וכתבי הר"ן סי' יז, עפ"י התיקון במפתחות) בנוגע לשכר שדכנות: "ובזו הרגע היה פה אצלי הרבני השדכן מו"ה משה ניכטבורג נ"י מקערעסטור, ואמר כי הוא גם כן אינו מקבל יותר בשום מקום, זולת אם הותנה מקודם עם הצדדים בפירוש".

צאצאיהם שנולדו בב' קערעסטור:

א. בתם מ' **אסתר לאה**, נולדה בשנת תרכ"ו. נישאה שם ביום י"ט חשוון תרמ"ט לר' **נתנאל שמואל** בן דודה ר' מרדכי **ענטען**. נפטרה בבודאפעסט כ' תשרי תרצ"ה. צאצאיהם: בנם יצחק ענטען, נולד בשנת תרס"ב, נהרג בהמלחמה; בתם מ' ציפרא נולדה בקערעסטור כ"ד אייר תרנ"ו אשת ר' יוסף מאיעראוויטש דרו בקערעסטור, נהרגה באוישוויץ קצ' תש"ד עם יוצ"ח הי"ד.

ב. בנם ר' **ברוך ניכטבורג**, נולד ח' שבט תר"ל (המוהל הדוד ר' משה שמואל עהרמאן, והסנדק זקינו ר' מאניש). אשתו מ' פיגא. דרו בהאמאראד. צאצאיהם: בנם ר' שמואל נולד תרע"ח, נהרג במיר י"ט שבט תשי"ג הי"ד; בנם ר' יעקב מאיר נולד בהאמאראד י"ד טבת תרס"ז, נשא בזיוו"ר את מ' רחל לאה בת ר' חיים ישעי' שאטטען, ובזיוו"ש את מ' רחל בת ר' ישעי' קעניג מקאלוב, נפטר בענגלאנד ג' אלול תש"ל, מצאצאיו בענגלאנד; בנם היינריך נולד תרע"א; בנם ר' נתן אבי ר' משה אברהם; בתם פרידא נולדה בהאמאראד ט"ו אדר ב' תר"ע, נהרגה עקה"ש בשטוטהאף י"ב שבט תשי"ה הי"ד.

ג. בנם **חזקי' מנחם מאניש**, נולד י"ד חשון תרל"ז (אביו ר' משה המוהל, והסנדק הערמאן פרייהאפט). נפטר בילדותו ג' תשרי תרמ"ח.

ד. בתם **רבקה**, נולדה כ"ז אלול תרל"ט. נפטרה בילדותה כ"ט חשון תרי"מ.

ה. בתם מ' **שרה**, נולדה כ"א אלול תרמ"א. אשת ר' **גרשון אברהם קליין** הי"ד, [בן הנגיד ר' אלעזר פנחס קליין מליסקא מצאצאי הישמן רוקח' זוג' מ' אסתר בת ר' שלום גליק], נעקדה"ש ט"ו סיון תשי"ד. צאצאיהם: בנם ר' יחזקי' מנחם מאניש קליין ממאנטריאל, נפטר ליל פסח ט"ו ניסן תשמ"ג, ומנו"כ בביה"ח צמח דוד שיכון סקווירא; בנם ר' ישעי', נפטר ו' חשון תשנ"א ומנו"כ בבית החיים סט. סאפי מאנטריאל; בנם ר' משה; בנם ר' שלום יחיאל מיכל הי"ד נהרג עקה"ש ט"ו טבת תשי"ה, זוג' מ' מרים גיטל בת ר' אלימלך פישמאן [מב' קערעסטור, מח"ס לחם אבירים עה"ת]; בנם ר' יהושע צבי, נפטר ביום י"ד תשרי תשנ"ה ומנו"כ בחלקת צעהלים ניו גירסי, זוג' מ' דבורה בת ר' משה יושע הכהן

פערל; בתם מ' ציפרא הי"ד אשת ר' חיים פּעקעטע [הורי ר' פנחס אלעזר]; בתם חי' גיטל הי"ד נהרגה עקה"ש י"ב סיון תש"ד.

ו. בתם **רחל רבקה**, נולדה י"ג אלול תרמ"ג. נפטרה בילדותה כ"ג חשון תרמ"ד.

לאחר שנתאלמן ר' משה ניכטבורג, נשא בזיוו"ש ביום ב' ניסן תרמ"ה את מ' אסתר בת ר' אייזיק שטיינבערגער מטערצאל. בנם יצחק נתן [כנראה על שם חמיו ואביו] נפטר כ"ד אב תרמ"ח.

יואל וויינשטאק - קרית יואל

ידיעות על רבני קהלת וואג-וועטש

הזמין ד' לידי לעסוק בחומר על קהילת וואג-וועטש, ונתעוררתי לכמה ידיעות חדשות אודות הרבנים שכינה שם.

בספר 'החתם סופר' ותלמידיו עמ' קל נזכר תלמיד החת"ס רבי זעליגמן רוימאן שכינה שם בדינות ומשנת תקצ"ה האב"ד שם, מבלי לציין את תאריך פטירתו. במאטריקל הפטירות של הקהלה מצאנו את רישום פטירתו בדמי ימיו: ראבינער זעליגמן רוימאן יליד דעליטשען, נשוי, נפטר בגיל 46 ביום י"ג אדר תרט"ו ונקבר בוואג-וועטש.

אלמנתו הרבנית רחל בלימלא נפטרה בשנת תרמ"ט, ומנו"כ בוועטש. וזה נוסח מצבתה: הרבנית הצדקת החשובה / **רחל בלימלא** / ע"ה / אשת הרב הגאון וצדיק הגדול / מו"ה **זעליגמן רוימאן** / אבדק"ק וועטש והגליל יע"א / י"נ ה' ניסן ונקברה בז' תרמ"ט לפ"ק / רבתי בבנות חיל עשית / חייך לעבודת קונך פנית / לבעלה עטרת כל תפארת / במהרה נלקח יקיר חמדך / לאבל נהפך פורך / יתומים בניך, לגדלם לבדך / מנשים באהל תבורך צדקך / למעלה צפון לך שכרך / אשר קנית ברב פעלך / תנצבה / אבותיה / הרב מו"ה **מאיר סגל** ז"ל / ומרת **הינדל** ע"ה.

'במהרה נלקח יקיר חמדך', הכוונה על פטירת בעלה בדמי ימיה, ששם הקודש שלו היה 'יקיר', וכפי שעולה מתשובת רבי מרדכי דאנציג אב"ד וועטש משנת תרמ"ב אל האב"ד בירושלים רבי

שמואל סלאנט (תורת רבינו שמואל סלאנט כרך ב, עמ' קנ-קנב) אודות שילוח גט מוועטש לירושלים: "...והאשה אשה כשרה יודעת ומבינה ויראת שמים על פניה, בת טובים בת הגאון מפורסם מו"ה **יקיר המכונה זעליגמאן רוימאן** זצ"ל, שהי' כלפני עשרים שנה אב"ד פה יותר מכ' שנה". ואכן מצאתי בשמות גיטין שזעליגמאן הוא כינוי ליקיר.

לזהות אביה - חותנו של רבי זעליגמאן - 'הרב מו"ה מאיר סג"ל, עוררני העורך שאולי הוא הרב הקודם בוועטש, הנזכר בספר 'קדושת ישראל' עמ"ס גיטין (ווינץ תקפ"ט), ברשימת דמי קדימה בוועטש: הרב מו"ה מאיר סגל אב"ד. וראה עליו עוד ב'אישים בתשובות חת"ס' עמ' רמ (אות שפה). ואכן כפי שיובא לפנינו עולה שההשערה נכונה.

מצאנו רישום לידת בתו של רבי זעליגמאן בשם 'האני' ביום אוגוסט 1 835 [תקצ"ה] למס', ורשום שם האמא בעטי דייטש. את בעטי הנ"ל מצאנו שנולדה בוועטש בשנת 813 [תקע"ג] לאביה ר' מאיר דייטש ולאמה האני לבית לאווי. ילדים נוספים לר' מאיר שנולדו בוועטש: אברהם (808-תקס"ח), פיליפ (815-תקע"ה).

הרי שאנו מוצאים את רבי מאיר הלוי דייטש בוועטש כבר בשנת תקס"ח, אם כי אין הכרח שכבר שימש אז ברבנות שם. ואשתו 'האני' לבית לאווי היא מרת הינדל הנזכרת על מצבת בתה מרת רחל בלימלא (בעטי) הנ"ל.

בן נוסף של רבי מאיר, ר' צבי הרש דייטש 'בהרב ר' מאיר' ומ' הינדל, אף הוא מנו"כ בוועטש, וזה אשר חרות על מצבתו: פ"נ ה"ה מיקירי קהלתנו ה"ה הקצין הנכבד צבי הלוי ז"ל / נפטר ונקבר ביום ו' עש"ק ח' כסליו שנת תרל"ז לפ"ק / ר' הרש דייטש / צער ויגון מצ... משפחתו / בראותם כי בעוד לא [כהתה] עינו / ירד המות המיתו / בלי מצאו עול וא... הלוכו / הלא פרס לחמו לרעבי ועניי עמו / ודף צדק והחזיק מך כי מטה ידו / בכל עת מצא עשות חסד לבני עמו / רץ כצבי לבל ישאר חוצה במנתו / מדוע מהרו כה הכי לא שמר שבתו / אם לא קדם וחשך לבית תפילתו / יבלע ה' אותו לנצח ויסוף זכרו / רעתו תיסרו ותחיש קצו בלא עתו / כנאמר בלע המות לנצח - אמן / ושי"א הינדל – תנצבה.

בוועטש כיהן גם ברבנות (כנראה לפני רבי מאיר דייטש) רבי יעקב דייטש בנו של מנחם מענדל דייטש אב"ד קיצע וטוטשאפ ואחי רבי דוד דייטש בעל ה'אהל דוד'. אחד מבניו התגורר בוועטש, ה'גדול בתורה' ר' מרדכי מנחם דייטש, שנולד בסערדאהעל בשנת 804 (תקס"ד), ושם אמו קאטי [גיטל] לבית גאלדשטיין. נפטר בשנת תרמ"ה ושם מנו"כ.

על מצבתו נחרטו השורות הבאות: פ"נ / בן מורינו ורבינו המנוח מו"ה **יעקב** / אב"ד דפה זצ"ל / האיש החשוב / והנכבד מו"ה / **מרדכי מנחם דייטש** / זצ"ל / אב בחכמה וגדול בתורה / והעונה אזור חלציו / מה רב טוב / הצפון פה באדמה / רחש לבו דבר טוב / בתורת ה' תמימה / דבר דבר על אפניו / בדת מורשה / כי שם חלקת מחוקק / ספון צדקת ה' עשה / ירד בצולות ים / התלמוד בדרישה ובחקירה / מגלה / עמוקות מני חשך בשפה ברורה / ונעימה / נדיבי עמו יכבדוהו שמו נודע / ביהודה / חן ושכל טוב בעיני אלקים / ואדם מצא / מאור היה להולכי / קדורנית בדרכי חשך ואפילה / דרך / ככבו מיעקב בן של קדושים אדרי / התורה / יהלך לפניו צדקתו וישם / לדרך פעמיו / יזרח לו אור ה' כעצם

השמים לטוהר / טוב לצדיק כי פרי מעלליו נחלתו / שם ושארית השאיר אחריו / שלום תהי מנוחתו / נפטר ביום ד' ג' אדר ונקבר ביום עש"ק שנת תר"מ"ה לפ"ק / ת"נ צ"ב"ה / ושם אמו **גיטל**.

אלמנתו מרת הינדל נפטרה כ"ב אייר תרנ"ה ושם מנו"כ.

בוועטש כיהן כדיין רבי ברוך בענדיט ליכטענשטיין, אבי רבי הלל ליכטענשטיין אב"ד קאלאמייא (יליד תקע"ה) ורבי יעקב קאפל ליכטענשטיין אב"ד בעטלאן וראדאוויץ (יליד תקצ"ב לערך), ושם אמם מרת ליבה. רבי ברוך בענדיט נפטר בפראג - בעת נסעו עקב מחלתו לעיר מרפא - ביום כ"ח חשון תקצ"ט. מתברר שהיה לרבי ברוך בענדיט זיווג שני, מרת חוה, שהיתה אלמנה כארבעים עד לפטירתה בשנת תרל"ט ומנו"כ בוועטש.

נוסח מצבתה: פ"נ / האשה החשובה
והצנועה / מרת **חנה** ע"ה / אשת הרבני
הצדיק מהור"ר / **בענדיט ליכטענשטיין**
זצ"ל / יום ט"ו או: ט"ז בטבת / בשנת
תרלט לפ"ק / חייך פנית לעשות רצון קונך
/ וגמלה צדקה וחסד ברוב ימך / הנה יש
שכר הרבה לפעולותיך / תנצבה / שם אמה
ריזל. - לפי המאטריקל אביה היה ר'
בנימין נייפעלד.

יואל שווארץ - ברוקלין

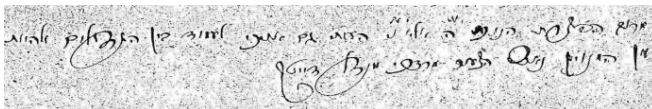
בשולי הדברים: רבי יעקב דייטש אב"ד
וועטש הנ"ל, נולד ביום א' אייר תקל"ח
(מרישומי אביו). כפי שנתברר למעלה היה
דר לאחר נישואיו תקופה מסוימת
בסערדאהעל (בשנת תקס"ד), אח"כ
מצאנו זכרו בעיר-חדש (שם כיהן אחיו
ה'אהל דוד') בשנת תקע"א-ב (מכתב אלי,

פראג תקע"א ברשימת דמי קדימה; הר הכרמל, פראג תקע"ב ברשימת דמי
קדימה). בשנת תקע"ה הוא מכהן כרבה של וועטש (תנא דבי אליהו, פראג תקע"ה,
ברשימת דמי קדימה: וועטש, הרב המאו"ה מוה' יעקב דייטש; שו"ת הגאונים
בתראי, פראג תקע"ו, ברשימת דמי קדימה: הרבני מו"ה יעקב דייטש ר"ב בק"ק
וועטש), מתקופה זו תשובה אליו בשו"ת המצרף סי' רמד (מורה עדת ישורון ק"ק
וועטש).

מסתבר שהוא הנספד בדרשות יעב"ץ להג"ר קאפל חריף אב"ד ווערבא (עמ' קצה)
בחודש סיון תקפ"ה: מו"ה יעקב אבדק"ק מעטשנ!). שני ווי"ם יכולים להיראות
בכת"י כמ"ם). עכ"פ כנראה טעות מה שמובא בשם הגדולים מארץ הגר בערכו (י-
קמח. עמ' 96) שנפטר בשנת תרכ"ה, אא"כ עזב את הרבנות בוועטש עשרות שנים
לפני פטירתו.

בנו רבי מרדכי מנחם דייטש הנזכר, מצאנו חתימתו על היתר מאה רבנים בשנת
תר"א יחד עם שאר חכמי וועטש: "מרוב הפצרות הנוכחי ה' אלי' נ"י העזתי גם

אנוכי לעמוד בין
הגדולים ולהיות בין
המנויין. נאום הצעיר
מרדכי מנדל דייטש."

על פטירתו בשנת תרמ"ה מצאנו ידיעות בכתבי העתים. בעתון "ידישע פרעסע" (ברלין 885, גליון 10 עמ' 108) מציין את ההספדים של בנו פיליפ דייטש, חתנו הרב בוויסקירכען ה' ווייס [כנראה אינו מדויק, שכן בנו הרב משה דייטש שימש אז ברבנות וויסקירכען (רייניץ)], והרב המקומי בוועטש רבי מרדכי דאנציג. כן יש ידיעה נרחבת

בעתון 'היהודי' (ווינען תרמ"ה, גליון 7 עמ' 6 והלאה), תחת הכותרת 'אבד ממנו מנחם', על ה'שבר הגדול אשר עבר על יושבי קהלת וואאג וועטשע ביום ד' לפי תרומה, כי המות חתף מקרבם

אבד ממנו מנחם.

כלב עצב אודיע את קוראי 'היהודי' משבר הגדול אשר עבר על יושבי קהלת וואאג-וועטשע ביום ד' לפי תרומה, כי המות חתף מקרבם חומר מנוע נחמד: ה"ה ה"ג הג' בקי בש"ס וכו' מוה"ר מרדכי מנחם (מאנדעל) דייטש זצ"ל, בשנת שמונים ושלוש שנים לימי חייו. לקול השמיעה הרעה הזאת, התאספו מקרוב ומרחוק קרוביו ומיודעיו וכל אנשי הקהלה וסביביה מנער ועד זקן ולוהו ממת המנוח. בעש"ק אחר הצהרים נשאו גיט המנוח בלוית המון רב בביה"ב, והרב משה מוה"ר מרדכי דאנציג שליט"א קנן על המנוח בדברים הנוגעים ללב כי מלב יצאה, ובא"ר מדרשים לרוב מענינה כתובים דברי הגמ' ב"ב דף ט': אוי לדור שאבד מנהיג, ואוי לספינה שאבדה קברנוסה וכו'. כל העדה נשאו קול זעקה. מיושבי הקהילה אבד משען ומשענה. הוא היה המשיביר אשר העניקם בלחם שמים. כי למדם בשבת ומועד תורת אלהים משיבת נפש; הוא היה יועץ ומנחם לכל משפחתו ובני גילו בעת צרה. כל ימיו הקדיש לתורת ד' ומצותיו שטרה

מגזע נחמד, ה"ה ה"ג הג' בקי בש"ס ופוסקים'. רצ"ב צילום מתחלת המאמר.

*

נערך ע"י

הרב משה אלכסנדר זושא קינסטליכער

כל הזכויות שמורות

את העלה ניתן לקבל במייל 3446@okmail.co.il